

AGATHA CHRISTIE

crima din orient expres

Agatha Christie

Crima din Orient Expres

PARTEA ÎNTÂI
FAPTELE

CAPITOLUL I
UN PASAGER DE SEAMĂ CĂLĂTOREŞTE CU TAURUS EXPRES

O dimineaţă de iarnă, neobişnuit de friguroasă pe aceste meleaguri siriene. Ora cinci. De-a lungul peronului gării Alep, aştepta semnalul de plecare trenul consemnat cu litere de-o şchioapă în ghidul căilor ferate: Taurus Expres.

Garnitura era alcătuită dintr-un vagon restaurant cu bucătărie, unul de dormit şi două vagoane de cursă.

Pe peron, în dreptul uşii vagonului de dormit, doi bărbaţi stăteau de vorbă: un tânăr locotenent francez în uniformă strălucitoare, şi un omuleţ, încotoşmănat până la urechi, din care nu se vedeau decât vârful roşu al nasului şi mustaţa răsucită în sus.

În ciuda gerului năprasnic, locotenentul Dubosc îşi făcea cu bărbăţie datoria de gazdă. Îl însoţise la gară pe distinsul oaspete şi acum se întreţinea cu el. Fraze amabile, într-o franceză aleasă, îşi luau zborul de pe buzele sale. Nu, nu ştiuse despre ce era vorba. Auzise numai nişte zvonuri, cu totul obişnuite în astfel de cazuri. Generalul, generalul său, îşi pierdea pe zi ce trecea răbdarea. Şi, deodată, a picat acest belgian, venind din Anglia după cât se pare. A mai trecut o săptămână, o săptămână de încordare ciudată. Apoi s-au întâmplat anumite lucruri: un eminent ofiţer s-a sinucis, un altul a demisionat, figurile îngrijorate s-au destins ca prin farmec, iar cele câteva măsuri militare de precauţie au fost anulate. Şi generalul, generalul locotenentului Dubosc, a întinerit parcă cu zece ani.

Dubosc surprinsese frânturi din convorbirea genera-

lului cu străinul. "Ne-ai salvat, mon cher", îi spunea generalul, şi mustaţa-i mare şi albă tremura de emoţie, "Ai salvat onoarea armatei franceze şi ai înlăturat vărsările de sânge. Cum să-ţi mulţumesc că ai acceptat să vii? Să vii atât de departe ...".

La care străinul (pe nume Hercule Poirot), după ce respinsese politicos aceste laude, spusese: "Nu pot să nu amintesc că şi dumneata mi-ai salvat odată viaţa". Acum, fusese rândul generalului să facă pe modestul şi, după ce mai pomeniseră de Franţa, de Belgia, de glorie şi onoare şi alte lucruri asemănătoare, se îmbrăţişaseră călduros şi se despărţiră.

Deşi nu fusese încă pus la curent cu cele întâmplate, locotenentul Dubosc primise totuşi însărcinarea să-l conducă pe domnul Poirot la gară, şi o îndeplinea cu tot zelul şi entuziasmul care-i stau bine unui tânăr ofiţer destinat unei cariere promiţătoare.

— Azi e duminică, spuse locotenentul. Mâine seară veţi fi la Istanbul.

Nu era prima oară că făcea această remarcă. Toate conversaţiile de pe peron, în aşteptarea plecării trenului, suferă parcă de boala monotoniei şi a repetărilor.

— Într-adevăr, recunoscu Poirot.

— Bănuiesc că intenţionaţi să rămâneţi acolo câteva zile?

— Fireşte. N-am mai fost niciodată la Istanbul. Ar fi păcat să nu-l vizitez, măcar în treacăt, comme ça, ş i pocni din degete sugestiv. De altfel, nu-s deloc grăbit. Voi rămâne câteva zile ca turist.

— Sfânta Sofia e minunată, spuse Dubosc, care de altfel n-o văzuse niciodată.

O rafală de vânt mătură peronul. Amândoi se zgribuliră. Dubosc reuşi să se uite pe furiş la ceas: Cinci fără cinci — încă cinci minute doar!

Bănuind că celălalt l-a observat, se avântă din nou în discuţie.

— Sunt puţini călători pe o vreme ca asta, zise,

uitându-se spre ferestrele vagonului.

— Da, aşa e, încuviință Poirot.

— Să sperăm că nu veți rămâne înzăpezit în Taurus!

— S-a mai întâmplat?

— Da, dar nu anul acesta.

— Să sperăm atunci, spuse Poirot. Buletinele meteorologice din Europa anunță vreme proastă.

— Foarte, proastă. În Balcani a nins mult.

— Am auzit că şi în Germania.

— Eh bien! exclamă Dubosc, grăbit parcă să preîntâmpine o altă pauză, mâine seară la şapte şi patruzeci veți fi la Constantinopol.

— Da, spuse Poirot, şi continuă exasperat: am auzit că Sfânta Sofia e minunată.

— Magnifică, îmi închipui.

Deasupra capetelor lor perdeaua de la un geam fu dată de o parte şi apăru chipul unei tinere femei.

Mary Debenham nu prea dormise de când plecase din Bagdad, joia trecută. Nu dormise cum trebuie nici în trenul spre Kirkuk, nici la vila din Mosul, şi nici noaptea trecută în tren. Acum, sătulă să tot stea trează în aerul îmbâcsit al compartimentului supraîncălzit, se ridică în picioare şi privi afară.

Trebuie să fie Alep. Nimic de văzut, bineînțeles. Numai un peron slab luminat şi, din când în când, nişte strigăte în arabă. Sub fereastra ei doi bărbați vorbeau franțuzeşte. Un ofițer francez şi un bărbat mărunt, cu nişte mustăți enorme. Zâmbi puțin. Nu mai văzuse un bărbat atât de încotoşmănat. Trebuie să fie foarte frig afară. De asta şi încălzeau, probabil, atât de tare trenul. Încercă să deschidă mai mult fereastra, dar nu reuşi.

Conductorul se apropie de cei doi bărbați. Trenul va pleca în curând, le spuse. Domnul ar face mai bine să urce. Bărbatul cel scund îşi scoase pălăria. Ce cap ca un ou! În ciuda grijilor care nu-i dădeau pace, Mary Debenham zâmbi. Un omuleț caraghios, genul de om pe care nu poți să-l iei niciodată în serios.

Locotenentul Dubosc debită alocuțiunea de adio. O concepuse înainte şi o rezervase pentru clipa despărțirii. Suna foarte frumos şi manierat.

Nelăsându-se mai prejos, Poirot îi dădu replica cuvenită.

— Urcați în vagon, domnule, i se adresă conductorul.

Cu aerul unei nețărmurite păreri de rău, Poirot urcă în vagon. Conductorul se urcă după el. Poirot îşi agită brațul. Locotenentul Dubosc îi răspunse la salut. Cu o smucitură puternică, trenul se puse încet în mişcare.

— În sfârşit, murmură Poirot.

— Brrr, făcu Dubosc, dându-şi seama cât de frig era într-adevăr...

— Voilà, Monsieur, îi spuse conductorul invitându-l cu un gest teatral să admire frumusețea compartimentului şi felul în care-i fuseseră aranjate lucrurile. Valiza domnului am pus-o aici.

Mâna îi rămase întinsă spre Poirot, într-un gest dintre cele mai sugestive. Poirot îi vârî în palmă o hârtie împăturită.

— Merci, Monsieur. Conductorul se învioră şi începu să umble aferat, de colo-colo. Tichetul domnului îl am, aş mai vrea şi paşaportul, dacă domnul e atât de amabil. Domnul se opreşte la Istanbul, după câte îmi dau seama?

Poirot încuviință din cap.

— Nu sunt prea mulți călători, îmi închipui? întrebă.

— Nu, domnule. Mai am încă doi pasageri, amândoi englezi. Un colonel din India şi o tânără doamnă din Bagdad. Domnul mai doreşte ceva?

Domnul ceru o sticlă de Perrier.

Cinci dimineața era o oră cam nepotrivită pentru a călători cu trenul. Mai erau două ceasuri până-n zori. Văzând că nu e rost de un somn bun şi simțindu-se mulțumit că dusese la bun sfârşit o misiune delicată, Poirot se ghemui într-un colț şi ațipi.

Se trezi pe la nouă şi jumătate şi o luă înspre vagonul restaurant, dornic de o cafea fierbinte.

Înăuntru se afla numai o singură persoană, evident tânăra doamnă de care amintise conductorul. Era o femeie înaltă, subțire, oacheşă la față, de vreo douăzeci şi opt de ani. Se simțea un fel de cumpătare calculată în felul cum mânca sau îi cerea chelnerului încă o ceaşcă de cafea, ceea ce denota o deplină familiarizare cu oamenii şi călătoriile. Purta o rochie de voiaj de culoare închisă, dintr-un material subțire, tocmai potrivit pentru atmosfera înăbuşitoare din tren.

Neavând ceva mai bun de făcut, Hercule Poirot se distra studiind-o discret.

Era genul de femeie tânără, aprecie el, care ştie să-şi poarte perfect de grijă oriunde s-ar afla. Era echilibrată şi matură. Nu-i displăcea regularitatea severă a trăsăturilor şi nici paloarea delicată a pielii. Îi plăcea şi părul ei negru, lucios, bine pieptănat, şi ochii cenuşii, reci şi impersonali. Dar, hotărî Poirot în cele din urmă, e un pic prea calculată pentru a fi ceea ce numea el "o femeie drăguță".

În acel moment îşi făcu apariția un alt personaj. Un bărbat înalt, între patruzeci şi cincizeci de ani, cu o față uscată, smeadă, şi cu părul puțin albit la tâmple.

"Colonelul din India", îşi spuse Poirot.

Noul venit se înclină în fața femeii.

— 'Neața, domnişoară Debenham.

— Bună dimineața, colonele Arbuthnot.

Colonelul puse mâna pe spătarul scaunului din fața ei.

— Ai ceva împotrivă?

— Nu, bineînțeles. Ia loc.

— Ştii, micul dejun nu e întotdeauna o masă prea animată.

— Sper să nu fie aşa. În orice caz, nu mă interesează.

Colonelul se aşeză.

— Băiete! Glasul îi era foarte autoritar.

Comandă ouă şi cafea.

Ochii îi rămaseră o clipă asupra lui Poirot, apoi trecură mai departe, indiferenți. Poirot, care cunoştea bine

spiritul britanic, ştia ce-şi spusese colonelul în sinea lui: "Vreun străin afurisit".

Fideli obiceiului insularilor, cei doi englezi nu se arătară prea vorbăreţi. Schimbară câteva cuvinte după care femeia se ridică şi părăsi vagonul.

În timpul prânzului, cei doi se aşezară la aceeaşi masă şi, ca şi mai înainte, îl ignorară complet pe cei de al treilea pasager. De data aceasta, însă, conversaţia lor fu mai animată. Colonelul Arbuthnot povestea despre Punjab, iar din când în când se întrerupea pentru a o întreba câte ceva despre Bagdad, unde ea, pare-se, fusese guvernantă. Tot stând aşa de vorbă, descoperiră că au câţiva prieteni comuni, drept care deveniră pe dată mai puţin scorţoşi, mai amicali. Depănară tot soiul de amintiri despre un oarecare Tommy şi despre nu mai ştiu care Jerry. Colonelul o întrebă dacă se întoarce acasă, sau dacă are de gând să se oprească la Istanbul.

— Nu, merg direct acasă.

— Nu-i oare păcat?

— Acum doi ani m-am întors tot pe acest drum, şi atunci am stat trei zile la Istanbul.

— Aha, înţeleg. Ei bine, îndrăznesc să spun că mă bucur foarte mult că mergeţi direct în ţară, pentru că şi eu fac acelaşi lucru.

Zicând acestea, colonelul se înclină cam stângaci, îmbujorându-se la faţă.

"E sensibil, colonelul nostru", îşi spuse Poirot, puţin amuzat. "O călătorie cu trenul e la fel de periculoasă ca şi una cu vaporul".

Cu o voce calmă, domnişoara Debenham îi răspunse că îi pare foarte bine. În atitudinea ei se strecură o undă de răceală.

Colonelul, observă Poirot, o conduse până în dreptul compartimentului ei. Peste puţină vreme, în depărtare apăru priveliştea splendidă a masivului Taurus. Cei doi stăteau pe coridor, unul lângă altul, contemplând Porţile Ciliciene. Deodată, domnişoara Debenham suspină. Poirot,

aflat prin apropiere, o auzi şoptind:
— E atât de minunat! Aş vrea... aş vrea...
— Ce anume?
— Aş vrea să mă pot bucura de toate astea!
Arbuthnot nu răspunse. Linia colţuroasă a feţei sale păru şi mai severă, şi mai întunecată.
— Dumnezeule, cât aş fi vrut să n-ai nimic de-a face cu toate astea.
— Taci, te rog, taci.
— Oh, e-n regulă.
Aruncă o privire puţin plictisită spre Poirot. Apoi continuă:
— Dar nu mă pot împăca cu ideea să te ştiu guvernantă, la cheremul unor mame tiranice şi al odraslelor lor plicticoase.
Ea râse, parcă mai puţin reţinută ca de obicei.
— Oh, n-are importanţă. Imaginea guvernantei batjocorite e un mit perimat. Te asigur că părinţii sunt cei terorizaţi de mine.
Tăcură. Se vedea că Arbuthnot era cam ruşinat de ieşirea lui. "Asist la o ciudată şi nostimă comedioară", îşi spuse Poirot, dus pe gânduri. De gândul acesta avea să-şi amintească mai târziu.
Ajunseră la Konia în aceeaşi noapte, pe la unsprezece şi jumătate. Cei doi englezi coborâră din tren să-şi mai dezmorţească picioarele; începură să se plimbe încoace şi-ncolo pe peronul înzăpezit.
Poirot se mulţumi să urmărească de la fereastră forfota gării. După vreo zece minute ajunse la concluzia că, în fond, o gură de aer proaspăt n-ar avea ce să-i strice. Aşa că se înfofoli bine, punându-şi câteva haine, jerseuri şi fulare, iar peste pantofi o pereche de galoşi. Astfel echipat, coborî cu atenţie pe peron şi începu să se plimbe. O luă prin spatele trenului.
După voci, recunoscu cele două siluete nedesluşite care stăteau în umbra vagonului poştal. Auzi întâi vocea lui Arbuthnot:

— Mary...

Femeia îl întrerupse.

— Nu acum, nu acum. Când totul se va termina, şi va rămâne departe, în urma noastră... atunci...

Discret, Poirot se îndepărtă. Era surprins. Cu greu recunoscuse vocea rece, măsurată a domnişoarei Debenham. "Ciudat", îşi spuse.

A doua zi se întrebă dacă nu cumva cei doi se certaseră.

Îşi vorbeau foarte puţin. Femeia îi părea neliniştită. Avea cearcăne la ochi.

Pe la două şi jumătate după-amiaza, trenul se opri. La ferestre apărură capete curioase. Câţiva oameni, îngrămădiţi lângă linia ferată, priveau şi arătau cu mâna spre ceva de sub vagonul restaurant. Poirot se aplecă în afară şi se adresă conductorului vagonului de dormit, care tocmai trecea în fugă prin dreptul ferestrei. Omul îi răspunse, după care Poirot îşi trase capul înăuntru şi, întorcându-se, fu cât p-aci s-o izbească pe Mary Debenham, care stătea exact în spatele lui.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea, aproape pe nerăsuflate, în franţuzeşte. De ce ne-am oprit?

— Nu-i nimic, domnişoară. S-a aprins ceva sub vagonul restaurant. Nimic grav. De altfel, au stins focul şi acum repară stricăciunile. Nu e nici un pericol, vă asigur.

Ea făcu un gest brusc, de parcă ar fi alungat ideea pericolului, ca total lipsită de importanţă.

— Da, da, înţeleg. Dar timpul?

— Ce timp?

— Păi, vom avea o întârziere.

— Da, e posibil, recunoscu Poirot.

— Dar nu putem întârzia! Trenul trebuie să sosească la Istanbul la 6.55 şi trebuie să traversăm Bosforul ca să prindem Simplon Orient Expresul de ora 9. Dacă avem o oră sau două întârziere, pierdem legătura.

— Se prea poate, admise Poirot.

O privi întrebător. Văzu că mâna îi tremura pe per-

vazul ferestrei şi buzele îi tremurau.

— E atât de important pentru dumneavoastră, domnişoară? o întrebă.

— Da. Da, este. Trebuie... trebuie să prind legătura.

Spunând acestea, se întoarse şi o luă de-a lungul coridorului spre colonelul Arbuthnot.

Neliniştea ei, totuşi, se dovedi neîntemeiată. Zece minute mai târziu, trenul se urni din loc. Sosi la Haydapassar doar cu cinci minute întârziere, câştigând pe drum din timpul pierdut.

Apele Bosforului erau agitate, astfel că lui Poirot nu prea-i făcu plăcere traversarea. Pe vapor nu-i mai văzu pe tovarăşii săi de călătorie. Ajuns la podul Galata, o luă direct spre hotelul Tokotlian.

CAPITOLUL II
HOTELUL TOKOTLIAN

La hotel, Hercule Poirot ceru o cameră cu baie. Apoi se îndreptă spre biroul de recepție să se intereseze dacă nu-i sosiseră scrisori.

Găsi trei scrisori şi o telegramă. La aceasta din urmă se uită oarecum surprins. Nu se aştepta la aşa ceva.

O desfăcu calm şi cu grijă, ca de obicei. Cuvintele tipărite se înlănțuiau distinct, reliefat.

"Evoluția prezisă cazului Kassner a luat întorsătură neaşteptată rog reveniți urgent".

"Asta mai lipsea", murmură Poirot înciudat. Se uită la ceas.

— Trebuie să plec la noapte, îi spuse portarului. La ce oră pleacă Simplon Orientul?

— La nouă, domnule.

— Poți să-mi iei un bilet la vagonul de dormit?

— Bineînțeles, domnule. Nu-i nici o greutate. În acest

sezon, trenurile sunt aproape goale. Doriți la clasa întâi, sau la a doua?

— La întâi.

— Très bien, Monsieur. Până unde mergeți?

— La Londra.

— Bien, Monsieur. Vă voi lua un bilet până la Londra şi vă voi rezerva o cuşetă la vagonul de dormit Istanbul-Calais.

Poirot se uită din nou la ceas. Era opt fără zece.

— Mai am timp să mănânc ceva?

— Bineînțeles, domnule.

Poirot îl salută cu o mişcare a capului. Se duse la biroul de recepție pentru a anunța că renunță la cameră, după care, traversând holul, intră în restaurant.

În timp ce dădea chelnerului comanda, simți o mână pe umăr.

— Oh, bătrâne, iată o surpriză plăcută, auzi o voce în spatele lui.

Cel care rostise cuvintele era un bărbat între două vârste, scund şi corpolent, cu părul tuns perie. Zâmbea încântat.

Poirot sări în picioare

— Domnule Bouc.

— Domnule Poirot.

Bouc era belgian, director la "Compagnie Internationale des Wagons Lits", şi cunoştința sa cu Poirot, fosta stea a poliției belgiene, dura de ani de zile.

— Departe de casă, mon cher, spuse Bouc.

— O mică afacere în Siria.

— Aha! Şi când te întorci acasă?

— La noapte.

— Splendid! Şi eu la fel. Mai precis, vom călători împreună până la Lausanne, unde am nişte treburi. Bănuiesc că iei Simplon Orientul?

— Da, tocmai am cerut un loc la vagonul de dormit. De fapt, aş fi vrut să rămân câteva zile aici, dar am primit o telegramă care mă cheamă urgent în Anglia într-o pro-

blemă importantă.

— Aha! Ei, afacerile-s afaceri! Iar dumneata eşti, cum s-ar spune, în vârful piramidei acum, bătrâne!

— Ei, puţin succes poate că am avut.

Poirot încercă să pară modest, dar nu prea-i reuşi. Bouc izbucni în râs.

— Ne vedem mai târziu, îi spuse el.

Aplecat acum deasupra farfuriei, Poirot se străduia să nu-şi moaie mustăţile în supă. Ducând la bun sfârşit această treabă, privi în jur, în aşteptarea felului următor.

La mese se aflau vreo şase bărbaţi, dintre care numai doi îi atraseră atenţia.

Aceştia stăteau împreună la o masă, nu prea departe de el. Cel mai tânăr, de vreo treizeci de ani, cu o figură agreabilă, era fără îndoială american. Totuşi nu el, ci celălalt trezi interesul detectivului nostru.

Acesta era un om între şaizeci şi şaptezeci de ani. Văzut de la distanţă, avea aerul binevoitor al unui filantrop: frunte boltită, care se continua într-un uşor început de chelie, şi gură surâzătoare, lăsând să se vadă dantura falsă, foarte albă. Totul părea să-ţi spună că ai în faţă o persoană cumsecade. Numai ochii dezminţeau această impresie: mici, foarte reci, şi vicleni. Şi nu numai atât. Spunându-i ceva tovarăşului său mai tânăr, se uită împrejur, şi atunci privirea i se opri o clipă asupra lui Poirot, suficient pentru ca acesta să remarce o răutate ciudată, o încordare neobişnuită în căutătura lui. Apoi se ridică.

— Plăteşte nota, Hector, spuse.

Vocea îi era puţin răguşită. Avea un timbru straniu, melodios, oarecum ameninţător.

Întorcându-se în hol pentru a-şi regăsi prietenul, Poirot îi zări pe cei doi pregătindu-se să părăsească hotelul. Bărbatul cel tânar supraveghea transportarea bagajelor. După puţină vreme împinse uşa de sticlă de la intrare şi spuse:

— Totul e gata, domnule Ratchett.

În loc de răspuns, bătrânul mormăi ceva şi ieşi.

— Eh bien, spuse Poirot, ce părere ai de aceştia doi?

— Americani, rosti Bouc.

— Fireşte că-s americani, dar ce crezi despre ei?

— Tânărul pare foarte simpatic.

— Şi celălalt?

— Să-ți spun drept, nu-mi place. Mi-a făcut o impresie proastă. Dar dumitale?

Poirot stătu o clipă pe gânduri.

— Când a trecut pe lângă mine, în restaurant, am avut o senzație curioasă. Era ca şi cum m-aş fi aflat o clipă lângă un animal sălbatic, dar sălbatic, înțelegi!

— Şi totuşi, arată foarte onorabil.

— Întocmai! Corpul, adică cuşca, e foarte onorabil, dar printre gratii se observă figura fiarei.

— Ai multă imaginație, bătrâne, spuse Bouc.

— S-ar putea. Totuşi nu-mi iese din cap că m-am aflat pentru o clipă în preajma răului.

— Vorbeşti de acel respectabil gentleman american?

— Da, de acel respectabil gentleman american.

— Fie, spuse Bouc binevoitor. S-ar putea. E mult rău pe lumea asta.

În clipa aceea se deschise uşa şi portarul intră şi se îndreptă spre ei. Părea frământat şi cam jenat.

— E nemaipomenit, domnule, îi spuse lui Poirot. N-am mai găsit nici o cuşetă liberă la clasa întâi.

— Cum? strigă Bouc. În acest sezon? Ah, atunci, fără îndoială, o fi un grup de ziarişti sau politicieni…

— Nu ştiu, domnule, vorbi portarul, întorcându-se spre el respectuos, dar aşa stau lucrurile.

— Bine, bine, îi spuse Bouc şi i se adresă apoi lui Poirot. Fii fără grijă, prietene. Aranjăm noi ceva. Întotdeauna există un compartiment, numărul 16, care e liber. Conductorul are grijă de asta!

Zâmbi, apoi se uită la ceas.

— Hai, e timpul să mergem.

La gară, Bouc fu salutat cu mult respect de conductorul în uniformă cafenie al vagonului de dormit.

— Bună seara, domnule. Aveți compartimentul numărul 1.

Strigă după nişte hamali, care încărcară bagajele domnilor şi le purtară de-a lungul vagonului pe care sta scris:

ISTANBUL-TRIESTE-CALAIS

— Am auzit că e plin astă-noapte?

— E de necrezut, domnule. Toată lumea şi-a găsit să călătorească în noaptea asta.

— Oricum, trebuie să-i găsim un loc aici acestui domn. E un prieten al meu. Poți să-i dai numărul 16.

— E dat, domnule.

— Ce? Numărul 16?

Se uitară unul la altul, cu tâlc. Conductorul zâmbi. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu o figură palidă.

— Cum vă spun, domnule, e absolut plin.

— Dar ce se întâmplă? întrebă Bouc, înfuriindu-se. E vreo conferință undeva, vreo întrunire?

— Nu, domnule, o simplă coincidență. S-a întâmplat că mai mulți oameni au preferat să călătorească în noaptea asta.

Bouc țâțâi de supărare.

— La Belgrad, spuse el, va fi ataşat un vagon de la Atena, ca şi vagonul Bucureşti-Paris, de altfel. Dar la Belgrad ajungem de-abia mâine seară. Problema e ce facem în noaptea asta. Nu e vreo cuşetă liberă la clasa a doua?

— La clasa a doua este una, domnule...

— Bun, atunci...

— Dar e în compartimentul unei doamne. Se şi află o nemțoaică acolo, e cameristă.

— Oh, asta-i penibil! exclamă Bouc.

— Nu te necăji, prietene, spuse Poirot. O să călătoresc într-un compartiment obişnuit.

— Nici nu mă gândesc. Şi, întorcându-se iar spre

conductor: A sosit toată lumea?

— E drept, unul din pasageri n-a sosit încă.

Conductorul vorbea încet, ezitând.

— Vorbeşte, omule!

— Cuşeta numărul 7, la clasa a doua. Domnul n-a venit încă şi e nouă fără patru minute.

— Cine e?

Conductorul îşi consultă lista.

— Un englez. A. M. Harris.

— Un nume norocos, spuse Poirot. Am eu semnele mele: domnul Harris nu va veni.

— Pune bagajul domnului la numărul 7, zise Bouc. Dacă acest Harris soseşte între timp, o să-i spunem că e prea târziu, că un loc nu poate fi reținut atâta vreme, în fine, aranjăm noi într-un fel. Ce, o să-mi fac acum griji pentru un oarecare domn Harris?

— Cum doreşte domnul, spuse conductorul, şi făcu semn hamalului lui Poirot încotro s-o ia.

Apoi se dădu deoparte, ca să-l lase pe Poirot să urce în tren.

— Tocmai la capăt, domnule, strigă el. Ultimul compartiment.

Poirot parcurse culoarul cu destulă greutate, întrucât majoritatea călătorilor ieşiseră din compartimentele lor. Scuzele sale politicoase sunau cu regularitatea unui ceasornic. În sfârşit, ajunse la compartimentul indicat. Înăuntru, aranjând valizele — tânărul american de la hotel...

Acesta se încruntă când îl văzu pe Poirot intrând.

— Scuzați-mă, îi spuse, cred c-ați greşit. Reluă apoi, cu un efort considerabil, în franceză: Je crois que vous avez une erreur.

Poirot îi răspunse în englezeşte:

— Sunteți domnul Harris?

— Nu, numele meu este MacQueen. Eu...

În acel moment, peste umărul lui Poirot, răsună vocea conductorului. O voce gâfâită, cu un ton implorator.

— Nu mai e nici un alt pat liber, Monsieur. Domnul a

fost nevoit să vină aici.

În timp ce vorbea, închise fereastra de pe coridor şi începu să instaleze bagajele lui Poirot.

Amuzat, Poirot remarcă tonul de scuză din vocea conductorului. I se promisese, fără doar şi poate, un bacşiş bun dacă reuşea să păstreze compartimentul numai pentru celălalt pasager. Totuşi, chiar şi cel mai generos bacşiş îşi pierde efectul în fața dispozițiilor unui director al companiei.

După ce puse geamantanele în portbagaj, conductorul ieşi.

— Gata, domnule. Totul e în regulă. Patul dumneavoastră e cel de deasupra, numărul 7. Plecăm peste un minut.

Poirot intră în compartiment.

— Un fenomen rar, observă el, bine dispus. Conductorul unui vagon de dormit care să-ți instaleze bagajele. Nemaipomenit!

Celălalt zâmbi. Se vedea că-i trecuse supărarea — probabil se hotărâse să ia lucrurile filozofic.

— Trenul e ticsit, spuse el.

Se auzi şuieratul locomotivei, prelungit, melancolic. Ieşiră amândoi pe culoar.

Afară o voce striga:

— Poftiți în vagoane!

— Am pornit, zise MacQueen.

Dar nu porniseră. Şuieratul se auzi din nou.

— Vreau să spun, domnule, începu tânărul deodată, că dacă doriți mai degrabă patul de jos, cum să spun, dacă vă vine mai uşor, vă stau la dispoziție.

Un băiat simpatic.

— Nu, nu, se împotrivi Poirot, n-aş vrea să vă lipsesc de...

— Dar deloc...

— Sunteți prea amabil...

Refuzuri politicoase de ambele părți.

— Numai pentru o noapte, explică Poirot. La

Belgrad...

— Aha, înțeleg. La Belgrad coborâți...

— Nu tocmai. Ştiți...

Trenul se smuci brusc. Amândoi se repeziră la fereastră, privind înspre peronul lung, luminat, care aluneca încet înapoi.

Orient Expresul pornise în călătoria sa de trei zile prin Europa.

CAPITOLUL III
POIROT REFUZĂ UN CAZ

A doua zi, Poirot îşi făcu apariția destul de târziu în vagonul restaurant. Se sculase devreme, dejunase singur şi-şi petrecuse restul dimineții frunzărind însemnările despre cazul care-l rechema la Londra. În tot acest răstimp nu-l prea văzuse pe tânărul său vecin. Bouc îl salută de la masa la care stătea şi-l pofti să ia loc lângă el. Poirot se aşeză şi nu avu decât de profitat de avantajele unei mese servite printre primele, ca şi de aperitivele cele mai alese. Mâncarea, de asemenea, era neobişnuit de bună.

De-abia când ajunse la delicioasa brânză cu smântână, Bouc se îndreptă din şale şi-şi permise să atace şi alte domenii decât cele gastronomice. Era în acel moment sfânt de după un prânz bun, când tot omul devine filozof.

— Ah! oftă el. Dacă aş fi avut pana unui Balzac! Ce-aş mai descrie această scenă.

Făcu un gest larg cu mâna.

— Da, e o idee, rosti Poirot.

— Va să zică, eşti de aceeaşi părere? Cred că ar fi ceva inedit, nu-i aşa? Şi totuşi, parcă nu-i aievea, prietene. Împrejurul nostru sunt oameni din toate clasele, de toate naționalitățile şi vârstele. Timp de trei zile, aceşti oameni, străini unii de alții, vor sta împreună. Vor dormi şi vor mânca sub acelaşi acoperiş. Iar la capătul acestor trei zile,

se vor împrăştia care încotro, fiecare la treaba lui, fără să se mai revadă, poate, niciodată.

— Şi totuşi, spuse Poirot, să presupunem că se întâmplă un accident...

— Ah, nu, prietene...

— Înțeleg că din punctul dumitale de vedere ar fi regretabil. Dar hai, totuşi, pentru o clipă, să facem această presupunere. Atunci, probabil, toți cei de față ar fi legați unul de altul... cu trup şi suflet.

— Ce zici de puțin vin? zise Bouc, grăbindu-se să toarne în pahare. Eşti morbid, mon cher. Poate din cauza digestiei.

— E adevărat, recunoscu Poirot, mâncarea orientală nu-i tocmai potrivită pentru stomacul meu.

Sorbi din vin. Apoi, lăsându-se pe spate, cuprinse cu privirea întreg vagonul. Avea în fața lui treisprezece oameni care, după cum observase Bouc, aparțineau tuturor claselor şi naționalităților. Începu să-i studieze.

La masa din față stăteau trei bărbați. Poirot îşi spuse că, văzându-i singuri, chelnerii, cu flerul lor infailibil, îi aşezaseră la aceeaşi masă. Unul din ei, un italian solid, negricios, se scobea în dinți, satisfăcut. În fața lui stătea un englez uscățiv, îngrijit îmbrăcat, cu acea figură lipsită de expresie, dezaprobatoare a valetului de meserie. La dreapta englezului, un american vânjos, într-un costum țipător — vreun comis-voiajor.

— Ai dat lovitura, spunea acesta cu o voce puternică, nazală.

Italianul scoase scobitoarea din gură şi gesticulă larg.

— Păi sigur. Asta ziceam şi eu mereu.

Englezul se uită pe fereastră şi tuşi. Poirot îşi mută privirea în altă parte.

L-a o măsuță stătea, foarte țeapănă, una dintre cele mai urâte bătrâne pe care le văzuse vreodată. O urâțenie distinsă, mai curând fascinantă decât respingătoare. Stătea foarte dreaptă. În jurul gâtului purta un colier de perle foarte mari care, oricât de ciudat ar părea, erau

veritabile. Mâinile îi erau acoperite cu inele. Pe umeri îi atârna un mantou de blană. O tocă neagră îi acoperea creştetul capului, reliefând, prin contrast, fața galbenă, ca de broască.

Tocmai îi vorbea chelnerului, cu o voce limpede, politicoasă, dar extrem de autoritară.

— Fii aşa de bun şi du în compartimentul meu o sticlă de apă minerală şi un pahar mare cu suc de portocale. Ai grijă ca la masa de seară să am pui gătit fără sos şi peşte fiert.

Chelnerul îi dădu, respectuos, asigurările cuvenite.

Bătrâna îi mulțumi discret din cap şi se ridică. Se uită o clipă la Poirot, apoi trecu mai departe, cu o nepăsare tipic aristocratică.

— E prințesa Dragomiroff, îi şopti Bouc. Rusoaică. Bărbatul ei a făcut avere înainte de revoluție şi a investit-o în străinătate. E foarte bogată. O cosmopolită.

Poirot încuviință din cap. De altfel, auzise de prințesa Dragomiroff.

— E o personalitate, continuă Bouc. Urâtă foc, dar impune. Eşti de acord?

Poirot era de acord.

La o altă masă din cele mari, Mary Debenham se afla în compania a două femei. Una din ele, de vârstă mijlocie, înaltă, purta o bluză în carouri şi fustă de stofă. Părul decolorat era strâns într-un coc imens, aranjat fără gust; avea ochelari şi o față lungă şi blajină, ca de oaie. Asculta cu atenție ce spunea a treia femeie, o bătrână vânjoasă, cu o figură simpatică, care vorbea limpede, monoton, fără să dea nici cel mai mic semn că s-ar gândi să respire sau să termine ce avea de spus.

— ...Şi cum spunea fiică-mea, de-aia — zice — nu poți să aplici metodele americane în țara asta. Şi e şi normal ca oamenii de pe-aici să fie indolenți — zicea ea. Doar nu-i zoreşte nimeni. Dar oricum, ați fi mirate să aflați ce se face la colegiul nostru. Au pus mâna pe nişte profesori minunați. Cred că nimic nu valorează mai mult decât

educația. Trebuie să aplicăm idealurile noastre occidentale şi să-i învățăm pe cei din Orient să le adopte. Fiică-mea mai zicea că...

Trenul intră într-un tunel. Vocea, calmă, monotonă, se auzi mai înăbuşit.

La masa următoare, de fapt o măsuță, colonelul Arbuthnot stătea singur. Privea fix în creştetul domnişoarei Debenham. Nu mai stăteau împreună, deşi ar fi putut foarte uşor s-o facă. De ce?

Probabil, se gândi Poirot, Mary Debenham o fi avut ceva împotrivă. O guvernantă ştie să fie prudentă. Aparențele contează. O femeie care trebuie să-şi câştige existența trebuie să fie discretă.

Privirea îi alunecă spre cealaltă parte a vagonului. În colțul cel mai îndepărtat, lângă perete, şedea o femeie trecută de prima tinerețe, îmbrăcată în negru. Avea o față lată, lipsită de expresie. Nemțoaică sau scandinavă, opină Poirot. Probabil cameristă.

Mai departe, o pereche prinsă într o discuție animată. Bărbatul purta haine englezeşti dintr-o stofă uşoară, dar se vedea bine că nu era englez. Deşi Poirot nu-i zărea decât ceafa, forma capului şi linia umerilor îl trădau. Un bărbat bine făcut. Îşi întoarse brusc capul, astfel că Poirot putu să-l vadă din profil. Într-adevăr, un bărbat foarte frumos, de vreo treizeci de ani, cu o mustață mare, îngrijită.

Femeia din fața lui era foarte tânără, o fetişcană aproape — dacă avea douăzeci de, ani. Purta un taior negru, strâns pe corp, o bluză albă de satin, iar părul îi era adunat într-un coc mic, după ultima modă. Avea o figură frumoasă, stranie, cu pielea foarte albă, ochii mari, căprui, iar părul, negru ca tăciunele; mâinile îi erau îngrijite, iar unghiile date cu lac roşu. Pe unul din degete purta un inel cu un smarald mare montat în platină. În clipa aceea fuma dintr-un portțigaret lung. Se vedea o oarecare cochetărie în vocea şi în privirea ei.

— E drăguță... şi cochetă, murmură Poirot. Soț şi

soție, nu-i aşa?

Bouc dădu din cap.

— Ambasada ungară, cred, spuse el. O pereche reuşită.

Şi, în sfârşit, ultimii doi meseni — vecinul de compartiment al lui Poirot, MacQueen, şi patronul lui, domnul Ratchett. Acesta din urmă stătea cu fața spre Poirot, şi pentru a doua oară Poirot remarcă expresia respingătoare şi falsa bunăvoință din ochii-i mici, întunecați şi cruzi.

Bouc observă, fără îndoială, o schimbare pe chipul prietenului său.

— Te uiți la animalul tău sălbatic? îl întrebă el.

Poirot dădu din cap.

Chelnerul servi cafeaua. Bouc, care terminase masa mai devreme, se ridică în picioare.

— Mă duc în compartimentul meu, spuse. Când termini, vino să mai stăm de vorbă.

— Cu plăcere.

Poirot sorbi din cafea şi mai ceru chelnerului un lichior. Acesta tocmai trecea de la o masă la alta, pentru a încasa notele de plată. Se auzi din nou glasul strident, pițigăiat al bătrânei americane:

— Fiică-mea zicea: ia o cartelă cu bonuri de masă, şi nu mai ai nici un fel de bătaie de cap. Acum nu mai e aşa. Se pare că ăştia opresc zece la sută remiză. Şi mai e şi apa asta minerală, care are un gust ciudat. Şi ce mă surprinde e că n-au nici Evian şi nici Vichy.

— Cum să spun... sunt nevoiți să servească apă locală, îi explică vecina ei cu chip de oaie.

— Oricum, mi se pare ciudat. Privi cu dispreț, la grămada de mărunțiş de pe masa din fața ei: Uită-te la chestiile astea pe care mi le-a dat, dinari, sau mai ştiu eu ce. Un adevărat gunoi. Vorba fiicei mele...

Mary Debenham se ridică şi, salutându-şi comesenele, se îndreptă spre uşă. Colonelul Arbuthnot porni în urma ei. Adunându-şi mărunțişul atât de

dispreţuit, bătrâna americană se ridică şi ea, urmată de femeia cu chip de oaie. Perechea de unguri plecase. În vagon mai rămăseseră doar Poirot, Ratchett şi MacQueen.

Ratchett îi spuse ceva lui MacQueen, după care acesta se sculă de la masă şi părăsi vagonul. Apoi Ratchett se ridică şi el, dar în loc să-l urmeze pe MacQueen, se aşeză pe neaşteptate pe scaunul din faţa lui Poirot.

— Aveţi cumva un foc? întrebă el. Vocea îi era melodioasă, puţin nazală. Numele meu e Ratchett.

Poirot înclină uşor capul. Băgă mâna în buzunar, de unde scoase o cutie de chibrituri pe care i-o întinse celuilalt. Ratchett o luă dar nu aprinse nici un chibrit.

— Cred că am plăcerea să vorbesc cu domnul Hercule Poirot, nu-i aşa?

Poirot dădu din nou din cap.

— Aţi fost corect informat, domnule.

Detectivul simţi aţintită asupra lui privirea aceea ciudată, sfredelitoare, care-l iscodea şi-l cântărea meticulos.

— Aşa cum se obişnuieşte la noi, continuă americanul, o să merg direct la ţintă. Domnule Poirot, aş vrea să vă angajez.

Poirot se încruntă.

— Clientela mea, domnule, este limitată în ziua de azi. Mă ocup de foarte puţine cazuri.

— Dar, fireşte, înţeleg perfect. Propunerea mea însă, domnule Poirot, înseamnă o groază de bani. Şi repetă cu vocea lui melodioasă, convingătoare: O groază de bani.

Poirot tăcu câteva clipe, apoi spuse:

— În ce constă propunerea dumneavoastră, domnule... Ratchett?

— Domnule Poirot, sunt un om bogat, foarte bogat. Iar oamenii în situaţia mea au duşmani. Ei bine, am un duşman.

— Numai unul?

— Ce vreţi să spuneţi? se răsti Ratchett.

— Domnule, ştiu din experienţă că atunci când un

om ca dumneavoastră are, cum ați spus, duşmani, asta înseamnă că are mai mulți, nu unul.

Ratchett se mai linişti în urma acestui răspuns. Spuse grăbit:

— Da, înțeleg. Un duşman sau mai mulți — nu contează. Ceea ce contează e securitatea mea.

— Securitatea?

— Am fost amenințat cu moartea, domnule Poirot. Acum îmi port singur de grijă. Şi scoase, o clipă, din buzunarul hainei un mic pistol automat. Apoi urmă cu o voce dură: Nu cred că sunt genul de om care poate fi luat prin surprindere. Dar dacă mă gândesc mai bine, nu strică să mă asigur de două ori. Cred că ați fi omul potrivit pentru banii mei, domnule Poirot. Şi nu uitați, e vorba de o groază de bani.

Poirot îl cercetă gânditor câteva clipe. Figura îi era absolut impenetrabilă.

— Regret, domnule, rosti în cele din urmă, dar nu pot accepta.

Celălalt îl scrută atent.

— Cât? întrebă.

Poirot clătină din cap.

— Nu m-ați înțeles, domnule. Am avut mult noroc în profesiunea mea. Am destui bani pentru a-mi satisface atât necesitățile cât şi capriciile. Acum mă ocup doar de cazuri care... mă interesează.

— Jucați tare, spuse Ratchett. Douăzeci de mii de dolari vă spun ceva?

— Nu.

— Mai mult nu dau. Ştiu cât îmi valorează pielea.

— Şi eu, domnule Ratchett.

— Ce vă deranjează în propunerea mea?

Poirot se ridică în picioare.

— Dacă-mi veți scuza franchețea, vă voi spune. Nu-mi place mutra dumneavoastră, domnule Ratchett.

Şi zicând acestea, părăsi vagonul.

CAPITOLUL IV
UN STRIGĂT ÎN NOAPTE

Chiar în aceeaşi seară, la nouă fără un sfert, Simplon Orient Expresul sosi la Belgrad. Cum plecarea era prevăzută abia pentru nouă şi un sfert, Poirot se hotărî să coboare pe peron. Totuşi, nu zăbovi prea mult. Se lăsase un frig pătrunzător şi, deşi peronul era acoperit, vântul ridica vârtejuri de zăpadă. Se îndreptă spre vagon. Conductorul, care tropăia pe peron şi-şi agita braţele ca să se mai încălzească, văzându-l, îi spuse:

— Bagajele domnului au fost duse în compartimentul numărul 1, în compartimentul domnului Bouc.

— Şi domnul Bouc unde s-a dus?

— În vagonul de la Atena, care tocmai a fost ataşat.

Poirot plecă să-şi caute prietenul. Bouc nici nu vru să asculte protestele sale.

— Nu face nimic. E mai bine aşa. Dumneata mergi în Anglia, şi e mai bine să stai în vagonul care te duce direct până la Calais. Eu mă simt foarte bine aici. Vagonul e liniştit. În afară de mine, mai e doar un doctor grec. Ah, ce noapte! Localnicii zic că de ani de zile n-a mai căzut atâta zăpadă. Să sperăm că nu ne vom înzăpezi. Nu prea mi-ar place, drept să-ţi spun.

La nouă şi un sfert precis, trenul părăsi gara. Curând după aceea Poirot se ridică, îi ură noapte bună prietenului său şi se îndreptă spre vagonul lui, aflat în faţă, lângă vagonul restaurant.

Cum erau în a doua zi de călătorie, reticenţele dispăruseră.

Colonelul Arbuthnot stătea în uşa compartimentului său şi discuta cu MacQueen. Văzându-l pe Poirot, MacQueen se întrerupse brusc. Păru foarte surprins.

— Oh, exclamă el, credeam că ne-aţi părăsit. Spuneaţi că o să coborâţi la Belgrad.

— M-aţi înţeles greşit, zise Poirot, zâmbind. Am

încercat să vă explic tocmai când plecam din Istanbul.

— Dar bagajul dumneavoastră... s-a topit.

— A fost dus într-un alt compartiment, asta-i tot.

— Aha, înțeleg.

Şi îşi reluă conversația cu Arbuthnot, în timp ce Poirot trecu mai departe. La numai două compartimente de al său, o zări pe bătrâna americană, doamna Hubbard, stând de vorbă cu femeia cu fața de oaie, care se dovedi a fi suedeză. Doamna Hubbard tocmai îi dădea nişte reviste.

— Ia, draga mea, spuse ea. Eu am o sumedenie de lucruri de citit. E îngrozitor cu frigul ăsta, nu-i aşa?

Răspunse prietenos la salutul lui Poirot.

— Sunteți foarte amabilă, îi spuse suedeza.

— Ba deloc. Sper că o să dorm bine şi că dimineață n-o să te mai doară capul.

— Cred că de frig. O să-mi fac o ceaşcă de ceai.

— Ai aspirină? Eşti sigură? Eu am câtă vrei. Bine, noapte bună, draga mea.

Se întoarse spre Poirot, părând să aibă chef de vorbă.

— Biata de ea, e suedeză. După cât îmi dau seama, e un fel de misionară... o educatoare. Foarte cumsecade, doar că nu prea vorbeşte englezeşte. S-a arătat foarte interesată de ce i-am povestit despre fiică-mea.

Poirot ştia şi el tot ce se putea şti despre fiica doamnei Hubbard. Ca de altfel toți cei din tren care înțelegeau englezeşte! Aflaseră că ea şi cu soțul ei făceau parte din corpul didactic al unui mare colegiu american din Smirna şi că aceasta era prima călătorie a doamnei Hubbard în Orient; şi mai aflaseră ce gândea doamna Hubbard despre turci, despre lenea lor şi despre felul cum îşi întrețineau drumurile.

Uşa celuilalt compartiment se deschise, şi valetul cel slab şi palid ieşi pe coridor. Poirot reuşi să arunce o privire înăuntru. Îl zări pe Ratchett întins în pat. Acesta, la rândul lui, îl zări şi el, şi fața i se schimonosi de furie. Apoi uşa se închise.

Doamna Hubbard îl trase pe Poirot deoparte.

— Ştii, mi-e groaznic de frică de omul ăsta. Oh, nu, nu de valet… de celălalt… stăpânul lui. Stăpân, într-adevăr! E ceva în neregulă cu acest om. Ştii, fiică-mea zicea întotdeauna că am intuiție. Când mami are o presimțire, apoi chiar aşa se întâmplă, zice fiică-mea. Şi am o presimțire cu omul ăsta. Compartimentul lui e lângă al meu, şi asta nu-mi place. Astă-noapte am pus şi lanțul la uşa de acces dintre compartimente. Mi s-a părut că l-am auzit încercând clanța. Ştii, nu m-aş mira deloc dacă aş afla că, de fapt, e un criminal… unul din acei tâlhari de trenuri despre care tot scriu ziarele. Oi fi eu caraghioasă, dar asta e. Tare mi-e frică de el! Fiică-mea spunea că o să am o călătorie plăcută, dar simt că n-o să fie chiar aşa. Poate-i absurd, dar am impresia că se poate întâmpla orice. Orice. Şi nu înțeleg cum poate băiatul ăla simpatic să-i fie secretar.

Colonelul Arbuthnot şi MacQueen tocmai veneau înspre ei.

— Intrați în compartimentul meu, îi spunea MacQueen. Patul încă n-a fost făcut pentru noapte. În ce priveşte politica voastră în India, aş vrea să mă lămuresc asupra…

Cei doi trecură mai departe, spre compartimentul lui MacQueen.

Doamna Hubbard îi ură noapte bună lui Poirot.

— Cred c-o să mă bag direct în pat şi o să citesc, spuse ea. Noapte bună.

— Noapte bună, doamnă.

Poirot intră în compartimentul lui, lipit de al lui Ratchett. Se dezbrăcă şi se băgă în pat, citi vreo jumătate de oră, apoi stinse lumina.

Câteva ore mai târziu, se trezi brusc. Ştia ce-l trezise — un geamăt ascuțit, aproape un strigăt, undeva, foarte aproape. În aceeaşi clipă se auzi țârâitul strident a unei sonerii.

Poirot sări în sus şi aprinse lumina. Simți că trenul era oprit. Probabil o stație, îşi spuse.

Strigătul îl înfiorase. Îşi aminti că în compartimentul de alături se afla Ratchett. Coborî din pat şi deschise uşa, chiar în momentul în care conductorul, venit în grabă, bătea la uşa lui Ratchett. Poirot ținu uşa întredeschisă şi urmări ce se întâmplă. Conductorul bătu a doua oară. Se auzi o sonerie, apoi se aprinse o lumină cu câteva uşi mai departe. Conductorul privi peste umăr.

În aceeaşi clipă se auzi o voce din compartimentul alăturat:

— Ce n'est rien. Je me suis trompé[1].

— Bien, Monsieur.

Conductorul se grăbi să bată la cealaltă uşă, unde fusese chemat.

Poirot se băgă din nou în pat, liniştit acum, şi stinse lumina. Era exact unu fără douăzeci şi trei de minute.

CAPITOLUL V
CRIMA

Nu reuşi să adoarmă de îndată. Poate pentru că trenul stătea pe loc. Era ciudat de liniştit pentru o gară. Dimpotrivă, zgomotele din tren păreau neobişnuit de puternice. Îl auzi pe Ratchett mişcându-se, apoi un plescăit de parcă s-ar fi răsturnat lavoarul cu apă, robinetul curgând, lipăit de paşi şi din nou un plescăit. Pe coridor, răsunară nişte paşi, târşâiți, ai cuiva cu papuci de casă în picioare.

Hercule Poirot stătea întins, cu mâinile sub cap, cu ochii ațintiți în tavan. De ce o fi gara asta atât de liniştită? Îşi simți gâtul uscat. Uitase să ceară sticla cu apă minerală. Privi din nou la ceas. Trecuse de unu şi un sfert. Să sune după conductor şl să-i ceară nişte apă minerală? Întinse degetul spre sonerie, când auzi deodată un zbârnâit. Îşi trase degetul înapoi. Evident, nu putea nici

---

1 Nu-i nimic. M-am înselat.

omul ăsta să răspundă la toate apelurile.

Zbrr... Zbrrr... Zbrrr...

Zbârnâitul soneriei nu mai contenea. Dar unde o fi conductorul? Cel care chema îşi pierduse răbdarea.

Zbrrr...

În orice caz, îşi înfipsese bine degetul în buton. În sfârşit, se auziră paşi grăbiți. Conductorul. Bătu la o uşă, nu prea departe de Poirot. Apoi se auziră voci — cea a conductorului, politicoasă, cerându-şi scuze, şi a unei femei, vehementă, guralivă. Doamna Hubbard!

Poirot zâmbi.

Cearta — dacă se putea vorbi de aşa ceva, căci doamna Hubbard cu debitu-i neîntrerupt îl copleşise pe bietul om, care abia mai putea strecura câteva cuvinte — mai dură o vreme. În cele din urmă, se părea că lucrurile se mai liniştiseră. Poirot auzi clar de astă dată: "Noapte bună, doamnă", şi o uşă închizându-se.

Apoi apăsă şi el pe buton. Conductorul sosi de îndată. Era asudat şi neliniştit.

— Apă minerală, te rog.

— Bien, Monsieur.

Probabil că o licărire din ochii lui Poirot îl îmboldi să se descarce.

— Doamna americană...

— Ei, ce-i cu ea?

Omul îşi şterse fruntea

— Închipuiți-vă ce mi-a făcut! O ține una şi bună că e un bărbat în compartimentul ei! Spuneți şi dumneavoastră, domnule. Într-un spațiu atât de mic. (Şi arătă cu mâna cât.) Unde să se ascundă? Am încercat să-i explic, să-i arăt că e imposibil. Nimic. Nu se lasă deloc. Că s-a trezit deodată şi a simțit că e un bărbat înăuntru. Atunci, cum se face, am întrebat-o eu, că a ieşit afară şi a lăsat uşa zăvorâtă după el? Dar ea nu vrea să ştie de nimic. Parcă n-am avea şi alte griji pe cap. Zăpada asta...

— Ce-i cu zăpada?

— Domnul n-a observat? Trenul s-a oprit. Suntem

înzăpeziți. Dumnezeu ştie cât o să stăm aici. Îmi amintesc că o dată am stat înzăpeziți vreo şapte zile.

— Unde suntem?

— Între Vincovici şi Brod.

— Oh, făcu Poirot necăjit.

Conductorul plecă şi se reîntoarse cu apa minerală.

— Noapte bună, domnule.

Poirot bău un pahar şi se culcă la loc.

Tocmai ațipise, când ceva îl trezi din nou. De astă dată era un zgomot surd. Ceva greu care se lovise de uşă. Se ridică în picioare, deschise uşa şi privi afară. Nimic. Doar pe coridor, în dreapta, observă o femeie, într-un chimono roşu, îndepărtându-se grăbită. La celălalt capăt îl zări pe conductor, aşezat pe scăunelul său. Scria ceva pe nişte foi mari de hârtie. Era o linişte desăvârşită.

"Hotărât lucru, sufăr de nervi", îşi spuse Poirot şi se vârî sub pled.

De astă dată dormi până dimineață.

Când se trezi, trenul era tot nemişcat. Dădu la o parte perdeaua şi privi afară. Nămeți mari de zăpadă peste tot.

Luă ceasul de pe noptieră: era trecut de nouă.

La zece fără un sfert, pus la punct şi spilcuit ca întotdeauna, îşi făcu apariția în vagonul restaurant. Din toate părțile se auzeau văicăreli şi oftaturi.

Orice barieră între pasageri dispăruse. Erau toți trup şi suflet în fața nenorocirii comune. Lamentările doamnei Hubbard le acopereau pe ale celorlalți.

— Fiică-mea zicea că o să fie cea mai plăcută călătorie din lume. Nici nu te aşezi bine, că ai şi ajuns la Paris. Şi-acum, uite, putem să stăm aici nu ştiu câte zile. Iar vaporul meu pleacă poimâine. Cum o să-l mai prind acum? Nici măcar nu pot să telegrafiez să-mi anuleze traversarea. Simt că înnebunesc.

Italianul, la rândul lui, declară că fi aşteaptă treburi urgente la Milano. Americanul cel solid nu găsi altceva de spus decât că "stăm cam prost, doamnă" şi încercă s-o liniştească pe doamna Hubbard, exprimându-şi părerea că

trenul ar putea reface din întârziere.

— Sora mea... copiii ei. toți mă așteaptă, spuse suedeza, și izbucni în plâns. Și nu pot nici să-i anunț. Ce-or să creadă? Or să-și spună că mi s-a întâmplat vreo nenorocire.

— Câtă vreme o să rămânem aici? se interesă Mary Debenham. Știe cineva?

Vocea îi trăda neliniștea. Poirot observă însă că era mult mai calmă decât în timpul opririi neașteptate pe care-o avuseseră în Taurus Expres.

Vocea doamnei Hubbard le acoperi din nou pe celelalte.

— Nimeni nu știe nimic în trenul ăsta. Și nimeni nu încearcă să facă ceva. O adunătură de străini, care habar n-au de nimic. Dacă s-ar fi întâmplat așa ceva acasă, s-ar fi găsit cineva să încerce cel puțin să facă ceva.

Arbuthnot se întoarse spre Poirot și îi vorbi într-o aleasă franceză anglicanizată:

— Vous êtes un directeur de la ligne, je crois, Monsieur. Vous pouvez nous dire...[2]

Poirot îl corectă, surâzând.

— Nu, nu, vorbi el englezește, nu sunt eu acela. Mă confundați cu prietenul meu, cu domnul Bouc.

— Oh, mă scuzați.

— Nu face nimic. E foarte firesc. Stau în compartimentul pe care-l ocupase dânsul înainte.

Bouc nu se afla în acel moment în vagonul restaurant. Poirot se uită împrejur să vadă cine mai lipsește: prințesa Dragomiroff și perechea de unguri. De asemenea Ratchett, valetul acestuia, și camerista.

Suedeza se șterse la ochi.

— Ce caraghioasă sunt! spuse ea. Să plâng astfel. Totul o să se termine cu bine.

Această înțelepciune creștină nu era însă împărtășită

---

[2] Sunteți director al liniei, mi se pare, domnule. Puteți să ne spuneți...

şi de ceilalţi.

— Dumitale îţi dă mâna să vorbeşti aşa, spuse MacQueen îngrijorat. Putem să stăm aici nu ştiu cât.

— În ce ţară suntem? întrebă doamna Hubbard, printre lacrimi.

Aflând că e vorba de Iugoslavia, spuse:

— Oh, una din chestiile alea balcanice. Păi, la ce altceva te poţi aştepta?

— Dumneavoastră sunteţi singura mai calmă, i se adresă Poirot domnişoarei Debenham.

Ea ridică uşor din umeri.

— Ce poţi să faci?

— Sunteţi o filozoafă, domnişoară.

— Oh, asta implică o atitudine detaşată. Cred că sunt numai indiferentă. Am învăţat să evit emoţiile inutile.

Vorbea fără să-l privească. Se uita undeva, pe fereastră, la nămeţii mari de zăpadă.

— Aveţi o voinţă puternică, domnişoară, continuă Poirot, binevoitor. Cred că sunteţi cea mai tare dintre noi.

— Oh, nu, nicidecum. Cunosc pe cineva mult mai tare decât mine.

— Pe cine anume?

Ea păru să-şi revină brusc, să-şi dea seama că, în fond, vorbeşte cu un străin, un necunoscut, cu care până în această dimineaţă dacă schimbase câteva cuvinte.

Începu să râdă. Un râs politicos, dar straniu.

— Ei bine, să zicem doamna în vârstă. Aţi observat-o probabil. O bătrână foarte urâtă, dar fascinantă. Ajunge să ridice un deget şi să ceară ceva cu vocea ei politicoasă, şi toţi se pun imediat în mişcare.

— Se pun în mişcare şi pentru prietenul meu, domnul Bouc, spuse Poirot. Şi asta pentru că e un director al liniei, şi nu pentru că ar fi un om care impune.

Mary Debenham zâmbi.

Dimineaţa se scurgea pe nesimţite. Câţiva dintre călători, printre care şi Poirot, rămaseră în vagonul restaurant. Împreună, timpul trecea parcă mai repede. Poirot

mai află şi alte amănunte despre fata doamnei Hubbard, despre statornicele obiceiuri ale răposatului domn Hubbard, de când se scula dimineaţă şi îşi începea micul dejun cu o porţie bună de fulgi de ovăz şi până la odihna de noapte când, băgându-se în pat, îşi trăgea în picioare şosetele croşetate de prea buna doamnă Hubbard.

Tocmai când asculta o relatare cam încurcată a suedezei despre ţelurile ei de misionară, unul dintre conductori intră în vagon şi se îndreptă spre el.

— Mă scuzaţi, domnule.

— Poftim?

— Domnul Bouc vă transmite omagiile sale şi ar fi bucuros dacă aţi fi atât de amabil să veniţi până la el pentru câteva clipe.

Poirot se ridică, ceru scuze suedezei şi o luă în urma conductorului. Nu era conductorul pe care-l ştia el; acesta era un bărbat voinic, chipeş.

Merseră de-a lungul coridorului până la capătul vagonului său, apoi trecură în celălalt vagon.

Conductorul bătu la o uşă, apoi se dădu deoparte şi-i făcu loc lui Poirot să intre.

Nu era compartimentul lui Bouc, ci unul de clasa a doua, ceva mai mare. În orice caz, părea ticsit.

Bouc şedea în colţ, lângă fereastră. În faţa lui stătea un bărbat scund, negricios, care se uita afară. În mijlocul compartimentului, în picioare, se aflau un bărbat solid, îmbrăcat într-o uniformă albastră (şeful trenului) şi conductorul vagonului său de dormit.

— Ah, bunul meu prieten! exclamă Bouc. Intră. Avem nevoie de dumneata.

Bărbatul cel scund, de la fereastră, se mută cu un loc mai încolo şi Poirot, strecurându-se printre cei doi slujbaşi, se aşeză în faţa lui Bouc.

Expresia de pe faţa lui Bouc îi aprinse imaginaţia — cum obişnuia Poirot să spună. Era limpede că se întâmplase ceva neobişnuit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— E nimerită întrebarea. Mai întâi, înzăpezirea asta. Iar acum...

Făcu o pauză. Conductorul vagonului de dormit suspină înăbuşit.

— Iar acum ce?

— Iar acum un pasager zace mort în patul lui... înjunghiat.

Vocea lui Bouc exprima o resemnare disperată.

— Un pasager? Care?

— Un american cu numele de... — căută în nişte hârtii — Ratchett, da, da, Ratchett.

— Într-adevăr, domnule, îngăimă conductorul.

Poirot se întoarse spre el. Omul era alb ca varul.

— Ar fi mai bine să iei loc, spuse Poirot. Nu te prea ţin picioarele.

Şeful trenului se dădu la o parte şi conductorul se prăvăli într-un colţ, ascunzându-şi faţa în mâini.

— Brrr! făcu Poirot. Văd că nu-i de glumă.

— Bineînţeles. În primul rând, pentru că o crimă e o nenorocire prin ea însăşi. Apoi, de astă dată, şi împrejurările sunt neobişnuite. Aici unde ne aflăm nu putem face nici o mişcare. Putem rămâne aici ore întregi, ba chiar zile întregi. Şi încă ceva. În aproape toate ţările prin care am trecut, am avut poliţie locală pe tren. Dar în Iugoslavia, nu. Înţelegi?

— Da, asta o să ne dea multă bătaie de cap, spuse Poirot.

— Şi nu-i decât începutul. Doctorul Constantine... oh, am uitat să vă prezint. Doctorul Constantine, domnul Poirot.

Cei doi se salutară.

— Doctorul Constantine e de părere că moartea a survenit în jurul orei unu noaptea.

— E greu să te pronunţi cu precizie în astfel de situaţii, spuse doctorul, dar cred că pot afirma cu siguranţă că omul a murit între miezul nopţii şi ora două.

— Când a fost văzut domnul Ratchett ultima oară în

viață? întrebă Poirot.

— Se ştie că era încă în viață pe la ora unu fără douăzeci, când a vorbit cu conductorul, îl lămuri Bouc.

— Într-adevăr, spuse Poirot. Am auzit şi eu. Asta a fost ultima oară?

— Da.

Poirot se întoarse către doctor, care continuă:

— Fereastra compartimentului domnului Ratchett a fost găsită larg deschisă, lăsând să se presupună că criminalul a fugit pe acolo. După părerea mea, însă, această fereastră deschisă nu-i decât o cursă. Oricine ar fi ieşit pe acolo ar fi lăsat urme clare în zăpadă. Or, nu există nici un fel de urme.

— Când a fost descoperită crima? întrebă Poirot.

— Michel!

Conductorul se ridică. Fața îi era încă palidă şi răvăşită.

— Spune acestui domn exact ce s-a întâmplat, îi ceru Bouc.

Conductorul începu să vorbească tulburat, întrerupându-se din când în când.

— Valetul domnului Ratchett... a bătut de câteva ori în uşă, azi dimineață. Nici un răspuns. Apoi, acum vreo jumătate de oră, a venit şi chelnerul. Voia să ştie dacă domnul ia micul dejun. Era unsprezece, ştiți... am deschis uşa cu cheia mea. Dar mai era şi lanțul pus. Din nou, nici un răspuns. De altfel, era foarte linişte înăuntru şi frig, foarte frig. Fereastra era deschisă şi zăpada cădea înăuntru. M-am gândit, că domnul o fi avut o criză. M-am dus după şeful de tren şi împreună am rupt lanțul şi am intrat. Era... Ah, era îngrozitor!

Îşi acoperi din nou fața cu mâinile.

— Aşadar, uşa era încuiată şi lanțul pus pe dinăuntru, spuse Poirot, dus pe gânduri. Nu e sinucidere, ce ziceți?

Doctorul râse ironic.

— Se înjunghie oare un sinucigaş în douăsprezece...

cincisprezece locuri?

Poirot căscă ochii mari.

— Dar asta e o adevărată sălbăticie, spuse el.

— Aici e mâna unei femei, se auzi pentru prima oară glasul şefului de tren. Puteţi fi siguri că e mâna unei femei. Numai o femeie poate înjunghia aşa.

Doctorul Constantine luă o mină meditativă.

— Trebuie să fi fost o femeie foarte voinică, spuse el. N-aş vrea să vorbesc în termeni tehnici, care mai mult ne-ar încurca, dar pot să vă încredinţez că una sau două dintre lovituri au fost atât de puternice, încât au străpuns câteva zone compacte de oase şi muşchi.

— Nu e, după cum se vede, o crimă ştiinţifică, spuse Poirot.

— E cu totul neştiinţifică, continuă doctorul. Loviturile par date absolut la întâmplare. Unele au nimerit alături, neproducând aproape nici o rană. E ca şi cum făptaşul ar fi închis ochii şi, cuprins de o furie oarbă, ar fi izbit fără să se uite.

— E o femeie, vorbi iar şeful de tren. Femeile sunt aşa. Când le apucă furia, devin foarte puternice.

Şi dădu din cap, atât de convins încât ceilalţi bănuiră că omul vorbeşte din propria-i experienţă.

— Cred că pot şi eu să adaug ceva la ceea ce ştim până în prezent, spuse Poirot. Domnul Ratchett a stat de vorbă ieri cu mine. Mi-a spus, după câte am înţeles, că viaţa îi era în pericol.

— Suprimat, ăsta-i cuvântul american, nu-i aşa? spuse Bouc. Aici nu-i o femeie, ci un gangster.

Şeful de tren părea mâhnit de eşecul teoriei sale,

— Dacă e aşa, spuse Poirot, atunci a făcut-o un amator.

Tonul vocii sale exprima o dezaprobare profesională.

— E printre călători un american solid, îşi continuă ideea Bouc, un om cu o figură oarecare, îmbrăcat cam fistichiu. Mestecă tot timpul gumă, ceea ce cred că nu se prea obişnuieşte în lumea bună. Ştii la cine mă refer?

Conductorul, căruia îi era adresată întrebarea, încuviință din cap.

— Da, domnule, numărul 16. Dar nu se poate să fi fost el. L-aş fi văzut intrând sau ieşind din compartiment.

— N-ai fi putut. N-ai fi putut. Dar ajungem şi la asta numaidecât. Problema e — ce facem?

Privi înspre Poirot. Acesta îi întoarse privirea.

— Hai, prietene, spuse Bouc. Pricepi ce-aş vrea să-ți cer. Ştiu ce poți. Te rog, preia acest caz. Nu, nu, nu refuza. Îți dai seama, pentru noi... vreau să spun pentru "Compagnie Internationale des Wagons Lits", e o chestiune serioasă. Ce bine ar fi, când va sosi poliția iugoslavă, să le putem comunica rezultatul! Dacă nu, amânări, neplăceri şi câte şi mai câte. Apoi, după cum ştii, tot felul de încurcături pricinuite unor persoane nevinovate. Şi, în loc de toate acestea, dumneata rezolvi misterul! Vom spune: "A avut loc o crimă... şi iată criminalul!".

— Şi dacă nu-l rezolv?

— Ah, mon cher. Vocea domnului Bouc deveni afectuoasă: Doar îți cunosc reputația. Am auzit despre unele din metodele dumitale. E cazul ideal pentru dumneata. Să începi să cercetezi antecedentele tuturor acestor oameni, să le verifici buna-credință — toate astea iau timp şi pot isca nenumărate neplăceri. Dar nu te-am auzit oare zicând că pentru a rezolva un caz, e suficient să te aşezi într-un fotoliu şi să cugeți? Ei bine, fă asta. Interoghează-i pe toți pasagerii, cercetează cadavrul, examinează indiciile care apar ici şi colo, şi pe urmă... ce să-ți mai spun, am încredere în dumneata! Sunt sigur că faima dumitale nu-i vorbă goală. Aşează-te în fotoliu şi cugetă. Pune la treabă — cum te-am auzit de atâtea ori spunând — micile celule cenuşii, şi vei afla!

Se aplecă înainte, învăluindu-şi prietenul cu o privire plină de afecțiune.

— Încrederea dumitale mă emoționează, spuse Poirot mişcat. După cum bine spui, nu poate fi vorba de un caz dificil. Eu însumi, astă-noapte... dar mai bine să nu

vorbim de asta acum. Ca să fiu sincer, întâmplarea mă intrigă. Tocmai mă gândeam, acum vreo jumătate de oră, că ne aşteaptă multe ore de plictiseală, înțepeniți aici. Şi acum iată... am în față o problemă care nu cere decât să fie rezolvată.

— Accepți deci? întrebă Bouc, nerăbdător.

— Fireşte. Preiau acest caz.

— Bravo! Vom fi cu toți la dispoziția dumitale.

— Pentru început, aş dori un plan al vagonului "Istanbul-Calais" şi o listă cu numele călătorilor care ocupă diferitele compartimente. Aş mai vrea, de asemenea, să văd paşapoartele şi biletele lor de drum.

— Michel o să aibă grijă de toate astea.

Conductorul ieşi.

— Ce alți pasageri mai avem? întrebă Poirot.

— În acest vagon, doctorul Constantine şi cu mine suntem singurii. În vagonul de Bucureşti e un domn în vârstă, puțin şchiop. Conductorul îl cunoaşte bine. Apoi vin vagoanele obişnuite, dar ele nu prezintă nici un interes pentru noi, întrucât au fost încuiate astă-noapte, după ce s-a servit cina. Înaintea vagonului "Istanbul-Calais" se află numai vagonul restaurant.

— Se pare, deci, spuse Poirot, că asasinul ar trebui căutat în vagonul "Istanbul-Calais". Se întoarse către doctor: Asta voiați să spuneți, mi se pare.

Doctorul încuviință.

— La o jumătate de oră după miezul nopții, ne-am înzăpezit. De atunci nimeni n-a mai părăsit trenul.

Bouc adăugă solemn:

— Asasinul e printre noi... în tren...

CAPITOLUL VI
O FEMEIE?

— Mai întâi de toate, spuse Poirot, aş vrea să schimb câteva cuvinte cu tânărul MacQueen. El ar putea să ne

dea unele informații prețioase.

— Desigur, aprobă Bouc, întorcându-se către şeful de tren. Pofteşte-l pe domnul MacQueen.

Şeful de tren plecă să execute ordinul. Între timp, conductorul se întoarse cu un teanc de paşapoarte şi bilete de tren. Bouc le luă în primire.

— Mulțumesc. Michel. Cred că ar fi mai bine dacă te-ai întoarce la postul dumitale. Mărturia dumitale o vom primi oficial, mai târziu.

— Prea bine, domnule, spuse acesta şi ieşi.

— După ce-l vom auzi pe tânărul MacQueen, spuse Poirot, poate că domnul doctor va avea amabilitatea să meargă împreună cu mine în compartimentul domnului Ratchett.

— Desigur.

— După ce vom termina acolo...

În acel moment, însă, uşa se deschise şi apăru şeful de tren însoțit de MacQueen. Bouc se ridică.

— Stăm cam înghesuiți aici, spuse el amabil. Poftim în locul meu, domnule MacQueen. Domnul Poirot se va aşeza în fața dumitale... aşa...

Apoi se întoarse către şeful de tren.

— Evacuează pe toată lumea din vagonul restaurant. Vagonul va fi la dispoziția domnului Poirot. Vei conduce ancheta acolo, mon cher, nu-i aşa?

— Da, cred că e mult mai bine aşa.

MacQueen se uita când la unul când la altul, nereuşind să înțeleagă franceza lor cam iute.

— Qu'est-ce qu'il y a? articulă el chinuit. Pourquoi?...[3]

Cu un gest hotărât, Poirot îi făcu semn să se aşeze.

MacQueen luă loc şi începu din nou:

— Pourqoui...? apoi revenindu-şi, o luă pe limba lui: Despre ce e vorba? S-a întâmplat ceva?

Poirot dădu din cap.

---

[3] Ce s-a întâmplat?... De ce?...

— Întocmai. S-a întâmplat ceva. Fii pregătit pentru o lovitură. Patronul dumitale, domnul Ratchett, a murit.

MacQueen scoase un şuierat. Ochii i se aprinseră puțin. În rest, nu manifestă nici un semn de uimire sau durere.

— Deci, până la urmă, tot nu s-au lăsat, spuse el.

— Ce vrei să spui cu asta, domnule MacQueen?

MacQueen ezită.

— Crezi că domnul Ratchett, reluă Poirot, a fost asasinat?

— Păi n-a fost? De astă dată MacQueen era acela care se arăta mirat. Bineînțeles, adăugă el încet, bineînțeles că asta cred. Sau vreți să spuneți că a murit în somn? Nu, bătrânul era tare ca un... ca un...

Se opri, zâmbind încurcat.

— Nu, nu, spuse Poirot, presupunerea dumitale e întru totul adevărată. Domnul Ratchett a fost asasinat. Înjunghiat. Dar aş vrea să ştiu de ce erai atât de sigur că a fost omorât, şi că n-a murit aşa, de moarte bună.

MacQueen şovăi.

— Aş vrea să mă lămuresc, spuse el. Cine sunteți, exact, dumneavoastră? Şi de unde sunteți?

— Reprezint "La Compagnie Internationale des Wagons Lits". Făcu o pauză, apoi adăugă: Sunt detectiv. Numele meu este Hercule Poirot.

MacQueen nu se arătă deloc surprins. Spuse doar:

— Oh, da?

Şi aşteptă ca celălalt să continue.

— Poate că numele vă spune ceva?

— Da, mi se pare oarecum cunoscut... numai că întotdeauna am fost convins că trebuie să fie numele unui croitor de dame.

Poirot îl privi cu dezgust.

— Nemaipomenit! exclamă el.

— Ce e nemaipomenit?

— Nimic, nimic. Să continuăm. Aş vrea să-mi relatezi, domnule MacQueen, tot ce ştii despre mort. Îi erai cumva

rudă?

— Nu. Sunt... am fost... secretarul lui.

— De când?

— Cam de un an.

— Fii bun şi spune-mi tot ce ştii.

— Ei bine, l-am întâlnit pe domnul Ratchett în urmă cu un an, în Persia...

Poirot îl întrerupse.

— Ce căutai acolo?

— Venisem de la New York să văd o concesiune petrolieră. Nu cred să vă intereseze. În orice caz, o cam făcusem de oaie, eu şi prietenii mei. Domnul Ratchett trăsese la acelaşi hotel. Tocmai se certase cu secretarul său. Mi-a oferit mie postul, şi am acceptat. N-aveam nimic de făcut, aşa că am fost bucuros să găsesc pe loc o slujbă bine plătită.

— Şi de atunci?

— Am tot călătorit. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Numai că-l împiedica faptul că nu ştia nici o limbă străină. Eu eram mai mult ghid decât secretar. A fost o viață plăcută.

— Acum, spune-mi tot ce ştii despre patronul dumitale.

MacQueen ridică, încurcat, din umeri.

— Nu-i chiar atât de uşor.

— Care era numele lui întreg?

— Samuel Edward Ratchett.

— Era cetățean american?

— Da.

— Din ce parte a Americii?

— Nu ştiu.

— Bine, spune mi atunci ce ştii.

— Domnule Poirot, adevărul-adevărat e că nu ştiu absolut nimic! Domnul Ratchett nu vorbea niciodată despre sine sau despre viața pe care a dus-o în America.

— Care crezi că era motivul?

— Nu ştiu. Mi-am închipuit că i-o fi fost ruşine de

originile sale. Aşa sunt unii oameni.

— Te satisface această explicație?

— Ca să fiu sincer, nu.

— Avea rude?

— Nu mi-a pomenit niciodată.

Poirot insistă.

— Trebuie să-ți fi formulat vreo ipoteză, domnule MacQueen.

— Da, într-adevăr. În primul rând, nu cred că Ratchett e numele lui real. Cred că a părăsit America tocmai ca să scape de cineva, sau de ceva. Cred că a reuşit… până în urmă cu câteva săptămâni.

— Când ce s-a întâmplat?

— Când a început să primească scrisori… scrisori de amenințare.

— Dumneata le-ai văzut?

— Da. Eu mă ocupam de corespondență. Prima scrisoare a sosit acum vreo două săptămâni,

— Aceste scrisori au fost distruse?

— Nu. Cred că mai am vreo două printre hârtiile mele. Una dintre ele, ştiu că a rupt-o Ratchett într-un moment de furie. Să vi le aduc?

— Dacă eşti atât de bun.

MacQueen plecă şi se întoarse după câteva minute. Îi întinse lui Poirot două foi de hârtie, cam mototolite.

Prima scrisoare avea următorul conținut:

Crezi că ne-ai tras pe sfoară, nu-i aşa? Şi că ai scăpat? Nici nu te gândi. Suntem pe cale să punem mâna pe tine, Ratchett. Şi vom pune!

Nici o semnătură. Fără să scoată o vorbă, doar cu sprâncenele încruntate, Poirot luă şi a doua scrisoare.

O să te înhățăm Ratchett! Destul de curând. Punem noi mâna pe tine, pricepi?

Poirot aşeză scrisoarea deoparte.

— Stilul e acelaşi, zise el. Nu însă şi scrisul.

MacQueen se holbă la el.

— Dumneata n-ai observat, spuse Poirot binevoitor. E nevoie de un ochi experimentat. Această scrisoare n-a fost scrisă de o singură persoană, domnule MacQueen, ci de două sau mai multe persoane, dintre care fiecare a scris, pe rând, câte o literă sau un cuvânt. Apoi sunt scrise cu litere de tipar, ceea ce îngreunează identificarea autorilor.

Se întrerupse o clipă, apoi reluă:

— Ştii că domnul Ratchett mi-a solicitat ajutorul?

— Dumneavoastră?

Uimirea lui MacQueen îl convinse pe Poirot că tânărul nu ştia, într-adevăr, nimic.

— Da, mie. Era alarmat. Spune-mi, cum a reacționat când a primit prima scrisoare?

MacQueen ezită câteva clipe.

— E greu de spus. Furia i-a trecut foarte repede... A început să râdă, liniştit, ca de obicei. Dar într-un fel — şi tânărul se înfioră puțin — am simțit că sub calmul lui se ascunde ceva.

Poirot dădu din cap. Apoi îl întrebă pe neaşteptate:

— Domnule MacQueen, vrei să-mi spui, dar absolut sincer, ce părere aveai despre patronul dumitale? Țineai la el?

Hector MacQueen rămase tăcut câteva clipe.

— Nu, spuse el, într-un târziu, nu țineam la el.

— De ce?

— Nu pot să vă spun exact. Era întotdeauna, în felul său, foarte amabil. Se întrerupse un moment, apoi urmă: O să vă spun adevărul, domnule Poirot. Îmi era antipatic. Îl dispreţuiam şi nu aveam încredere în el. Era, sunt sigur, un om crud şi periculos. Trebuie, totuşi, să recunosc că nu am nici un fel de temeiuri în sprijinul acestei păreri.

— Îți mulțumesc, domnule MacQueen. Încă o întrebare: când l-ai văzut ultima dată pe domnul Ratchett în viață?

— Astă-noapte, pe la... se gândi o clipă — pe la zece. M-am dus în compartimentul lui să-mi dicteze ceva.

— În legătură cu ce?

— Nişte plăcuțe de faianță şi vase antice pe care le-a cumpărat în Persia. Nu-i trimiseseră ceea ce cumpărase. A urmat o corespondență lungă şi enervantă.

— Şi asta a fost ultima dată când Ratchett a mai fost văzut în viață?

— Da, cred că da.

— Ştii cumva când a primit Ratchett ultima scrisoare de amenințare?

— În dimineața zilei în care am plecat din Constantinopol.

— Aş mai vrea să te întreb ceva, domnule MacQueen. Erai în termeni buni cu patronul dumitale?

Ochii tânărului sclipiră brusc.

— Ați putea crede că întrebarea asta o să mă ia cu furnicături pe la spate. Dar, cum se spune, "nu mă puteți prinde cu nimic". Eram în cei mai buni termeni.

— Aş vrea numele dumitale întreg şi adresa dumitale din America.

MacQueen îşi spuse numele — Hector Willard MacQueen — şi adresa din New York.

Poirot se lăsă pe spate şi-şi sprijini capul pe spetează.

— Asta-i tot, deocamdată, domnule MacQueen, spuse. Ți-aş fi recunoscător dacă ai ține pentru dumneata, câtva vreme, ştirea morții domnului Ratchett.

— Ar trebui înştiințat şi valetul lui, Masterman.

— Probabil că ştie, îi răspunse Poirot, sec. Dacă-i aşa, încearcă să-l convingi să-şi țină gura.

— N-o să fie prea greu. E un englez care respectă zicala "fereşte-te de cei dimprejur". Are o părere proastă despre americani şi nici un fel de părere despre celelalte naționalități.

— Mulțumesc, domnule MacQueen.

Americanul se ridică şi ieşi.

— Ei? spuse Bouc. Crezi că a spus adevărul?

— Pare cinstit şi dintr-o bucată. N-a simulat nici un fel de afecţiune pentru stăpânul său, cum ar fi făcut-o dacă ar fi fost amestecat într-un fel. E drept, Ratchett nu i-a spus că a încercat să mă angajeze şi că nu a reuşit, dar nu cred că asta e împotriva lui. Îmi închipui că domnul Ratchett era un gentleman care nu prea flecărea la întâmplare.

— Eşti de părere, deci, că cel puţin o persoană e nevinovată, rosti Bouc, jovial.

Poirot îi aruncă o privire plină de reproş.

— Eu? Eu suspectez pe toată lumea, până în ultima clipă. Totuşi, trebuie să recunosc că nu prea îl văd pe acest sobru şi perspicace MacQueen pierzându-şi cumpătul şi înjunghiindu-şi victima de douăsprezece sau paisprezece ori. Nu se potriveşte cu felul lui de a fi... nu se potriveşte deloc.

— Aşa e, spuse Bouc, dus pe gânduri. Asta e fapta unui om aproape înnebunit de ură. Te gândeşti mai degrabă la un temperament latin, sau, vorba amicului nostru, şeful de tren, la o femeie.

CAPITOLUL VII
CADAVRUL

Urmat de doctorul Constantine. Poirot o luă spre compartimentul celui ucis, în celălalt vagon. Conductorul le deschise uşa cu cheia lui. Cei doi intrară. Poirot se întoarse întrebător către doctor.

— A fost deranjat ceva aici?

— Nimic. N-a fost atins nimic. Am avut grijă să nu mişc cadavrul în timp ce-l examinam.

Poirot dădu satisfăcut din cap. Privi împrejur. Primul lucru pe care-l simţi fu frigul. Un frig tăios. Fereastra era larg deschisă, iar perdeaua trasă.

— Brr, făcu el.

Doctorul zâmbi.

— N-am vrut s-o închid, spuse el.

Poirot examină fereastra cu atenție.

— Ai avut dreptate, spuse el. Nimeni n-a ieşit pe-aici. Probabil că fereastra a fost lăsată deschisă tocmai pentru a ne sugera asta, dar dacă aşa stau lucrurile, atunci zăpada a dejucat planurile asasinului.

Cercetă amănunțit rama ferestrei. Scoase din buzunar o cutiuță şi suflă puțin praf din ea.

— Nici o amprentă. Înseamnă că au fost şterse. Dar chiar dacă ar fi rămas amprente, ne-ar fi dat prea puține indicii. Ar fi fost, probabil, fie cele ale lui Ratchett, fie ale valetului, fie ale conductorului. În ziua de azi criminalii nu mai fac asemenea greşeli. Astfel stând lucrurile, adăugă el voios, cred c-am putea închide fereastra. Altfel, o să înghețăm în răcitorul ăsta!

După ce închise fereastra, se întoarse în sfârşit spre trupul imobil care zăcea întins pe pat, cu fața în sus. Bluza pijamalei, plină de pete ruginii, fusese descheiată şi stătea mototolită.

— Am vrut să văd natura rănilor, explică doctorul.

Poirot îi făcu semn că înțelege. Se aplecă deasupra cadavrului. Într-un târziu, se îndreptă de mijloc. Fața i se strâmbă puțin.

— Nu-i prea plăcut, spuse. Cineva trebuie să fi stat în locul acesta şi să fi lovit întruna. Câte răni sunt exact?

— Am numărat douăsprezece. Una sau două sunt superficiale... practic nişte zgârieturi. Pe de altă parte, cel puțin trei dintre ele puteau provoca moartea.

Ceva în glasul doctorului îi atrase atenția lui Poirot. Îl privi scrutător. Doctorul se uita deconcertat la cadavru.

— Ceva ți se pare ciudat, nu-i aşa? îl întrebă Poirot cu blândețe. Spune, prietene. Te intrigă ceva?

— Da.

— Ce anume?

— Vezi aceste două răni... aici şi aici... şi i le arătă cu degetul. Sunt adânci; fiecare lovitură trebuie să fi tăiat mai multe vase de sânge şi, cu toate acestea, n-au sângerat

aşa cum te-ai fi aşteptat.

— Asta înseamnă că?

— Că omul era deja mort... adică mort de câtva vreme când aceste răni au fost făcute. Dar asta e, fireşte, absurd.

— Aşa s-ar părea, spuse Poirot. Dacă nu cumva asasinul nostru şi-o fi închipuit că nu şi-a făcut cum trebuie treaba, şi s-a întors înapoi să mai îl lovească de câteva ori — ca să fie sigur! dar asta nu prea are sens! Altceva?

— Ei bine, mai e încă ceva. Vezi această rană, de aici, la brațul drept... lângă umăr. Ia creionul meu. Poți să loveşti aşa?

Poirot ridică mâna.

— Aha, spuse el. Înțeleg. Cu mâna dreaptă e extrem de greu... aproape imposibil. Ar fi trebuit să lovească cu mâna răsucită. Dar dacă a lovit cu stânga...

— Exact, domnule Poirot. Lovitura a fost dată aproape sigur cu mâna stângă.

— Deci, asasinul nostru e stângaci? Nu, nu poate fi atât de simplu.

— Precum spui, domnule Poirot. Alte lovituri sunt date, în mod evident, cu dreapta.

— Deci, doi oameni. Ne întoarcem din nou la ipoteza a doi asasini, murmură detectivul. Se întoarse brusc spre doctor: Lumina era aprinsă?

— E greu de ştiut. Conductorul o stinge în fiecare dimineață pe la zece.

— Comutatoarele ne-o vor spune, zise Poirot.

Examină comutatorul lămpii din tavan, ca şi al lămpii de la capătul patului. Primul fusese stins, celălalt era închis.

— Eh bien, spuse el gânditor. Avem în față ipoteza Primului şi a Celui de al Doilea Asasin — cum ar fi spus marele Shakespeare. Primul Asasin şi-a înjunghiat victima şi a părăsit compartimentul, stingând lumina. Al Doilea Asasin a intrat pe întuneric, n-a văzut că celălalt, sau cealaltă, îşi făcuse treaba, şi a mai lovit de cel puțin două ori în corpul şi aşa lipsit de viață. Ce părere ai?

— Straşnic! exclamă doctorul, entuziasmat.

Poirot jubila.

— Crezi? Mă bucur. Numai că mi se pare cam absurd.

— Ce altă explicație ar putea exista?

— Tocmai asta mă întreb. O fi o coincidență, sau ce altceva? Or mai fi şi alte contradicții care ar pleda pentru teoria Celor Doi Asasini?

— Cred că aş putea răspunde afirmativ. Câteva lovituri, cum am mai spus, indică slăbiciune, lipsă de putere sau de hotărâre. Sunt nişte lovituri slabe, pe alături. Dar asta de aici... şi asta, — şi le arătă cu degetul — au fost date cu o deosebită forță. Au străbătut muşchiul.

— După părerea dumitale, aceste lovituri sunt date de un bărbat?

— Aproape sigur.

— N-ar putea fi vorba de o femeie?

— O femeie tânără, viguroasă, da, mai ales dacă ar fi fost cuprinsă de o emoție puternică, dar după părerea mea e puțin probabil.

Poirot rămase câteva clipe tăcut.

Doctorul îl întrebă nerăbdător:

— Înțelegi punctul meu de vedere?

— Perfect, răspunse Poirot. Totul începe să se lămurească de la sine! Asasinul era un bărbat de o mare forță, era slab, era femeie, a lovit cu mâna dreaptă, ba nu, cu stânga... Ah, e într-adevăr nostim!

Vocea îi deveni deodată mânioasă.

— Şi victima... cum a reacționat? A strigat? S-a luptat? S-a împotrivit?

Băgă mâna sub pernă şi scoase pistolul automat pe care Ratchett i-l arătase cu o zi înainte.

— Nu lipseşte nici un glonte, spuse el.

Priviră împrejur. Hainele lui Ratchett atârnau în cuierul din perete. Pe o măsuță, de fapt capacul lavoarului, erau diferite obiecte: o dantură falsă într-un pahar cu apă, un alt pahar gol, o sticlă cu apă minerală, o altă sticlă, şi o scrumieră în care se afla un muc de țigară, câteva bucăți

de hârtie arsă şi două chibrituri consumate.

Doctorul ridică paharul gol şi-l mirosi.

— Iată şi explicaţia inerţiei victimei, spuse el, liniştit.

— A fost adormit?

— Da.

Poirot luă cele două chibrituri din scrumieră şi le cercetă atent.

— Ai găsit ceva? îl întrebă doctorul.

— Aceste două chibrituri au forme diferite, spuse Poirot. Unul e mai plat. Vezi?

— Din astea ţi se dau în tren, spuse doctorul.

Poirot pipăi buzunarele hainelor lui Ratchett. Dintr-unul scoase o cutie de chibrituri. Luă cele două chibrituri şi le compară cu cele din cutie.

— Acela mai rotund a fost aprins de Ratchett, spuse el. Să vedem dacă avea şi din cele plate.

Scotoci cu grijă, dar nu mai găsi nimic. Cercetă cu privirea întreg compartimentul. Părea că nimic nu poate scăpa ochilor lui sfredelitori.

Deodată scoase o exclamaţie. Se aplecă şi ridică ceva de pe podea. Era o batistă mică, foarte fină. Într-unul din colţuri avea brodată o iniţială: H.

— Batista unei femei, spuse doctorul. Amicul nostru, şeful de tren, a avut dreptate. E o femeie la mijloc.

— Şi ca lucrurile să se potrivească de minune, a lăsat batista la locul crimei! spuse Poirot. Exact ca-n filme. Şi ca totul să meargă mai lesne, batista mai are şi iniţiala brodată pe ea.

— Ce noroc pe noi! exclamă doctorul.

— Nu-i aşa?

Tonul lui Poirot îl surprinse pe doctor. Dar înainte să-i poată cere vreo lămurire, Poirot era din nou întins pe podea. Se ridică, ţinând de astă dată în mână un curăţitor de pipă.

— O fi al lui Ratchett, opină doctorul.

— N-am găsit în buzunarele lui nici o pipă şi nici fire de tutun sau vreo pungă.

— Avem deci un indiciu serios.

— Ah, bineînțeles. Şi pică iarăşi cum nu se poate mai bine. De astă dată, un indiciu masculin, dacă bagi de seamă! Oricum, nu ne putem plânge de lipsă de indicii în toată povestea asta. Ba dimpotrivă, avem berechet. Apropo, ce-ai făcut cu arma?

— Nici urmă de vreo armă. Înseamnă că asasinul a luat-o cu el.

— Mă întreb de ce, cugetă Poirot cu voce tare.

— Ah!

De astă dată doctorul Constantine fu acela care descoperise ceva, cercetând buzunarele hainei de la pijama.

— Am uitat de asta, spuse el. Am descheiat haina pijamalei şi am lăsat-o aşa.

Şi scoase din buzunarul de la piept un ceas de aur. Era aproape zdrobit. Limbile indicau unu şi un sfert.

— Vezi, strigă Constantine entuziasmat, acum ştim ora crimei. De altfel, se potriveşte şi cu calculele mele. Ce spuneam eu, între miezul nopții şi două şi, mai precis, în jurul orei unu, deşi e greu să te pronunți cu exactitate în astfel de situații! Eh bien, iată confirmarea. Unu şi un sfert, ora crimei.

— E posibil, da. E foarte posibil.

Doctorul îl privi mirat.

— Scuză-mă, domnule Poirot, dar nu prea te înțeleg.

— Nici eu nu înțeleg. Nu mai înțeleg nimic, şi asta, după cum vezi, mă neliniştește.

Zicând acestea, se aplecă deasupra măsuței, cercetând bucățele de hârtie arsă. Murmură ca pentru sine:

— Ceea ce mi-ar trebui acum ar fi o cutie de pălării de damă de pe vremuri.

Doctorul Constantine nu reuşi să înțeleagă sensul acestei fraze ciudate, iar Poirot nu-i dădu nici măcar răgazul de a pune întrebări. Deschise uşa, ieşi pe coridor şi-l strigă pe conductor. Acesta sosi în fugă.

— Câte femei sunt în acest vagon?

Conductorul socoti pe degete.

— Una, două, trei... şase, domnule. Bătrâna americană, o doamnă suedeză, tânăra englezoaică, contesa Andrenyi şi prințesa Dragomiroff cu camerista ei.

Poirot rămase o clipă gânditor.

— Au toate cutii de pălării?

— Da, domnule.

— Atunci, adu-mi-le... stai să vedem... da, numai pe a suedezei şi a cameristei. În ele mi-e toată speranța. Le spui că e un control vamal... ceva... orice îți vine...

— E-n regulă, domnule. Nici una dintre doamne nu e în compartiment acum.

— Atunci, grăbeşte-te.

Conductorul plecă şi se întoarse cu două cutii de pălării. Poirot o deschise pe cea a cameristei, se uită repede prin ea şi o puse deoparte. Apoi o luă pe cea a suedezei. După câteva minute, şuieră satisfăcut. Scoțând pălăriile cu grijă, luă de pe fund o plasă de sârmă, strânsă ghem.

— Ah, iată ce-mi trebuia. Cutii din astea se fabricau acum cincisprezece ani. Vezi, pălăriile se prind cu o capsă de plasa asta de sârmă.

În timp ce vorbea, scoase cu îndemânare două capse. Apoi puse totul la loc şi-l rugă pe conductor să le ducă înapoi.

Când uşa se închise, se întoarse către doctor.

— Înțelegi, doctore, eu unul n-am încredere în procedeele tehnice. Pe mine mă interesează psihologia, şi nu amprentele de pe o scrumieră. Dar în cazul de față aş primi bucuros un mic ajutor ştiințific. Compartimentul e plin de indicii, dar pot să fiu sigur că sunt într-adevăr ceea ce par a fi?

— Nu te înțeleg deloc, domnule Poirot.

— Bine, să-ți dau un exemplu. Găsim batista unei femei. O fi lăsat-o o femeie? Sau bărbatul care a comis crima şi-o fi spus: "Să dau impresia că e o crimă făcută de o femeie. Îl înjunghii de mai multe ori decât e nevoie,

lovesc în câteva locuri slab, inutil, şi arunc apoi batista într-un loc unde sigur va fi observată." Asta e o posibilitate. Dar mai e şi alta. L-a omorât, într-adevăr, o femeie şi a lăsat acest curăţitor de pipă, pentru a acuza un bărbat. Sau trebuie să presupunem că au fost, de fapt, doi — un bărbat şi o femeie — că fiecare a lucrat separat şi că fiecare a fost într-atât de neglijent încât a lăsat în urmă un indiciu asupra identităţii sale? Sunt cam prea multe coincidenţe aici!

— Dar ce legătură au toate astea cu cutia de pălării? întrebă doctorul, încă nedumerit.

— Ajung şi aici. Deci, după cum spuneam, aceste indicii — ceasul care s-a oprit la unu şi un sfert, batista, curăţitorul de pipă — toate pot fi indicii autentice, sau pot fi un truc. Deocamdată nu mă pot pronunţa. Dar există un indiciu care cred — deşi, repet, mă pot înşela — că nu este un truc. Mă refer la acest băţ de chibrit plat, domnule doctor. Cred că acest băţ a fost folosit de asasin, şi nu de Ratchett. A fost folosit pentru a da foc la o hârtie compromiţătoare. Probabil un bilet. Iar dacă-i aşa, înseamnă că există ceva în acest bilet, vreo greşeală, vreo eroare, care ar putea să ne pună pe urmele asasinului. Şi mă voi strădui să aflu ce anume era acel ceva.

Zicând acestea, ieşi din compartiment, ca să se întoarcă peste câteva clipe cu o mică lampă de spirt şi cu un fier de frizat părul.

— Îl folosesc pentru mustăţi, spuse el, arătând spre cleşte.

Doctorul îl urmărea cu multă curiozitate. Poirot întinse cele două ghemuri de sârmă şi, cu mare grijă, puse bucata carbonizată de hârtie pe unul din ele. Puse a doua plasă de sârmă deasupra şi, ţinându-le pe amândouă cu cleştii, le ridică deasupra flăcării lămpii de spirt.

— E ceva improvizat, i se adresă el doctorului, peste umăr. Să sperăm însă că-şi va face datoria.

Doctorul era captivat de această operaţie. Metalul începu să se înroşească. Deodată, văzu urme slabe de

litere. Încet, încet, din acestea se formau cuvinte, cuvinte de foc.

Bucăţica de hârtie era foarte mică. Conţinea numai trei cuvinte şi o parte dintr-un al patrulea.

"...INTEŞTI MICUŢA DAISY ARMSTRONG".

— Ah! strigă Poirot.

— Îţi spune ceva? îl întrebă doctorul.

Ochii lui Poirot străluceau. Puse jos, cu grijă, cleştele.

— Da, spuse. Acum ştiu care-i adevăratul nume al mortului. Şi ştiu şi de ce a trebuit să părăsească America.

— Cum îl chema?

— Cassetti.

— Cassetti... Doctorul Constantine se încruntă! Parcă-mi spune ceva. Cu mulţi ani în urmă, dar nu-mi pot aminti... Un caz în America, nu-i aşa?

— Da, răspunse Poirot, un caz în America.

Poirot nu vru să spună mai mult. Continuă privind împrejur:

— O să intrăm numaidecât în miezul acestei întâmplări. Dar mai înainte de asta, să verificăm dacă am văzut tot ce era de văzut aici.

Mai controlă o dată, repede dar cu toată atenţia, prin buzunarele hainelor lui Ratchett, dar nu mai găsi nimic interesant. Încercă uşa de acces ce dădea în celălalt compartiment, dar constată că era zăvorâtă de cealaltă parte.

— Un lucru nu pot să înţeleg, spuse doctorul Constantine. Dacă asasinul nu a ieşit pe fereastră, iar uşa de acces era închisă de partea cealaltă, uşa care dă pe coridor fiind nu numai încuiată pe dinăuntru, dar şi blocată cu lanţul, atunci, cum Dumnezeu a ieşit din compartiment?

— Aşa se spune când cineva e legat la mâini şi la picioare, încuiat într-o cameră, şi totuşi... dispare.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun, îi explică Poirot, că dacă ucigaşul voia să ne facă să credem că a ieşit pe fereastră, ar fi făcut-o demonstrându-ne, bineînţeles, că celelalte două

ieşiri erau blocate. Ca şi în cazul persoanei care dispare, la mijloc e un truc. Sarcina noastră e tocmai de a afla care e acest truc.

Se duse spre uşa de acces şi o încuie.

— Pentru eventualitatea în care simpaticei doamne Hubbard i-ar veni ideea să facă o investigaţie la faţa locului, pentru a-i scrie fiicei sale.

Mai aruncă o privire împrejur.

— Cred că nu mai avem ce face aici. Să ne înapoiem la prietenul nostru Bouc.

CAPITOLUL VIII
CAZUL ARMSTRONG

Îl găsiră pe Bouc terminându-şi porţia de omletă.

— M-am gândit că el e cel mai nimerit să prânzim de îndată, spuse el, după care se va face curăţenie în vagonul restaurant şi domnul Poirot îşi va putea începe ancheta.

— Excelentă idee, spuse Poirot.

Nu-i era nici unuia foame. Mâncară cu toţii repede. Abia la cafea reveniră la subiectul care-i preocupa.

— Eh bien? întrebă BouC.

— Eh bien, am descoperit identitatea victimei. Ştiu de ce a trebuit să părăsească neapărat America.

— Cine era?

— Îţi aminteşti de cazul fetiţei Armstrong? Acesta e omul care a ucis o pe micuţa Daisy Armstrong… Cassetti.

— Da, acum îmi aduc aminte. O dramă teribilă… deşi am uitat amănuntele.

— Colonelul Armstrong era englez, decorat cu Crucea Victoria. De fapt, era pe jumătate american, maică-sa fiind fiica lui W.K. Van der Halt, milionarul din Wall Street. S-a căsătorit cu fiica Lindei Arden, cea mai celebră actriţă de dramă din vremea ei. Trăiau în America şi aveau un copil, o fetiţă, pe care pur şi simplu o idolatrizau. La vârsta de trei ani fetiţa a fost răpită, iar pentru răscumpărarea ei

hoțul a cerut o sumă enormă. N-o să vă plictisesc cu toate complicațiile care au urmat. După ce uriaşa sumă de două sute de mii de dolari a fost plătită, copilul a fost găsit totuşi mort. Fusese omorât cu cel puțin două săptămâni înainte. Indignarea opiniei publice n-a cunoscut margini. Mai sfâşietor însă e ceea ce a urmat. Doamna Armstrong aştepta un alt copil. Din cauza şocului, a născut prematur un copil mort, după care a murit şi ea. Soțul, cu inima zdrobită, s-a împuşcat.

— Doamne, ce tragedie. Acum îmi amintesc, spuse Bouc. Mi se pare că a mai murit cineva, dacă nu mă înşel?

— Da... nefericita doică, o franțuzoaică, sau elvețiană. Poliția era convinsă că ştie ceva în legătură cu crima. Deşi ea a tăgăduit, ca scoasă din minți, au refuzat s-o creadă. În cele din urmă, într-un moment de disperare, biata fată s-a aruncat de la fereastră şi a murit. Mai târziu, a ieşit la iveală că era absolut nevinovată.

— E îngrozitor să te gândeşti la cele petrecute, spuse Bouc.

— Şase luni mai târziu, Cassetti a fost arestat ca fiind şeful bandei care a răpit copilul. Folosise şi înainte aceleaşi metode: dacă i se părea că poliția e pe urmele lui, omora copilul răpit, ascundea cadavrul şi continua să estorcheze de bani cât mai mult, până când crima era descoperită. Deci, acesta era Cassetti. Datorită averii enorme pe care o adunase şi legăturilor cu diferite persoane, a fost achitat pe baza unui viciu de procedură. Oricum, ar fi fost linşat de populație dacă nu ar fi fost atât de deştept ca s-o şteargă. Acum îmi dau seama ce s-a întâmplat. Şi-a schimbat numele şi a părăsit America. De atunci tot călătoreşte, într-un cuvânt trăieşte ca un gentleman onorabil de pe urma rentelor sale.

— Ah! Ah! ce animal! Vocea lui Bouc exprima un dezgust profund. Nu regret deloc că a murit.

— Sunt de acord cu dumneata.

— Oricum, nu era necesar să fie omorât tocmai în Orient Expres. Mai sunt şi alte locuri pe lumea asta, slavă

Domnului.

Poirot zâmbi. Îşi dădea seama că Bouc era subiectiv în legătură cu acest caz.

— Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: a fost oare crima opera unei bande rivale, pe care Cassetti a tras-o pe sfoară în trecut, sau un act de răzbunare cu caracter strict personal?

Şi îi povesti despre cele câteva cuvinte descifrate pe bucăţica de hârtie arsă.

— Dacă ipoteza mea e justă, scrisoarea a fost arsă de criminal. De ce? Deoarece în scrisoare apare cuvântul Armstrong, care e cheia misterului.

— Mai sunt în viaţă membri ai familiei Armstrong?

— Din păcate, nu ştiu. Mi se pare că am citit undeva despre o soră mai tânără a doamnei Armstrong.

Poirot expuse în continuare concluziile la care ajunsese împreună cu doctorul Constantine. Bouc se lumină la faţă când află despre ceasul spart.

— Se pare că asta ne indică foarte exact ora crimei.

— Da, spuse Poirot, s-ar potrivi de minune.

Ceva aproape indescriptibil în vocea lui Poirot îi intrigă pe ceilalţi doi.

— Zici că l-ai auzit pe Ratchett vorbind conductorului la unu fără douăzeci?

Poirot le povesti ce auzise.

— Bine, spuse Bouc, asta dovedeşte, cel puţin, că Ratchett… sau Cassetti, era cu siguranţă în viaţă la unu fără douăzeci.

— Ca să fiu mai precis, la unu fără douăzeci şi trei de minute.

— Aşadar, putem înregistra oficial că la douăsprezece şi treizeci şi şapte de minute domnul Ratchett era în viaţă. Acesta este primul fapt.

Poirot rămase tăcut, cu privirea aţintită undeva în faţă. Se auzi un ciocănit la uşă. Intră chelnerul.

— Vagonul restaurant e liber, domnule.

— Atunci să mergem, spuse Bouc ridicându-se.

— Pot să vă însoţesc? întrebă Constantine.

— Desigur, doctore. Dacă nu cumva domnul Poirot are ceva împotrivă?

— Absolut deloc, răspunse acesta.

După obişnuitul schimb de politeţuri: "După dumneata, domnule", "Ba nu, după dumneata!" — părăsiră compartimentul.

PARTEA A DOUA
MĂRTURIILE

CAPITOLUL I
MĂRTURIA CONDUCTORULUI VAGONULUI DE DORMIT

În vagonul restaurant, totul fusese pregătit cu grijă. Poirot şi Bouc se aşezară la o masă, iar doctorul îşi trase un scaun ceva mai departe. Pe masă, în faţa lui Poirot, se întindea planul vagonului "Istanbul-Calais". Numele pasagerilor erau trecute cu cerneală roşie. Într-un colţ al mesei fuseseră puse paşapoartele şi biletele de tren. Pe masă se mai găsea hârtie de scris, cerneală, tocuri şi peniţe.

— Excelent, spuse Poirot, putem începe ancheta fără alte formalităţi. Cred că, întâi, ar trebui să înregistrăm mărturia conductorului. Probabil că ştii ceva despre el. Ce fel de om e? Putem avea încredere în el?

— Sunt sigur de el. Pierre Michel lucrează pentru compania noastră de mai bine de cincisprezece ani. E francez, de pe lângă Calais. Foarte conştiincios şi cinstit. Poate nu cine ştie ce inteligent.

Poirot dădu din cap, înţelegător.

— Bine, spuse el. Să-l chemăm.

Pierre Michel îşi mai revenise, deşi era încă extrem de nervos.

— Sper că domnul nu va crede că a fost o neglijență din partea mea, începu el îngrijorat, uitându-se când la Poirot, când la Bouc. E groaznic ce s-a întâmplat. Sper că domnul nu crede că am vreun amestec.

După ce-l linişti, Poirot începu ancheta propriu-zisă. Notă mai întâi numele şi adresa lui Michel, de când e în serviciu şi vechimea pe linia Istanbul-Calais. Poirot ştia de mai înainte aceste amănunte, dar mai ştia că întrebările de rutină îl pun pe om mai în largul lui.

— Şi acum, continuă Poirot, să ne întoarcem la evenimentele de astă-noapte. Când anume s-a dus domnul Ratchett să se culce?

— Aproape imediat după cină, domnule. De fapt, cu puțin înainte de a părăsi Belgradul. La fel a făcut şi cu o noapte înainte. Mi-a cerut să-i fac patul în timp ce se afla încă la masă.

— A mai intrat cineva după aceea în compartimentul lui?

— Valetul său, domnule, şi tânărul american, secretarul.

— Altcineva?

— Nu, domnule, cel puțin după câte ştiu eu.

— Bine. Şi asta a fost ultima oară când l-ai văzut sau auzit?

— Nu, domnule. Ați uitat că m-a sunat pe la unu fără douăzeci, la puțină vreme după ce ne-am înzăpezit?

— Spune-mi exact cum s-au petrecut lucrurile.

— Am bătut la uşă, dar mi-a răspuns că n-are nevoie de nimic, că s-a înşelat.

— Ți-a vorbit englezeşte sau franțuzeşte?

— Franțuzeşte.

— Care au fost exact cuvintele lui?

"VAGONUL"
RESTAURANT"
WC
4-5
MASTERMAN
FOSCARELLI
T
T
6-7
HECTOR MACQUE
8-9
HILDEGARDE SC
T
T
GRETA OHLSSON
MARY DEBENHAM
10-11
T
HERCULE POIROT
1
2
RATCHETT
T
T
DOAMNA HUBBA
3
12
CONTESA
ANDRENYI
T
T
CONTELE
ANDRENYI
13
14
PRINȚESA
DRAGOMIROFF

— Ce n'est rien. Je me suis trompé.

— Într-adevăr, spuse Poirot, acelaşi lucru l-am auzit şi eu. Şi apoi ai plecat?

— Da, domnule.

— Te-ai reîntors la locul dumitale?

— Nu, domnule. Tocmai sunase o altă sonerie şi m-am dus să răspund.

— Acum, Michel, aş vrea să-ți pun o întrebare importantă. Unde te aflai la ora unu şi un sfert?

— Eu, domnule? Stăteam pe scăunelul meu de la capătul coridorului.

— Eşti sigur?

— Bineînțeles... dacă nu cumva...

— Ei?

— M-am dus în celălalt vagon, cel de la Atena, să stau de vorbă cu colegul meu. Am vorbit despre zăpadă. Asta s-a întâmplat la puțină vreme după unu, dar n-aş putea să vă spun cu precizie ora.

— Şi te-ai înapoiat când?

— Ştiu că am auzit una din soneriile din vagonul meu... îmi amintesc că v-am mai spus. Era doamna americană, care a sunat de vreo câteva ori.

— Țin minte, spuse Poirot. Şi după aceea?

— După aceea, domnule? Da, m-ați sunat dumneavoastră, v-am mai adus nişte apă minerală, apoi la vreo jumătate de oră după aceea am făcut patul în compartimentul tânărului american, secretarul domnului Ratchett.

— Domnul MacQueen era singur în compartiment când i-ai făcut patul?

— Colonelul englez de la numărul 15 era cu el. Stăteau de vorbă.

— Ce-a făcut colonelul după ce l-a părăsit pe domnul MacQueen?

— S-a dus în compartimentul lui.

— Numărul 15 e foarte aproape de locul dumitale, nu-i aşa?

— Întocmai, domnule. E al doilea compartiment de la capăt.

— Avea patul aranjat?

— Da, domnule. Î-l pregătisem când se afla la masă.

— Pe la ce oră se întâmplau toate astea?

— N-aş putea spune precis, domnule. Dar, în orice caz, nu trecuse de două.

— Şi apoi?

— Am rămas la locul meu până dimineața.

— Te-ai mai dus în vagonul de la Atena?

— Nu, domnule.

— Poate ai adormit?

— Nu cred, domnule. Din cauză că trenul stătea pe loc, n-am moțăit, cum fac de obicei.

— Ai văzut vreun pasager trecând pe coridor?

Omul se gândi câteva clipe.

— Una dintre doamne s-a dus la toaleta din celălalt capăt al vagonului.

— Care doamnă?

— Nu ştiu. Era departe pe coridor, şi era cu spatele la mine. Purta un chimono roşu-închis, cu nişte balauri desenați pe el.

Poirot dădu din cap.

— Şi după aceea?

— Nu s-a mai întâmplat nimic până dimineață.

— Eşti sigur?

— Ah, pardon, domnule. Dumneavoastră ați deschis uşa şi v-ați uitat o clipă afară.

— Bine, prietene, spuse Poirot. Tocmai mă întrebam dacă o să-ți aminteşti de asta. Dar fiindcă veni vorba, m-a trezit la un moment dat un zgomot, o bufnitură, de parcă cineva greu s-ar fi lovit de uşa mea. Ai vreo idee ce ar fi putut să fie?

Conductorul făcu ochii mari.

— N-a fost nimic, domnule, absolut nimic, sunt sigur.

— Atunci, înseamnă că oi fi avut un coşmar, filozofă Poirot.

— Dacă nu cumva, interveni Bouc, zgomotul venea din compartimentul vecin.

Poirot nu luă în seamă această observație. Sau poate nu dorea s-o facă față de conductor.

— Să trecem la un alt punct, spuse el. Să presupunem că în noaptea trecută un ucigaş s-a urcat în tren. E absolut sigur că n-ar fi putut să-l părăsească după comiterea crimei?

Pierre Michel clătină hotărât din cap.

— Nici nu s-ar fi putut ascunde pe undeva?

— Au fost scotocite toate ungherele, spuse Bouc. Renunță la o asemenea idee, prietene.

— În afară de asta, observă Michel, nimeni nu poate intra în vagonul de dormit fără să-l văd eu.

— Care a fost ultima gară?

— Vincovici.

— Ce oră era?

— Ar fi trebuit să plecăm din Vincovici la 11.58. Din cauza vremii, însă, am avut o întârziere de douăzeci de minute.

— Ar fi putut să vină cineva dinspre celelalte vagoane?

— Nu, domnule. După ce masa de seară e servită, uşa spre celelalte vagoane se încuie.

— Dumneata ai coborât din tren la Vincovici?

— Da, domnule. Am coborât pe peron, ca de obicei, şi am rămas lângă scară. Ceilalți conductori au făcut la fel.

— Dar uşa din față, de lângă vagonul restaurant?

— Rămâne întotdeauna încuiată pe dinăuntru.

— Acum nu-i chiar atât de încuiată.

Michel păru o clipă surprins, apoi se lumină la față.

— O fi deschis-o vreun pasager, ca să privească zăpada de afară.

— Probabil, spuse Poirot.

Stătu câteva clipe pe gânduri, bătând cu degetele în masă.

— Domnul îmi găseşte vreo vină? întrebă Michel cu

sfială.

Poirot îi zâmbi încurajator.

— N-ai prea avut noroc, prietene, îi spuse. Ah, mai e încă ceva. Ai spus că ai auzit o altă sonerie tocmai când băteai la uşa domnului Ratchett. De altfel, am auzit-o şi eu. A cui era?

— A prinţesei Dragomiroff. Dorea s-o chem pe cameristă.

— Şi ai chemat-o?

— Da, domnule.

Poirot se aplecă asupra planului din faţa lui. Îi făcu semn din cap lui Michel.

— Asta-i tot, deocamdată.

— Mulţumesc, domnule.

Michel se ridică. Se uită înspre Bouc.

— Nu te necăji, îi spuse acesta amabil. Nu văd să fi greşit cu ceva.

Mulţumit, Pierre Michel ieşi.

CAPITOLUL II
MĂRTURIA SECRETARULUI

Câteva clipe, Poirot păru pierdut în gânduri.

— Cred, spuse el într-un târziu, c-ar fi bine să mai stăm o dată de vorbă cu domnul MacQueen, având în vedere datele pe care le avem la dispoziţie.

Tânărul american îşi făcu de îndată apariţia.

— Cum mai merg treburile?

— Nu prea rău. De la ultima noastră discuţie am mai aflat câte ceva... şi anume identitatea domnului Ratchett.

— Da? Hector MacQueen se aplecă înainte, vădit mirat.

— Ratchett, după cum bănuiai şi dumneata, era doar un nume fictiv. Adevăratul lui nume era Cassetti. Ştii, Cassetti, cel care a înfăptuit celebrele răpiri de copii... printre care şi pe cea a micuţei Daisy Armstrong.

MacQueen păru cu totul uluit; apoi brusc, se întunecă la față.

— Ticălosul naibii! izbucni el.

— Nu știai nimic în această privință, domnule MacQueen?

— Nu, domnule, spuse americanul, răspicat. Dac-aş fi ştiut, mi-aş fi retezat mâna dreaptă, mai degrabă decât să fi lucrat pentru el!

— Văd că ești foarte pornit, domnule MacQueen.

— Am şi de ce. Tatăl meu a fost procurorul care s-a ocupat de acest caz, domnule Poirot. Am văzut-o pe doamna Armstrong de câteva ori... era o femeie admirabilă. Atât de nobilă... era distinsă. Fața i se strâmbă de furie: Dacă un om şi-a meritat vreodată soarta, atunci acesta e Ratchett... sau Cassetti. Mă bucur că a sfârşit-o astfel. Unul ca ăsta nu merită să trăiască!

— Dai impresia că ai fi fost în stare să aplici chiar dumneata această pedeapsă bine meritată.

— Așa e. Eu... se opri brusc. Roșeața îi năvăli în obraji. Mi se pare că mă acuz pe mine însumi...

— Te-aş fi bănuit mai degrabă, domnule MacQueen, dacă ai fi afişat o tristețe fără margini aflând de moartea patronului dumitale.

— Nu cred c-aş fi fost în stare de aşa ceva, chiar de-ar fi trebuit să mă salvez de la scaunul electric, spuse MacQueen, aspru.

Apoi adăugă:

— Dacă nu sunt prea curios, cum ați reuşit să aflați? Mă refer la identitatea lui Cassetti.

— Am găsit în compartimentul lui resturi dintr-o scrisoare.

— Desigur... vreau să zic... cam imprudent din partea bătrânului.

— Depinde, remarcă Poirot, din ce punct de vedere priveşti lucrurile.

MacQueen păru cam năucit de această remarcă. Se holbă la Poirot, încercând parcă să-i ghicească gândurile.

— Datoria mea, spuse Poirot, este de a afla ce a făcut fiecare pasager. Nimeni nu trebuie să se supere, înțelegi? E o chestiune de procedură, şi atâta tot.

— Fireşte. Dați-i drumul, iar eu voi face tot ce pot pentru a vă ajuta.

— Nu mai e nevoie să te întreb de numărul compartimentului, spuse Poirot zâmbind, întrucât l-am împărțit cu dumneata o noapte. E vorba de cuşetele 6 şi 7, clasa a doua. După plecarea mea ai rămas singur?

— Întocmai.

— Şi acum, domnule MacQueen, aş vrea să-mi spui tot ce ai făcut astă-noapte, de când ai părăsit vagonul restaurant.

— Nimic mai simplu. M-am întors în compartiment, am citit puțin, apoi la Belgrad am coborât pe peron, dar cum era prea frig, m-am întors în tren. Am stat o vreme de vorbă cu o tânără doamnă, o englezoaică — stă în compartimentul de alături. Apoi am intrat în discuție cu colonelul Arbuthnot... şi de fapt, mi se pare că ați trecut pe lângă noi tocmai atunci. Pe urmă m-am dus la domnul Ratchett, unde, cum v-am mai spus, am luat câteva note privind scrisorile pe care intenționa să le expedieze. După ce am terminat, i-am spus noapte bună şi am ieşit. Colonelul Arbuthnot mai era încă pe coridor. Cum compartimentul lui fusese aranjat pentru noapte, i-am propus să vină la mine. Am comandat nişte băutură, pe care am dat-o repede gata. Am discutat politică, despre India, despre propriile noastre greutăți financiare şi despre criza din Wall Street. De obicei, nu mă prea omor după englezi — sunt nişte tipi înțepați — dar ăsta mi-a plăcut.

— Ştii la ce oră a plecat de la dumneata?

— Destul de târziu. Cam spre două.

— Ați băgat de seamă că trenul se oprise?

— Da. Ne-am cam mirat. Ne-am uitat afară şi am văzut că se depusese un strat gros de zăpadă, dar nu neam închipuit că-i ceva prea grav.

— După ce v-ați despărțit, ce-ați făcut fiecare?

— Colonelul s-a dus spre compartimentul lui, iar eu l-am chemat pe conductor să-mi facă patul pentru noapte.

— Unde ai stat în timp ce conductorul era în compartimentul dumitale?

— Pe coridor, lângă uşă; am fumat o ţigară.

— Şi apoi?

— Apoi m-am băgat în pat şi am dormit până dimineaţa.

— Ai coborât din tren în cursul serii?

— Eram cu Arbuthnot. Ne-am gândit să coborâm la... cum se numea? aha... la Vincovici... ca să ne mai dezmorţim puţin picioarele. Dar era al naibii de frig şi viscolea, aşa că ne-am urcat curând înapoi.

— Pe ce uşă aţi coborât?

— Cea mai apropiată de compartimentul meu.

— Cea de lângă vagonul restaurant?

— Da.

— Îţi aminteşti dacă era încuiată?

MacQueen se concentră.

— Da, da, mi se pare că era. În orice caz, era un fel de bară vârâtă prin clanţă. La asta vă gândeaţi?

— Da. La întoarcere aţi pus bara la loc?

— Ah, nu, nu cred. Eu am urcat ultimul, dar nu-mi amintesc s-o fi pus la loc. E ceva important? adăugă el brusc.

— S-ar putea. Bănuiesc că în vreme ce stăteai de vorbă cu colonelul Arbuthnot, uşa compartimentului dumitale era deschisă?

MacQueen făcu semn că da.

— Aş dori să-mi spui atunci dacă, de la plecarea din Vincovici şi până când te-ai culcat, ai remarcat pe cineva trecând pe coridor.

MacQueen se încruntă.

— Cred că a trecut o dată conductorul, spuse el, venind dinspre vagonul restaurant. Şi o femeie, care a trecut în sens invers.

— Care dintre pasagere?

— Nu ştiu. Nu mi-am dat seama. Tocmai încercam să-l conving pe Arbuthnot în legătură cu ceva, înțelegeți? Mi se pare că am zărit, în treacăt, ceva de mătase roşie. Nu m-am uitat şi, oricum, nu i-aş fi putut vedea fața. După cum ştiți, compartimentul meu e cu fața la vagonul restaurant, astfel încât orice trece pe coridor în direcția aceea, îmi apare de îndată cu spatele.

Poirot aprobă.

— Bănuiesc că se ducea la toaletă.

— Şi eu cred.

— La întoarcere ai văzut-o?

— Ca să vă spun drept, n-am văzut-o, dar fiindcă mi-ați amintit, îmi dau într-adevăr seama, acum, că trebuie să se fi şi întors.

— Încă o întrebare. Fumezi pipă, domnule MacQueen?

— Nu, domnule.

Poirot medită câteva clipe.

— Cred că pentru moment am terminat. Aş vrea acum să-l văd pe valetul domnului Ratchett. Apropo, amândoi călătoriți de obicei cu clasa a doua?

— El, da. Eu însă, în mod normal, merg cu clasa întâi, iar dacă e posibil, chiar în compartimentul de lângă cel al domnului Ratchett. Îşi lăsa bagajul la mine în compartiment şi, când avea nevoie de ceva, îi era foarte la îndemână. De astă dată, însă, toate cuşetele de la clasa întâi erau ocupate, în afară de una, pe care a luat-o el.

— Pricep. Îți mulțumesc, domnule MacQueen.

CAPITOLUL III
MĂRTURIA VALETULUI

Americanului îi urmă palidul englez, cu fața inexpresivă. Aşteptă în picioare, foarte politicos, până când Poirot îl invită să ia loc.

— După câte ştiu, dumneata eşti valetul domnului

Ratchett?

— Da, domnule.

— Numele dumitale?

— Edward Henry Masterman.

— Vârsta?

— Treizeci şi nouă de ani.

— Adresa de acasă?

— Friar Street, 21, Olerkenwell.

— Ai auzit că stăpânul dumitale a fost ucis?

— Da, domnule. O întâmplare teribilă.

— Ai vrea să-mi spui, te rog, la ce oră l-ai văzut ultima oară pe domnul Ratchett?

Valetul se gândi.

— Trebuie să fi fost în jurul orei nouă, domnule.

— Spune-mi cu cuvintele dumitale cum au decurs lucrurile.

— M-am prezentat ca de obicei la domnul Ratchett, ca să văd ce ordine are să-mi dea.

— Care erau îndatoririle dumitale precise?

— Să-i strâng sau să-i aşez hainele, domnule. Să-i pun proteza dentară într-un pahar cu apă şi să am grijă să aibă tot ce-i trebuie pentru la noapte.

— Stăpânul dumitale s-a comportat ca de obicei?

— Cred, domnule, că era indispus, spuse Masterman după ce se gândi puțin.

— În ce sens, indispus?

— În legătură cu o scrisoare pe care tocmai o citise. M-a întrebat dacă eu am adus-o. I-am spus, fireşte, că nu eu, dar el a început să mă ocărască şi îmi găsea nod în papură în tot ce făceam.

— Era ceva neobişnuit în asta?

— Oh, nu, domnule. Îşi pierdea repede cumpătul... depinde de motivul supărării.

— Stăpânul dumitale lua vreodată somnifere?

Doctorul Constantine ciuli urechile.

— Întotdeauna când călătorea cu trenul, domnule. Spunea că altfel nu poate dormi.

— Ştii cumva ce somnifer obişnuia să ia?

— Sunt sigur că n-aş putea să vă spun, domnule. Pe sticlă nu se afla indicat ce somnifer era. Seria doar: "Pentru dormit. A se lua înainte de culcare".

— Astă-noapte a luat?

— Da, domnule. I l-am turnat într-un pahar, pe care i l-am pus la îndemână, pe noptieră.

— Erai de faţă când l-a luat?

— Nu, domnule.

— Ce s-a întâmplat în continuare?

— L-am întrebat dacă mai doreşte ceva şi când ar vrea să-l scol a doua zi dimineaţă. Mi-a spus că nu vrea să fie deranjat până nu sună el.

— Nimic deosebit în asta?

— Nu, domnule. Când se trezea suna după conductor, pe care-l trimitea să mă cheme în momentul când voia să se dea jos din pat.

— Se scula devreme, sau nu?

— Depinde de starea de spirit în care se afla, domnule. Uneori se scula să ia micul dejun, alteori dormea până la prânz.

— Deci, nu te alarmai dacă trecea dimineaţa şi nu te chema?

— Nu, domnule.

— Ştiai că stăpânul dumitale avea duşmani?

— Da, domnule.

Vocea nu trăda nici cea mai mică emoţie.

— Cum ai aflat?

— L-am auzit vorbind cu domnul MacQueen despre câteva scrisori, domnule.

— Ţineai la patronul dumitale, Masterman?

Faţa valetului deveni — dacă e cu putinţă — şi mai inexpresivă.

— N-aş vrea să vorbesc despre asta, domnule. Era un stăpân generos.

— Dar nu ţineai la el?

— Să spunem mai curând că americanii nu prea îmi

plac, domnule.

— Ai fost vreodată în America?

— Nu, domnule.

— Îți aminteşti să fi citit în ziare despre afacerea Armstrong?

Obrajii lui Masterman prinseseră puțină culoare.

— Da, domnule, desigur. O fetiță nu-i aşa? Ceva revoltător.

— Ştiai că stăpânul dumitale, domnul Ratchett, fusese principalul instigator al răpirii fetiței?

— Nu, domnule, nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Pentru prima oară vocea valetului sună mai cald, puțin emoționată: Nu prea îmi vine să cred, domnule.

— Totuşi, acesta e adevărul gol-goluț. Şi-acum, să vedem ce-ai făcut dumneata în noaptea trecută. E o formalitate, înțelegi? După ce ai ieşit de la domnul Ratchett...

— I-am comunicat domnului MacQueen că stăpânul meu îl cheamă. Apoi m-am întors în compartimentul meu şi am citit.

— Care e compartimentul dumitale?

— Ultimul de clasa a doua, domnule. Lângă vagonul restaurant.

Poirot se uită pe plan.

— Mda... şi care e cuşeta dumitale?

— Cea de jos, domnule.

— Numărul 4?

— Întocmai, domnule.

— Mai e cineva cu dumneata?

— Da, domnule. Un italian.

— Vorbeşte englezeşte?

— Un fel de engleză, domnule. Vocea lui Masterman exprima în acel moment dispreț şi mâhnire: Am înțeles că a fost în America... la Chicago...

— Stați de vorbă?

— Nu, domnule. Prefer să citesc.

Poirot zâmbi. Îşi putea imagina scena: solidul şi

volubilul italian încercând să străpungă platoşa de dispreț şi reprobare a celui mai gentleman dintre gentlemeni.

— Dacă nu sunt prea indiscret, ce anume citeai?

— Acum, domnule, tocmai citesc "Prizoniera dragostei", de doamna Arabella Richardson

— E bună?

— O găsesc deosebit de agreabilă, domnule.

— Bine, să mergem mai departe. Deci te-ai întors în compartimentul dumitale şi ai citit "Prizoniera dragostei". Până când?

— Pe la vreo zece şi jumătate, domnule, italianul a vrut să se culce. Aşa încât conductorul a venit şi a făcut paturile.

— Iar dumneata te-ai băgat imediat în pat şi ai adormit?

— M-am băgat în pat, domnule, dar n-am adormit.

— De ce?

— Mă durea măseaua, domnule.

— Oh... e ceva cumplit.

— Într-adevăr cumplit, domnule.

— Ai luat ceva?

— Mi-am pus puțin ulei de cuişoare, domnule, care mi-a mai luat din durere, totuşi n-am fost în stare să dorm. Am aprins lumina de la capul patului şi am citit... să mai uit.

— Şi n-ai dormit deloc?

— Ba da, domnule, am ațipit pe la patru dimineața.

— Şi tovarăşul dumitale?

— Italianul? Oh, tot timpul a sforăit.

— N-a ieşit deloc în timpul nopții?

— Nu, domnule.

— Dar dumneata?

— Nici eu, domnule.

— Ai auzit ceva în timpul nopții?

— Nu cred, domnule. Nimic neobişnuit, vreau să spun. Trenul stătea pe loc, aşa că era linişte.

Poirot rămase mut câteva secunde, apoi spuse:

— Mda, cred că nu mai sunt multe de spus. N-ai putea să ne lămureşti deloc asupra tragediei?

— Din păcate, nu. Îmi pare rău, domnule.

— După câte ştii dumneata, exista vreo neînțelegere sau chiar duşmănie între stăpânul dumitale şi domnul MacQueen?

— Oh, nu, domnule. Domnul MacQueen este un gentleman foarte simpatic.

— Unde ai lucrat înainte de a fi angajat de domnul Ratchett?

— Am fost în serviciul lui sir Henry Tomlinson din Grosvenor Square.

— De ce ai plecat de acolo?

— Domnul Tomlinson pleca în Africa Orientală şi nu mai avea nevoie de serviciile mele. Dar sunt sigur că vă va vorbi de bine despre mine.

— De când lucrezi pentru domnul Ratchett?

— Exact de nouă luni, domnule.

— Mulțumesc, Masterman. Apropo, fumezi pipă?

— Nu, domnule, numai țigări, țigări obişnuite.

— Mulțumesc. E suficient, spuse Poirot şi îi făcu semn că e liber.

Valetul şovăi.

— Vă rog să mă scuzați, domnule, dar bătrâna doamnă din America este foarte agitată. Spune că ştie totul despre ucigaş. E într-o stare foarte nervoasă, domnule.

— În acest caz, spuse Poirot zâmbind, s-o chemăm.

— Pot să-i comunic, domnule? Vrea neapărat să stea de vorbă cu cineva autorizat. Conductorul a încercat s-o liniştească.

— Poți s-o trimiți, prietene, spuse Poirot. Să auzim ce are să spună.

CAPITOLUL IV
MĂRTURIA DOAMNEI HUBBARD

Doamna Hubbard sosi gâfâind, aproape fără suflu, puternic surescitată; de-abia reuşi să vorbească.

— Aş vrea să ştiu cine e persoana autorizată aici cu care aş putea să stau de vorbă. Am nişte informații, foarte, foarte importante. Dacă dumneavoastră, domnilor…

Privirea ei neîncrezătoare trecu de la unul la celălalt, cântărindu-i.

Poirot înclină capul.

— O să-mi comunicați mie, doamnă, spuse el, dar mai înainte, vă rog să luați loc.

Doamna Hubbard se prăvăli, extenuată, pe scaunul din fața ei.

— Iată ce vreau sa vă spun. Astă-noapte am avut un asasin în tren, şi acest asasin s-a aflat tocmai în compartimentul meu!

Făcu o pauză pentru a da spuselor ei un accent dramatic.

— Sunteți sigură, doamnă?

— Fireşte că sunt sigură! Auzi ce întrebare! Eu ştiu ce vorbesc. Vă voi spune tot ce am de spus. M-am băgat în pat şi am adormit, când deodată m-am trezit — era complet întuneric — şi mi-am dat seama că în compartimentul meu se afla un bărbat. Eram atât de înspăimântată, încât n-am putut să strig, dacă vă puteți închipui aşa ceva. Stăteam şi-mi spuneam: Dumnezeule, fie-ți milă, o să mă ucidă. Nici nu vă pot descrie în ce stare eram. Trenurile astea dezgustătoare, îmi spuneam, şi toate nenorocirile despre care citisem. Şi mă gândeam: Oricum, bijuteriile n-o să mi le poată lua, deoarece, ştiți, le băgasem într-un ciorap pe care-l vârâsem sub pernă… Nu era prea confortabil… poți să faci şi cucuie, înțelegi? Unde rămăsesem?

— V-ați dat seama, doamnă, că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră.

— Aşa, da. Stăteam deci cu ochii închişi şi mă gândeam ce-aş putea face şi-mi spuneam: Sunt foarte

mulțumită că fiică-mea nu ştie în ce situație mă aflu. Apoi, nu ştiu cum, mi-am revenit şi am început să pipăi cu mâna împrejur, până am dat de sonerie. Am sunat după conductor. Şi am sunat, şi am sunat, dar nu venea nimeni, şi vă rog să mă credeți că am simțit că mi se opreşte inima-n loc. Dumnezeule — mi-am spus — te pomeneşti că i-au omorât pe toți. Trenul stătea pe loc, şi era o linişte de mormânt. Am tot apăsat pe sonerie până când, oh, în sfârşit! am auzit paşi alergând pe coridor şi apoi o ciocănitură în uşă. Intră, am strigat, şi am aprins în acelaşi moment lumina. Şi, vă rog să mă credeți, nu era nici picior de om înăuntru.

Asta i se păru doamnei Hubbard apogeul dramatic al întregii peripeții, în loc ca lucrurile să se petreacă invers.

— Şi ce s-a întâmplat apoi, doamnă?

— I-am spus omului ce se întâmplase, dar părea că nu mă crede. Îşi închipuia c-am visat. L-am pus să se uite sub banchetă, deşi el spune că e prea strâmt ca să intre un om. Era absolut clar că bărbatul o ştersese, dar sunt sigură că fusese înăuntru, aşa că felul cum a încercat conductorul să mă potolească m-a scos din sărite! Eu nu sunt genul de om care să viseze bazaconii, domnule… nici nu ştiu cum vă cheamă…

— Poirot, Madame, iar dânşii sunt domnul Bouc, director al companiei, şi doctorul Constantine.

Doamna Hubbard murmură:

— Încântată de cunoştință… şi îşi continuă istorisirea: N-o să pretind acum că am făcut ceea ce trebuia să fac. Mi-a intrat în cap că trebuie să fi fost bărbatul din compartimentul vecin… bietul om care a fost ucis. I-am spus conductorului să se uite la uşa de acces, fiind aproape convinsă că nu era încuiată. Şi, într-adevăr, nu era. I-am spus s-o încuie şi, după ce a plecat, am coborât din pat şi am proptit un geamantan în ea, pentru mai multă siguranță.

— Ce oră era, doamnă Hubbard?

— N-aş putea să vă spun. Nu m-am uitat deloc la

ceas. Eram atât de îngrozită...

— Care e teoria dumneavoastră acum?

— Oh, dar totul mi se pare cum nu se poate mai clar. Omul din compartimentul meu era asasinul. Cine altul ar fi putut fi?

— Şi credeți că s-a întors în compartimentul vecin?

— De unde să ştiu unde s-a dus? Doar țineam ochii închişi.

— Trebuie să se fi strecurat afară, pe coridor.

— Ei bine, nu ştiu ce să vă spun. Înțelegeți odată că eram cu ochii închişi.

Doamna Hubbard suspină adânc.

— Dumnezeule, cât eram de speriată! Dacă ar fi ştiut fata mea...

— Nu credeți, cumva, doamnă, că ceea ce ați auzit dumneavoastră, era, de fapt, zgomotul produs de cineva care se mişca în compartimentul de alături, al mortului?

— Nu, nu cred, domnule... cum ziceați... aha, Poirot. Omul se afla în acelaşi compartiment cu mine. Şi, ce vreți mai mult, am şi o dovadă.

Şi triumfătoare, scoase de sub masă o poşetă voluminoasă prin care începu să cotrobăie. Scoase, rând pe rând, două batiste mari, curate, o pereche de ochelari cu ramă de os, un tub cu aspirină, un pachețel cu sare Glauber, un tub de celuloid cu bomboane de mentă, o legătură de chei, o foarfecă, un carnet de cecuri, fotografia clară a unui copil, nişte scrisori, cinci şiraguri de mătănii pseudo-orientale şi un mic obiect metalic... un nasture.

— Vedeți acest nasture? Ei bine, aflați că nu e al meu. Eu nu port aşa ceva. L-am găsit azi dimineață când m-am trezit.

Şi puse pe masă. Bouc se aplecă să-l vadă şi scoase o exclamație.

— Dar ăsta e un nasture de pe tunica conductorilor de la vagoanele de dormit!

— Ar putea exista o explicație naturală a acestui fapt, spuse Poirot, şi se întoarse prevenitor spre doamna

Hubbard. E posibil, doamnă, ca acest nasture să fi căzut de pe uniforma conductorului, fie când a căutat prin compartimentul dumneavoastră... fie astă-noapte când v-a făcut patul.

— Nu ştiu ce e cu dumneavoastră, domnii mei. Ca şi cum n-aţi avea nimic altceva mai bun de făcut decât să-mi găsiţi nod în papură. Ascultaţi aici. Aseară, înainte de a mă culca, citeam o revistă. Înainte să sting lumina am pus revista pe un geamantănaş care se afla pe podea, lângă fereastră. Aţi priceput până aici?

Cei trei bărbaţi îi dădură toate asigurările.

— Bun! Să mergem mai departe, atunci. De lângă uşă conductorul s-a uitat sub banchetă, apoi a intrat înăuntru, dar nu s-a apropiat deloc de fereastră. Ei bine, azi dimineaţă acest nasture se afla exact pe coperta revistei. Aş vrea să ştiu cum numiţi dumneavoastră asta?

— Eu o numesc dovadă, doamnă, spuse Poirot.

Răspunsul păru să o mai domolească.

— Îmi vine nu ştiu ce să fac când nu sunt crezută!

— Ne-aţi spus lucruri foarte interesante şi preţioase, rosti Poirot, amabil. Acum, aş putea să vă pun şi eu câteva întrebări?

— Bineînţeles.

— Cum se face că, deşi îngrijorată din cauza lui Ratchett, n-aţi încuiat mai înainte uşa dintre compartimente?

— Ba am încuiat-o, i-o întoarse doamna Hubbard, prompt.

— Da?

— De fapt, am întrebat-o pe suedeză — e un suflet atât de bun — dacă era încuiată şi mi-a spus că da.

— Dumneavoastră n-aţi verificat?

— Eram în pat, iar poşeta mea atârna de clanţa uşii, aşa că n-am putut vedea.

— Ce oră era când aţi întrebat-o?

— Să mă gândesc. Să fi fost zece şi jumătate, sau unsprezece fără un sfert. Venise să-mi ceară o aspirină. I-

am spus să caute în geanta mea.

— Erați în pat?

— Da.

Deodată izbucni în râs.

— Săraca de ea... era într-un hal. Ştiți, deschisese fără să vrea uşa celuilalt compartiment.

— Al lui Ratchett?

— Da. Ştiți cât de greu e când mergi pe coridor şi toate uşile sunt închise. O deschisese din greşeală. Era foarte nenorocită din cauza asta. Ratchett izbucnise în râs, se pare, şi îmi închipui că trebuie să-i fi spus ceva nu tocmai drăguț. Săraca, era foarte agitată: "Oh, am greşit uşa, zicea, mă simt atât de prost. Nu-i un om drăguț; mi-a spus: Eşti prea bătrână".

Doctorul Constantine chicoti, şi doamna Hubbard îl țintui cu o privire înfricoşătoare.

— Nu era deloc un om amabil, reluă ea. Auzi, să spui aşa ceva unei doamne. Şi nici nu-i frumos si râzi în asemenea cazuri.

— Ați mai auzit, după asta, vreun zgomot în compartimentul lui Ratchett? întrebă Poirot.

— Nu, nu tocmai.

— Ce vreți să spuneți, doamnă?

— Ei bine — făcu o pauză — sforăia...

— Ah, sforăia?

— Îngrozitor. Cu o noapte înainte nici n-am putut să dorm.

— L-ați mai auzit sforăind după ce-ați tras sperietura aceea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră?

— Dar cum, domnule Poirot, ce întrebare-i asta? Doar era mort!

— Da, într-adevăr, aşa e. Poirot păru buimăcit; după o clipă întrebă: Vă amintiți de cazul Armstrong, doamnă?

— Da, desigur. Şi cum a scăpat teafăr netrebnicul ăla? Să mi-l fi dat pe mâna mea...

— N-a scăpat. E mort. A murit astă-noapte.

— Vreți să spuneți că...?

De emoție, doamna Hubbard se ridicase aproape de pe scaun.

— Da, da, era Ratchett.

— Ei bine, ce să mai spun! Trebuie să-i scriu tot fiicei mele. Nu v-am spus eu noaptea trecută că omul ăsta are o față fioroasă? Vedeți, am avut dreptate. Fiică-mea spunea întotdeauna: Când mami are o presimțire, poți să pariezi pe ultimul dolar că aşa va fi.

— Cunoaşteți vreun membru al familiei Armstrong, doamnă Hubbard?

— Nu. Trăiau într-un cerc foarte restrâns.. Dar se spunea că doamna Armstrong e o femeie admirabilă şi că soțul ei o adora.

— Bine, doamnă Hubbard, ne-ați ajutat foarte mult, foarte mult, într-adevăr. Poate sunteți bună să-mi spuneți numele dumneavoastră întreg?

— De ce nu? Caroline Martha Hubbard.

— Vreți să notați aici adresa dumneavoastră?

Doamna Hubbard se execută, fără să se întrerupă însă din vorbit.

— Dar nici nu-mi vine să cred. Cassetti… în trenul nostru. Şi am avut o presimțire în legătură cu el, nu-i aşa, domnule Poirot?

— Într-adevăr, doamnă. Să nu uit, doamnă, aveți cumva un capot de mătase, roşu-vişiniu?

— Doamne, ce întrebare nelalocul ei! Bineînțeles că nu. Am două capoate la mine, unul de flanelă roz, din acela comod, pentru călătorii, şi altul pe care mi l-a dăruit fiică-mea, făcut în casă, de mătase purpurie. Dar pentru Dumnezeu, de ce vă interesează capoatele mele?

— Ştiți, doamnă, cineva într-un chimono vişiniu a intrat noaptea trecută în compartimentul dumneavoastră, şi al lui Ratchett. E foarte greu, cum ați spus şi dumneavoastră, când toate uşile sunt închise, să ştii care-i compartimentul tău.

— Aflați însă că nici o femeie într-un chimono vişiniu n-a intrat în compartimentul meu.

— Atunci trebuie să fi intrat la Ratchett.

Doamna Hubbard îşi strânse buzele şi spuse cu severitate:

— Nici nu mă mir.

Poirot se aplecă spre ea, încordat.

— Deci, ați auzit o voce de femeie alături?

— Nu ştiu de unde ați mai scos-o şi pe-asta, domnule Poirot. N-am auzit... Dar... de fapt... am auzit.

— Dar când v-am întrebat adineauri dacă ați auzit ceva în compartimentul alăturat, mi-ați spus că ați auzit doar sforăitul lui Ratchett.

— Da, e destul de adevărat. A sforăit o vreme. Apoi... Doamna Hubbard se cam înroşi. Nu e prea plăcut să vorbeşti despre lucrurile astea.

— La ce oră ați auzit o voce de femeie?

— Nu ştiu. Mă trezisem doar o clipă şi am auzit o femeie vorbind. Nu mi-a fost deloc greu să-mi închipui unde era. Tocmai îmi spuneam: "Iată ce fel de om e. Ei bine, nici nu mă mir", — şi pe urmă am adormit din nou. Sunt sigură că n-aş fi pomenit de asta unor domni străini, dacă nu m-ați fi silit.

— Asta se întâmpla înainte de povestea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră, sau după?

— Asta-i bună. La fel m-ați întrebat şi adineauri! Cum i-ar fi vorbit o femeie dacă era mort?

— Scuzați-mă. Cred că v-ați făcut o impresie foarte proastă despre mine, doamnă.

— Cred că vi se mai încurcă mintea puțin aşa, din când în când. Dar parcă tot nu-mi vine să cred că era monstrul acela de Cassetti... Ce-o să spună fiică-mea...

Poirot o ajută să-şi pună lucrurile la loc, în geantă, şi o conduse apoi până la uşă.

În ultimul moment, îi spuse:

— V-a căzut batista, doamnă.

Doamna Hubbard se uită la batista pe care el i-o întindea.

— Nu-i a mea, domnule Poirot. A mea e aici.

— Scuzați. Văzusem inițiala H pe ea şi m-am gândit că...

— Da, e curios, dar sigur nu e a mea. Ale mele au inițialele C.M.H. Şi apoi, sunt batiste serioase, nu bibelouri scumpe de la Paris. Ce poți să faci cu o batistă ca asta?

Nici unul din bărbați nu reuşi să găsească un răspuns satisfăcător, aşa că doamna Hubbard părăsi salonul triumfătoare.

CAPITOLUL V
MĂRTURIA SUEDEZEI

Bouc luă nasturele lăsat de doamna Hubbard şi-l întoarse pe toate fețele.

— Nasturele ăsta.... nu înțeleg nimic. Înseamnă că până la urmă, ar putea să aibă vreun amestec Pierre Michel? Se opri, dar văzând că Poirot nu-i răspunde, îl întrebă: Ce-ai de spus, prietene?

— Nasturele ăsta dovedeşte multe, zise Poirot pierdut în gânduri. Dar înainte de a comenta dovezile ce le avem până în acest moment, cred că ar trebui să stăm de vorbă cu suedeza.

Caută în grămada de paşapoarte din fața lui.

— Aha, asta e. Greta Ohlsson, patruzeci şi nouă de ani.

Bouc dădu chelnerului instrucțiunile cuvenite şi, în scurtă vreme, în vagonul restaurant intră doamna cu pă-rul gălbui strâns într-un coc, şi cu fața lungă, blândă, ca de oaie. Se uită cu ochii ei miopi, prin ochelari, la Poirot. Părea foarte calmă.

Întrucât înțelegea şi vorbea franțuzeşte, discutară în această limbă. Poirot îi puse, pentru început, câteva în-trebări al căror răspuns îl cunoştea dinainte: numele, vârsta şi adresa. Apoi o întrebă cu ce se ocupă. Ea îi spuse că fusese supraveghetoare într-o şcoală a misionarilor de

lângă Istanbul.

— Ați aflat, desigur, de cele petrecute azi noapte, domnişoară?

— Bineînțeles. E îngrozitor. Iar doamna Hubbard mi-a spus că asasinul a fost şi în compartimentul ei.

— Am aflat, domnişoară, că ați fost cea din urmă persoană care l-a văzut în viață pe Ratchett?

— Nu ştiu. Se poate. Am deschis din greşeală uşa compartimentului lui Ratchett. M-am simțit îngrozitor de prost. O greşeală copilărească.

— L-ați văzut într-adevăr?

— Da. Citea o carte. Mi-am cerut scuze şi am închis uşa.

— V-a spus ceva?

Obrajii respectabilei femei se îmbujorară uşor.

— A râs şi mi-a spus nişte cuvinte. Nu... nu le mai țin minte.

— Ce-ați făcut după aceea, domnişoară? întrebă Poirot trecând, cu tact, la alt subiect.

— M-am dus la doamna Hubbard. I-am cerut nişte aspirină şi mi-a dat.

— V-a întrebat cumva dacă uşa ce dă spre compartimentul domnului Ratchett era încuiată?

— Da.

— Şi era?

— Da.

— Ce-ați făcut apoi?

— M-am întors în compartimentul meu, am luat aspirina şi m-am întins.

— Ce oră era?

— Când m-am băgat în pat, era unsprezece fără cinci. Ştiu, pentru că m-am uitat la ceas înainte de a-l întoarce.

— Ați adormit repede?

— Nu prea. Capul nu mă mai durea atât de tare, totuşi am stat trează o vreme.

— Trenul se oprise înainte ca dumneavoastră să fi adormit?

— Nu cred. Ne-am oprit, mi se pare, într-o gară tocmai când eram gata să ațipesc.

— Trebuie să fi fost Vincovici. Compartimentul dumneavoastră e acesta, domnişoară? întrebă Poirot şi îi arătă cu degetul pe plan.

— Da.

— Dumneavoastră ocupați cuşeta de sus, sau de jos?

— Cea de jos, numărul 10.

— Mai stați cu cineva?

— Da, o tânără doamnă din Anglia. E foarte drăguță şi amabilă. Vine de la Bagdad.

— După ce trenul a plecat din Vincovici, a părăsit compartimentul?

— Nu, sunt sigură că nu.

— Cum puteți fi sigură dacă dormeați?

— Dorm foarte uşor. Sunt obişnuită să mă trezesc la cel mai mic zgomot. Sunt sigură că dacă ar fi coborât din cuşeta ei, m-ar fi trezit.

— Dar dumneavoastră ați mai ieşit din compartiment?

— Până azi dimineață, nu.

— Aveți un capot vişiniu, domnişoară?

— Nu. Am unul foarte comod de lână cafenie.

— Dar al doamnei care stă cu dumneavoastră, miss Debenham?

— Al ei e mov palid, din cele care se cumpără în Orient.

Poirot dădu din cap. Apoi o întrebă pe un ton prietenos:

— De ce călătoriți? Sunteți în vacanță?

— Da, mă duc acasă să mă odihnesc. Dar mai înainte, voi trece pe la Lausanne, pe la sora mea, unde o să rămân cam o săptămână.

— Poate sunteți atât de bună să notați aici numele şi adresa sorei dumneavoastră.

— Cu plăcere.

Luă hârtia şi tocul şi scrise ceea ce i se ceruse.

— Ați fost în America, domnişoară?
— Nu, dar o dată era cât p-aci să ajung acolo. Trebuia să însoțesc o doamnă invalidă, dar călătoria a fost contramandată în ultimul moment. Mi-a părut foarte rău. Sunt nişte oameni foarte buni americanii. Dau mulți bani pentru şcoli şi spitale. Sunt foarte practici.
— Vă amintiți să fi auzit ceva despre cazul Armstrong?
— Nu. Despre ce e vorba?
Poirot îi explică.
Greta Ohlsson era indignată. Cocul ei gălbui tremura de emoție.
— Cum pot fi pe lume oameni atât de răi! Nici nu-ți vine să crezi. Sărmana mamă. Mă doare inima pentru ea.
Inimoasa suedeză plecă, cu fața ei cumsecade îmbujorată şi cu lacrimi în ochi.
Poirot scria de zor pe o foaie de hârtie.
— Ce scrii acolo, prietene? se interesă Bouc.
— Mon cher, îmi stă în obicei să fiu precis şi ordonat. Am întocmit un mic tabel cronologic al evenimentelor.
După ce sfârşi de scris, îi întinse lui Bouc hârtia.

9.15 Trenul pleacă din Belgrad.
pe la 9.40 Valetul îl părăseşte pe Ratchett, lăsându-i pregătit somniferul.
pe la 10.00 MacQueen pleacă din compartimentul lui Ratchett.
pe la 10.40 Greta Ohlsson îl vede pe Ratchett (ultima dată văzut în viață).
N. B. Era treaz şi citea o carte.
0.10 Trenul pleacă din Vincovici (cu întârziere).
0.30 Trenul se înzăpezeşte.
0.37 Se aude soneria lui Ratchett. Conductorul răspunde. Ratchett îi spune: "Ce n'est rien. Je me suis trompé".
pe la 1.17 Doamna Hubbard crede că e cineva în compartimentul ei. Sună după

conductor.

Bouc dădu satisfăcut din cap.

— E cât se poate de clar, spuse el.

— Nu ți se pare nimic ciudat?

— Nu, totul pare foarte limpede şi firesc. E absolut evident că crima a fost comisă la ora 1.15. Ceasul găsit ne dovedeşte acest lucru, iar cele spuse de doamna Hubbard nu fac decât să confirme. În ce mă priveşte, aş avea o bănuială asupra identității ucigaşului. Părerea mea e, prietene, că e vorba de italian. Vine din America — de la Chicago şi adu-ți aminte că arma italienilor e cuțitul şi că înjunghie nu o dată, ci de mai multe ori.

— E adevărat.

— Fără nici o îndoială, asta e rezolvarea misterului. E evident că el şi cu acest Ratchett au lucrat împreună la răpirea fetiței. Cassetti e un nume italienesc. Probabil că, într-un fel sau altul, Ratchett i-a jucat o festă, cum spun ei. Italianul l-a urmărit, i-a trimis mai întâi scrisori de amenințare, până când, în cele din urmă, s-a răzbunat crunt. Totul e cam nu se poate mai simplu.

Poirot clătină din cap, neîncrezător.

— Mi-e teamă că nu-i deloc atât de simplu, murmură el.

— Sunt convins că acesta e adevărul, insistă Bouc, tot mai încântat de teoria sa.

— Şi atunci, ce facem cu valetul (şi durerea sa de dinți), care s-a jurat că italianul n-a ieşit din compartiment?

— Într-adevăr, aici e buba.

Poirot îi făcu cu ochiul.

— Da, e o neşansă pentru teoria dumitale, în schimb e o şansă deosebită pentru amicul nostru, italianul, că valetul domnului Ratchett a avut o durere de dinți.

— Totul se va lămuri, spuse Bouc cu o siguranță princiară.

Poirot clătină din nou din cap.

— Nu-i deloc aşa de simplu, murmură el.

CAPITOLUL VI
MĂRTURIA PRINȚESEI DRAGOMIROFF

— Să auzim ce are de spus Pierre Michel despre acest nasture, spuse Poirot.

Conductorul fu rechemat. Părea îngrijorat.

Bouc îşi drese vocea.

— Michel, începu el, avem aici un nasture de la tunica dumitale. A fost găsit în compartimentul doamnei Hubbard. Ce ai de spus despre asta?

Mâna conductorului se îndreptă automat spre tunică.

— Dar n-am pierdut nici un nasture, domnule. Trebuie să fie vreo greşeală.

— Foarte ciudat.

— Nu pot găsi nici o explicație, domnule.

Omul părea uimit, în nici un caz însă vinovat sau încurcat.

— Datorită circumstanțelor în care a fost găsit, declară Bouc cu multă seriozitate, este absolut cert că acest nasture a fost lăsat de către bărbatul care a fost astănoapte în compartimentul doamnei Hubbard, când ea a sunat.

— Dar, domnule, nu era nimeni acolo. Doamna trebuie să fi visat.

— N-a visat, Michel. Asasinul lui Ratchett a trecut pe acolo şi a pierdut acest nasture.

Când înțelesul cuvintelor lui Bouc îi deveni clar, Pierre Michel fu cuprins de o puternică agitație.

— Nu-i adevărat, domnule, nu-i adevărat! strigă el. Mă acuzați de crimă. Pe mine? Sunt nevinovat, absolut nevinovat. De ce să fi ucis un domn pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte?

— Unde ai fost când a sunat doamna Hubbard?

— V-am mai spus, domnule, în celălalt vagon, unde

stăteam de vorbă cu colegul meu.

— Să-l chemăm.

— Aşa să faceți, domnule, vă implor.

Îl chemară pe conductorul din celălalt vagon şi el confirmă de îndată cele spuse de Pierre Michel. Adăugă că mai fusese cu el şi conductorul din vagonul ataşat la Bucureşti. Au discutat despre situația creată de înzăpezire. Stăteau de vorbă de vreo zece minute, când lui Michel i s-a părut că aude o sonerie. Deschizând uşile dintre vagoane, auziră cu toții soneria. Suna repetat, insistent. Michel fugi în grabă să răspundă.

— Vedeți, domnule, nu sunt vinovat, strigă Michel cu glas îngrijorat.

— Dar prezența acestui nasture, cum o explici?

— Nu pot să explic, domnule. E un mister pentru mine. Toți nasturii mei sunt la locul lor.

Şi ceilalți doi conductori declarară că nu au pierdut nici un nasture. De asemenea, că nu fuseseră deloc în compartimentul doamnei Hubbard.

— Linişteşte-te, Michel, îi spuse Bouc, şi gândeşte-te la momentul când ai fugit să-i răspunzi doamnei Hubbard. Te-ai întâlnit cu cineva pe coridor?

— Nu, domnule.

— Ai văzut pe cineva îndepărtându-se de tine pe coridor?

— Încă o dată, nu, domnule.

— Ciudat, spuse Bouc.

— Nu, tocmai, remarcă Poirot. E o chestiune de timp. Doamna Hubbard se trezeşte simțind pe cineva în compartimentul ei. Câteva minute rămâne paralizată, cu ochii închişi. Probabil că atunci s-a strecurat asasinul afară, pe coridor. Apoi ea începe să sune. Dar conductorul nu vine de îndată. El aude abia al treilea sau al patrulea apel. Aş putea spune că a fost timp suficient pentru…

— Pentru ce? Pentru ce, mon cher? Nu uita că jur împrejurul trenului sunt nămeți uriaşi de zăpadă.

— Două căi îi erau accesibile misteriosului asasin,

continuă Poirot calm. Ar fi putut intra în una din toalete, sau ar fi putut dispare într-unul din compartimente.

— Dar toate erau ocupate.

— Da.

— Vrei să spui că s-ar fi putut înapoia în propriul său compartiment?

Poirot dădu afirmativ din cap.

— Se potriveşte, se potriveşte, murmură Bouc. În timpul celor zece minute cât a lipsit conductorul, asasinul iese din compartimentul său, intră în cel al lui Ratchett, îl ucide, încuie uşa şi îi pune lanțul pe dinăuntru, trece prin compartimentul doamnei Hubbard şi se înapoiază liniştit şi în siguranță în compartimentul lui, în timp ce conductorul soseşte.

Poirot murmură:

— Nu-i deloc atât de simplu, prietene. Doctorul poate să-ți confirme.

Bouc le făcu semn celor trei conductori că pot să plece.

— Mai avem de vorbit cu încă opt pasageri, spuse Poirot. Cinci care călătoresc cu clasa întâi — prințesa Dragomiroff, contele şi contesa Andrenyi, colonelul Arbuthnot şi domnul Hardman — iar trei cu a doua — domnişoara Debenham, Antonia Foscarelli şi camerista prințesei, Fräulein Schmidt.

— Pe cine vrei să vezi mai întâi… pe italian?

— Ai ce ai dumneata cu italianul! Nu, vom porni din vârful piramidei. Poate doamna prințesă va fi atât de amabilă să ne acorde câteva minute din timpul dumneaei. Transmite-i această rugăminte, Michel.

— Da, domnule.

— Spune-i că putem să o vizităm noi, dacă dânsa nu vrea să se deranjeze, adăugă Bouc.

Prințesa Dragomiroff refuză însă această din urmă propunere şi veni ea însăşi în vagonul restaurant. Îi salută pe cei prezenți cu o uşoară înclinare a capului şi se aşeză în fața lui Poirot.

Fața ei mică, de broască, părea şi mai gălbejită decât în ajun. Era urâtă şi totuşi, aidoma broaştelor, avea ochii ca nişte nestemate, negri şi scrutători, lăsând să se întrevadă o energie ascunsă şi o forță intelectuală ce impresionau din primul moment.

Vocea îi era profundă, bine articulată, puțin metalică.

Bouc îngăimă câteva scuze, dar prințesa i-o tăie scurt.

— Nu trebuie să vă cereți scuze, domnilor. Am aflat că s-a comis o crimă. Şi, fireşte, trebuie să-i interogați pe toți pasagerii. Sunt gata să vă pot ajuta pe cât îmi este cu putință.

— Sunteți foarte amabilă, doamnă, spuse Poirot.

— Deloc. Îmi fac datoria. Ce doriți să ştiți?

— Numele dumneavoastră de botez şi adresa, doamnă. Poate preferați să le scrieți chiar dumneavoastră?

Poirot îi întinse o foaie de hârtie şi un creion, dar prințesa le dădu deoparte.

— Puteți să scrieți, spuse ea, nu-i greu — Natalia Dragomiroff, Avenue Kleber, 17, Paris.

— Ați fost la Constantinopol şi acum vă înapoiați acasă, doamnă?

— Da, am stat la ambasada austriacă. Împreună cu mine călătoreşte şi camerista mea.

— Sunteți bună să-mi relatați, pe scurt, ce-ați făcut astă-noapte, după ce ați luat masa de seară?

— Cu plăcere. I-am cerut conductorului să-mi facă patul în timp ce mâncam, După aceea, m-am retras de îndată în compartimentul meu. Am citit până la ora unsprezece, când am stins lumina.. Dar n-am reuşit să adorm din cauza unor dureri reumatice. Pe la unu fără un sfert am sunat după camerista mea. Mi-a făcut un masaj şi apoi mi-a citit până când am ațipit. Nu pot să vă spun precis când a plecat. Să fi fost unu şi jumătate, sau chiar mai târziu.

— Trenul se oprise?

— Da.

— N-aţi auzit nimic, vreau să zic nimic neobişnuit, în acest timp, doamnă?

— Nu.

— Care e numele cameristei dumneavoastră?

— Hildegarde Schmidt.

— De când timp e în serviciul dumneavoastră?

— De cincisprezece ani.

— Aveţi încredere în ea?

— O încredere absolută. Familia ei e de pe o moşie din Germania a răposatului meu soţ.

— Aţi fost vreodată în America, doamnă?

Prinţesa ridică mirată din sprâncene la această subită schimbare de subiect.

— De mai multe ori.

— Aţi cunoscut la un moment dat o familie cu numele de Armstrong? O familie care a avut o soartă tragică?

— Îmi vorbiţi de nişte prieteni, domnule.

— Îl cunoaşteţi bine pe colonelul Armstrong?

— Pe el mai puţin; dar soţia lui, Sonia Armstrong, era fina mea. Eram prietenă cu mama ei, actriţa Linda Arden. Linda Arden era un mare talent, una din cele mai mari tragediene ale lumii, ca Lady Macbeth, sau ca Magda, era inegalabilă. Nu eram numai o admiratoare a artei ei, dar şi o prietenă apropiată.

— A murit?

— Nu, nu, trăieşte, dar într-o completă izolare. Sănătatea ei e foarte şubredă, trebuie să stea întinsă aproape toată vremea.

— Mi se pare că a avut şi o altă fiică?

— Da, mult mai tânără decât doamna Armstrong.

— Trăieşte?

— Fireşte.

— Unde e?

Bătrâna femeie îl scurtă încordată.

— Aş vrea să ştiu motivul acestor întrebări. Ce legătură cu ele cu problema care ne interesează, cu crima din tren?

— Au următoarea legătură, doamnă: cel asasinat a fost răspunzător de răpirea şi uciderea fetiței doamnei Armstrong.

— Ah!

Sprâncenele drepte i se arcuiră. Capul îi deveni mai țeapăn.

— După părerea mea, în cazul acesta ceea ce s-a întâmplat este de-a dreptul admirabil. Să mă scuzați pentru acest punct de vedere puțin nelalocul lui.

— E foarte firesc, doamnă. Şi acum, să ne întoarcem la întrebarea la care nu ne-ați răspuns. Unde se află fiica mai mică a Lindei Arden, sora doamnei Armstrong?

— Sincer vorbind, n-aş putea să vă spun, domnule. Am pierdut legătura cu generația mai tânără. Mi se pare că s-a măritat acum câțiva ani cu un englez şi s-a instalat în Anglia. În acest moment, însă, nu-mi amintesc numele lui.

Aşteptă o clipă, apoi spuse:

— Mai aveți ceva să mă întrebați, domnilor?

— Aş vrea să vă pun o întrebare oarecum personală, doamnă. Ce culoare are capotul dumneavoastră?

Prințesa se încruntă puțin.

— Presupun că aveți un motiv întemeiat pentru a-mi pune o astfel de întrebare. Capotul meu este de satin albastru.

— Asta-i tot, doamnă. Vă sunt foarte recunoscător că ați răspuns atât de prompt la întrebările mele.

Ea făcut un gest de nerăbdare, cu mâna. Apoi se ridică — şi ceilalți o dată cu ea — şi spuse:

— Vă rog să mă scuzați, domnule, pot să vă întreb care e numele dumneavoastră? Figura dumneavoastră mi se pare oarecum cunoscută.

— Numele meu, doamnă, este Hercule Poirot.

Prințesa rămase tăcută câtăva vreme.

— Hercule Poirot, spuse ea. Da, îmi amintesc acum. Mâna destinului.

Şi ieşi, foarte dreaptă, puțin prea țeapănă.

— Iată o adevărată doamnă, spuse Bouc. Ce părere ai despre ea, prietene?

Hercule Poirot clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el, ce o fi vrut să spună prin destin.

CAPITOLUL VII
MĂRTURIA CONTELUI ŞI A CONTESEI ANDRENYI

În continuare fură chemați contele şi contesa Andrenyi. Cu toate acestea, numai contele răspunse invitației.

Era un bărbat chipeş, de peste 1,80 m, lat în umeri şi subțire în şolduri. Purta un costum bine croit de stofă englezească şi putea fi luat drept englez, dacă n-ar fi avut mustățile prea lungi şi ceva neinsular în linia pomeților.

— Ei bine, domnilor, spuse el, cu ce vă pot fi de folos?

— Cred că înțelegeți, domnule, începu Poirot, că dat fiind cele întâmplate, sunt nevoit să pun unele întrebări tuturor pasagerilor.

— Perfect, perfect, spuse contele, dezinvolt. Înțeleg perfect situația dumneavoastră. Mi-e teamă, însă, că soția mea şi cu mine n-o să vă putem fi de prea mare folos. Am dormit şi n-am auzit nimic.

— Cunoaşteți identitatea decedatului, domnule?

— Am aflat că era americanul acela voinic… care avea o figură răutăcioasă. Stătea la masa aceea.

Şi arătă, cu capul, masa la care stătuseră Ratchett şi MacQueen.

— Da, exact, domnule, aveți perfectă dreptate. Vă întrebasem însă dacă ştiți numele acestui om?

— Nu.

Figura contelui exprima o mare nedumerire.

— Dacă vreți să-i aflați numele, spuse apoi contele, n-aveți decât să vă uitați în paşaportul lui.

— Numele din paşaport e Ratchett, vorbi Poirot. Dar

acesta, domnule, nu este numele lui adevărat. De fapt, îl cheamă Cassetti şi a fost autorul celebrului furt de copii din America.

Vorbind, Poirot îl urmărea atent pe conte, dar acesta păru netulburat de noutăți; doar privirea denota o oarecare curiozitate.

— Ah, spuse, asta clarifică, fireşte, lucrurile. Extraordinară țară, America.

— Ați fost acolo, domnule conte?

— Am stat un an la Washington.

— Ați cunoscut poate familia Armstrong?

— Armstrong... Armstrong... e greu să-mi aduc aminte... întâlneşti atâta lume...

Zâmbi şi dădu din umeri.

— Dar să ne întoarcem la problema noastră, domnilor, spuse el. Cu ce vă pot ajuta?

— La ce oră v-ați retras aseară, domnule?

Poirot privi pe furiş la planul de pe masă: contele şi contesa Andrenyi ocupau compartimentele alăturate, 12 şi 13.

— În timp ce eram la masă, unul din compartimente a fost pregătit pentru noapte. Când ne-am întors am stat o vreme în celălalt.

— Ce număr avea acesta?

— 13. Am jucat o partidă de pichet. Pe la unsprezece, soția mea s-a dus să se culce. Conductorul mi-a făcut patul şi m-am culcat şi eu. Am dormit zdravăn până dimineața.

— Ați remarcat oprirea trenului?

— Nu, nu mi-am dat seama până azi dimineață.

— Dar soția dumneavoastră?

— Soția mea ia întotdeauna un somnifer când călătoreşte cu trenul. Şi aseară şi-a luat doza obişnuită de trional.

Se opri.

— Îmi pare rău că nu vă pot ajuta în nici un fel.

Poirot îi întinse o foaie de hârtie şi un creion.

— Vă mulțumesc, domnule conte. Numai o formalitate. Dacă vreți să notați aici numele şi adresa dumneavoastră.

Contele scrise încet, cu grijă.

— Scriu aşa, pentru dumneavoastră, spuse el. Denumirea moşiei mele creează unele dificultăți celor nefamiliarizați cu limba.

Îi înapoie lui Poirot hârtia şi se ridică în picioare.

— E cu totul inutil să mai vină şi soția mea, spuse el. Nu vă poate spune nimic în plus.

Ochii lui Poirot sclipiră aproape imperceptibil.

— Fireşte, fireşte, spuse el. Totuşi, mi-ar face plăcere să schimb câteva cuvinte cu doamna contesă.

— Vă asigur că nu e deloc necesar.

Vocea contelui devenise autoritară.

— Va fi numai o formalitate, repetă Poirot, îngăduitor dar neclintit. Vă rog să mă înțelegeți, e necesar pentru raportul meu.

Contele cedă, înfuriat.

— Cum doriți.

Se înclină sec şi ieşi.

Poirot întinse mâna după paşaport. Găsi acolo, înregistrate în ordine, numele şi titlurile contelui. Trecu la o altă rubrică: împreună cu soția. Numele ei de botez: Elena Maria; numele de fată, Goldenberg; vârsta: douăzeci de ani. Un funcționar neglijent făcuse, cândva, o pată de grăsime pe paşaport.

— Are paşaport diplomatic, observă Bouc. Trebuie să fim atenți să nu-l jignim cumva pe conte. Aceşti oameni nu pot avea nici o legătură cu crima.

— Fii liniştit, bătrâne, voi fi plin de tact. O pură formalitate, doar.

Se opri, întrucât contesa tocmai intra în vagon. Avea un aer timid, dar era încântătoare.

— M-ați chemat, domnilor?

— Numai o formalitate, doamnă contesă. Poirot se ridică curtenitor şi o invită să ia loc. Numai pentru a vă

întreba dacă ați văzut sau auzit ceva în noaptea trecută, ceva care ar putea arunca o lumină asupra acestei întâmplări.

— Nu ştiu nimic domnule. Dormeam.

— N-ați auzit, de pildă, vreo mişcare, sau forfotă în compartimentul vecin? Doamna Hubbard, care ocupă acest compartiment, a avut aproape o criză de nervi şi a sunat după conductor.

— N-am auzit nimic, domnule. Ştiți, luasem un somnifer.

— Aha, înțeleg... Bine, nu vă mai rețin — şi, în timp ce ea se ridica, grăbită — o clipă numai. Aceste date, numele dumneavoastră de fată, vârsta şi celelalte sunt trecute exact?

— Foarte exact, domnule.

— Sunteți bună atunci să semnați aici?

Contesa Andrenyi semnă grăbită: un scris grațios, uşor înclinat — Elena Andrenyi.

— L-ați însoțit pe bărbatul dumneavoastră în America, doamnă?

— Nu, domnule. Zâmbi, roşindu-se uşor. Pe atunci nu eram căsătoriți. Ne-am căsătorit acum un an.

— Aha, da. Mulțumesc, doamnă. Fiindcă veni vorba, soțul dumneavoastră fumează?

Ea îl privi uimită.

— Da, desigur.

— Pipă?

— Nu, țigări şi trabuc.

— Mulțumesc.

Contesa şovăi; privi curioasă spre Poirot. Încântători ochi: negri, migdalați, cu gene negre, foarte lungi, reliefate pe albul fin al obrajilor. Buzele, de un roşu foarte închis, exotice, erau uşor întredeschise. Era minunată.

— De ce mă întrebați?

— Doamnă — şi Poirot făcu un gest larg cu mâna — detectivii trebuie să pună tot felul de întrebări. De pildă, ați vrea să-mi spuneți ce culoare are capotul

dumneavoastră?

Contesa îl privi buimăcită, apoi izbucni in râs.

— Are culoarea spicului. E într-adevăr important?

— Foarte important, doamnă.

— Sunteți detectiv?

Vocea îi era naivă, copilăroasă.

— Un detectiv care vă stă la dispoziție, doamnă.

— Credeam că atâta timp cât suntem în Iugoslavia, la granița cu Italia, n-o să fie nici un detectiv în tren.

— Eu nu sunt un detectiv iugoslav, doamnă. Sunt un detectiv internațional.

— Sunteți în serviciul Ligii Națiunilor?

— Sunt în serviciul lumii, doamnă, spuse Poirot, emfatic. Lucrez mai ales la Londra. Vorbiți englezeşte? o întrebă el deodată în limba engleză.

— Puțin, da.

Avea un accent încântător.

Poirot se înclină din nou.

— Nu vă mai reținem, doamnă. Vedeți, n-a fost atât de îngrozitor.

Ea zâmbi. Îi salută din cap şi ieşi.

— Ce femeie frumoasă, spuse Bouc încântat, şi oftă: N-am prea avansat.

— Nu, spuse Poirot. Doi oameni care n-au văzut şi n-au auzit nimic.

— Acum e rândul italianului, nu-i aşa?

Poirot nu-i răspunse pentru moment; examina pata de grăsime de pe paşaportul diplomatic al contelui ungur.

CAPITOLUL VIII
MĂRTURIA COLONELULUI ARBUTHNOT

Poirot se dezmetici, tresărind uşor. Privi ştrengăreşte spre Bouc.

— Oh, bunul şi vechiul meu prieten, spuse el. Vezi, am devenit ceea ce se numeşte un snob! Am socotit că e

mai nimerit să termin mai întâi cu clasa întâi, înainte de a trece la clasa a doua. Aşa că acuma urmează chipeşul colonel Arbuthnot.

Socotind că franceza colonelului era mult prea săracă, Poirot purtă discuţia în englezeşte. După ce numele, vârsta, adresa şi vechimea în armată a colonelului fură precis stabilite, Poirot îşi începu ancheta propriu-zisă:

— Veniţi din India şi mergeţi acasă, în concediu, sau cum spunem noi, en permission, nu-i aşa?

Colonelul Arbuthnot, deloc interesat în răstălmăcirile străinilor, răspunse cu o autentică concizie britanică:

— Da.

— Dar nu mergeţi acasă cu vaporul?

— Nu.

— De ce nu?

— Am preferat să călătoresc pe uscat din motive personale. "Şi ăsta — părea să spună tonul vocii lui — e un argument pentru voi, puşlamale mici care vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala".

— Veniţi direct din India?

Colonelul răspunse tăios:

— M-am oprit o noapte la Ur, în Caldeea, să vizitez cetatea, şi apoi trei zile la Bagdad, în compania unui ofiţer de aviaţie, un prieten de-al meu.

— V-aţi oprit trei zile la Bagdad. Am aflat că şi domnişoara Debenham vine de la Bagdad. Probabil că aţi întâlnit-o acolo?

— Nu, deloc. Pe domnişoara Debenham am întâlnit-o pentru prima oară în trenul Kirkuk-Nissibin.

Poirot se aplecă puţin. Luă un aer complice, persuasiv, puţin cam ne-potrivit pentru ceea ce avea de gând să spună.

— Monsieur, aş vrea să vă rog ceva. Dumneavoastră şi domnişoara Debenham sunteţi singurii englezi din tren. Aş vrea să ştiu ce părere aveţi unul despre celălalt.

— Mi se pare cu totul contrar uzanţelor, replică

colonelul rece.

— Nu tocmai. Înțelegeți, această crimă a fost comisă, după toate probabilitățile, de o femeie. Omul a fost înjunghiat de nu mai puțin de douăsprezece ori. Chiar șeful trenului s-a pronunțat de îndată că e mâna unei femei. Ei bine, atunci ce trebuie să fac în primul rând? Să le "iau la bani mărunți", cum spun americanii, pe toate femeile care călătoresc cu vagonul Istanbul-Calais. Dar cu o englezoaică e mai greu. Englezii sunt foarte reținuți. Ce fel de persoană e această domnișoară Debenham? Ce știți despre ea?

— Domnișoara Debenham, spuse colonelul cu oarecare căldură în glas, e o lady.

— Ah, făcu Poirot și păru satisfăcut de răspuns. Deci nu credeți că ar putea fi implicată în acest asasinat.

— Dar e absurd, spuse Arbuthnot. Acest om îi era cu totul străin... nu-l mai văzuse niciodată înainte.

— V-a spus ea asta?

— Da. De îndată ce l-a văzut, a făcut câteva observații asupra figurii lui nu tocmai simpatice. Dacă o femeie este implicată în această crimă, cum dați dumneavoastră a înțelege (ceea ce, după părerea mea, e o simplă presupunere, nefondată pe vreo dovadă), atunci pot să vă asigur că nu domnișoara Debenham este aceea.

— Văd că puneți foarte mult suflet, spuse Poirot, zâmbind.

Colonelul îl privi cu multă răceală.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

Căutătura colonelului îl cam descumpăni pe Poirot. Se uită în jos, apoi începu să frunzărească hârtiile din fața lui.

— Toate astea sunt doar amănunte, spuse el. Să fim practici și să ne întoarcem la fapte. Avem temeiuri să credem că crima a avut loc la ora unu și un sfert noaptea trecută. Intră în procedura obligatorie să întrebăm pe fiecare pasager ce făcea la acea oră.

— Perfect. La unu și un sfert, după câte îmi amintesc,

stăteam de vorbă cu tânărul american... secretarul celui asasinat.

— Aha! Erați în compartimentul lui, sau în al dumneavoastră?

— Eram la el.

— E vorba de tânărul cu numele de MacQueen, nu-i aşa?

— Da.

— Vă este prieten, sau cunoştință?

— Nu, nu l-am mai văzut niciodată înainte de această călătorie. Ieri am schimbat întâmplător câteva cuvinte şi apoi amândoi am fost interesați să continuăm discuția. De obicei, nu-mi plac americanii... n-ai ce discuta cu ei. — Poirot zâmbi, amintindu-şi de opiniile lui MacQueen despre britanici... — Dar tânărul acesta mi-a plăcut. Îi intraseră în cap nişte idei stupide despre situația din India; asta-i cel mai rău la americani... sunt foarte sentimentali şi cu capul în nori. În orice caz, părea interesat de ceea ce îi spuneam. Cunosc această țară de aproape treizeci de ani. Iar pe mine mă interesa ce putea el să-mi spună despre situația financiară din America. Apoi am trecut la politica internațională, în general. Am fost cu totul surprins când m-am uitat la ceas şi am văzut că se făcuse două fără un sfert.

— Atunci ați întrerupt discuția?

— Da.

— Ce-ați făcut după aceea?

— M-am dus la culcare.

— Patul era aranjat?

— Da.

— Dumneavoastră ocupați compartimentul... să vedem... numărul 15... penultimul din capătul celălalt al vagonului?

— Da.

— Unde se afla conductorul când ați luat-o spre compartimentul dumneavoastră?

— Stătea la o măsuță, la capătul culoarului. De altfel,

MacQueen l-a chemat tocmai în momentul când intram la mine în compartiment.

— Pentru ce l-a chemat?

— Să-i facă patul, bănuiesc. Compartimentul lui nu fusese aranjat pentru noapte.

— Acum, domnule colonel, vă rog, să vă gândiți bine. În timp ce vorbeați cu domnul MacQueen, a trecut cineva pe coridor prin dreptul uşii?

— Au trecut mulți, dacă mă gândesc bine. N-am fost atent.

— Da, dar eu mă refer… hai să zicem, la ultima oră şi jumătate din discuția dumneavoastră. Ați coborât la Vincovici, nu-i aşa?

— Da, dar numai un minut, pentru că viscolea şi era un frig groaznic. M-am simțit chiar foarte mulțumit când m-am întors în zăpuşeala asta, deşi nu mă pot abține să nu remarc că e cam scandalos modul cum sunt supraâncălzite aceste trenuri.

Bouc suspină.

— E foarte greu să mulțumeşti pe toată lumea, observă el. Englezii deschid tot ce le iese în față, uşi, ferestre, după care vin ceilalți şi le închid la loc. E tare greu în aceste condiții.

Nici Poirot, nici colonelul Arbuthnot nu-i dădură vreo atenție.

— Acum, domnule, căutați să vă reamintiți cât mai exact, îl încurajă Poirot. Afară era frig. V-ați reîntors în tren. V-ați aşezat din nou, ați fumat poate o țigară, sau pipă…

Se opri o fracțiune de secundă.

— Pipă. MacQueen fuma țigări.

— Trenul porneşte din nou. Dumneavoastră vă fumați pipa. Discutați despre situația din Europa, din întreaga lume. S-a făcut târziu. Cei mai mulți călători s-au dus să se culce. Gândiți-vă, trece cineva prin dreptul uşii?

Arbuthnot se încruntă, încercând să-şi reamintească.

— Greu de spus. Înțelegeți, n-am fost atent.

— Dar aveți spiritul de observație al soldatului. Remarcați fără să vă dați seama, s-ar putea spune.

Colonelul se concentră din nou, apoi clătină din cap.

— Nu ştiu, nu-mi amintesc să fi trecut cineva, în afară de conductor. Stați o clipă... a mai trecut o femeie, mi se pare.

— Ați văzut-o? Era tânără, bătrână?

— N-am văzut-o. Nu mă uitam într-acolo. Doar un fâşâit şi o undă de parfum.

— Parfum? Un parfum bun?

— Cum să vă spun, mai degrabă picant, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Îl simți de la o poştă. Dar, stați puțin, s-ar putea să fi fost ceva mai devreme. Exact cum spuneați, e genul acela de lucruri pe care le observi fără să-ți dai seama. Ştiu că, la un moment dat, în seara aceea, mi-am spus: "Femeie... parfum... şi-a dat cam mult." Dar nu sunt sigur când s-a întâmplat asta... dacă nu cumva... aha, ba da, trebuie să fi fost după Vincovici.

— De ce?

— Pentru că-mi amintesc că am simțit parfumul tocmai pe când vorbeam despre Rusia. Îmi amintesc raționamentul... femeie... ceea ce m-a făcut să mă gândesc la situația femeilor din Rusia. Şi ştiu că n-am ajuns la Rusia decât spre sfârşitul discuției noastre.

— N-ați putea fi mai precis?

— Nu. Trebuie să fi fost cam în ultima jumătate de oră.

— Trenul se oprise?

Colonelul încuviință din cap:

— Da, sunt sigur că da.

— Bine, să trecem la alt subiect. Ați fost vreodată în America, domnule colonel?

— Niciodată, şi nici n-aş vrea să mă duc.

— Ați cunoscut vreun colonel Armstrong?

— Armstrong, Armstrong... am cunoscut doi sau trei Armstrongi. Tommy Armstrong din regimentul 60, nu la el vă referiți, nu-i aşa? Apoi, Selby Armstrong, care a fost

ucis pe Somme.

— Mă refer la colonelul Armstrong, căsătorit cu o americancă şi al cărui singur copil a fost răpit şi ucis.

— Da, îmi aduc aminte că am citit despre asta... îngrozitoare poveste. Nu cred să-l fi întâlnit, deşi bineînțeles am auzit despre el. Toby Armstrong. Bun băiat, toți îl iubeau. A avut o ascensiune admirabilă. A primit şi Crucea Victoria.

— Omul asasinat astă-noapte este cel care i-a ucis fetița.

Fața colonelului se înăspri.

— Atunci, după părerea mea, porcul ăsta a meritat-o. Deşi aş fi preferat să-l văd spânzurat, cum se cuvine, sau electrocutat, cum se obişnuieşte acolo la ei.

— Deci, preferați legea şi ordinea în locul răzbunării personale.

— Ce să mai vorbim, nu ne putem răzbuna şi înjunghia aşa, cum fac corsicanii sau cei din Mafia. Orice s-ar spune, procesul cu jurați e un sistem bun.

Poirot îl fixă câteva clipe, chibzuind.

— Mda, mormăi apoi. Sunt convins de asta. Domnule colonel, cred că v-am întrebat tot ce era de întrebat. Din ce vă puteți reaminti din noaptea trecută, e ceva care vă pare — mai ales acum, privind înapoi — suspect?

Colonelul reflectă câteva momente.

— Nu, spuse el, nimic. Dacă nu cumva...

Şovăi.

— Continuați, vă rog.

— De fapt, nu contează, spuse colonelul încet. Dar ați menționat orice.

— Întocmai. Spuneți.

— Oh, dar e un nimic. Un amănunt. Când mă întorceam în compartimentul meu, am observat că uşa de lângă mine, a compartimentului din capăt, ştiți...

— Da, numărul 16.

— Ei bine, uşa nu era bine închisă, iar cel dinăuntru se uita pe furiş afară. Apoi a închis uşa repede. Ştiu că nu

e ceva grav, dar mi s-a părut puțin ciudat. Vreau să zic că e absolut normal să deschizi uşa şi să scoți capul afară dacă vrei să vezi ceva. Dar, aşa, pe furiş, mi-a atras atenția.

— Mda, făcu Poirot, neîncrezător.

— V-am spus că nu e nimic, important, încercă să se scuze colonelul Arbuthnot. Dar ştiți cum e: în primele ore după miezul nopții totul e liniştit, şi atunci întâmplarea arată sinistru... ca într-un roman polițist. E un fleac, într-adevăr.

Arbuthnot se ridică.

— Dacă nu mai aveți nevoie de mine...

— Vă mulțumesc, domnule colonel.

Colonelul ezită un moment. Disprețul său natural, atât de vehement la început, pentru aceşti "străini" care-i puneau întrebări, se evaporase.

— E vorba de domnişoara Debenham, spuse el cam încurcat. Vă asigur că nu are nici un amestec. E o pukka sahib.

Şi, îmbujorat la față, ieşi.

— Ce înseamnă pukka sahib? întrebă nedumerit doctorul Constantine.

— Înseamnă, îi explică Poirot, că tatăl şi frații domnişoarei Debenham au avut acelaşi fel de educație ca şi colonelul Arbuthnot.

— Oh! exclamă doctorul dezamăgit. Deci n-are nimic de-a face cu crima.

— Întocmai, spuse Poirot.

Rămase pe gânduri, bătând darabana cu degetele în masă.

— Colonelul Arbuthnot fumează pipă, spuse, uitându-se la ceilalți doi. În compartimentul lui Ratchett am găsit un curățitor de pipă. Ratchett fu-ma numai trabuc.

— Crezi că...?

— El e deocamdată singurul care a recunoscut că fumează pipă. Pe de altă parte, a auzit de colonelul Arm-

strong... poate chiar l-a cunoscut, deşi nu vrea să mărturisească.

— Crezi deci că e posibil ca...?

Poirot clătină energic din cap.

— Tocmai, e imposibil, cu totul imposibil, ca un englez onorabil, cam prostănac şi cinstit, să-şi înjunghie un duşman de douăsprezece ori! Nu vă daţi seama cât de imposibil e?

— Asta-i psihologie, remarcă Bouc.

— Şi trebuie să ţinem seamă de psihologie. Această crimă are o semnătură şi e limpede că ea nu aparţine colonelului Arbuthnot. Dar să trecem la următorul pasager.

De data asta Bouc nu mai pomeni de italian, dar nu se putu împiedica să nu se gândească la el.

CAPITOLUL IX
MĂRTURIA DOMNULUI HARDMAN

Ultimul dintre pasagerii de clasa întâi, domnul Hardman, era americanul acela voinic, plin de viaţă, care stătea la masă cu italianul şi cu valetul, Masterman.

Purta un costum cadrilat, puţin cam bătător la ochi, cămaşă roz, un ac de cravată strălucitor şi mesteca tot timpul. Pe faţa lui lată, cărnoasă, cam din topor, se citea buna dispoziţie.

— 'Neaţa, domnilor. Vă stau la dispoziţie.

— Aţi aflat de crimă, domnule... ăă... Hardman?

— Fireşte.

Îşi trecu, cu îndemânare, guma de mestecat pe altă măsea.

— Suntem nevoiţi să punem anumite întrebări tuturor pasagerilor.

— Din partea mea, nici o obiecţie. Cred că e singurul mod de a descurca treaba.

Poirot aruncă o privire pe paşaportul din faţa lui.

— Sunteţi Cyrus Bethman Hardman, cetăţean al

Statelor Unite, patruzeci şi unu de ani, comis-voiajor al unei firme de panglici pentru maşinile de scris?

— Chiar el în persoană.

— Călătoriți de la Istanbul spre Paris?

— Exact.

— Motivul?

— Afaceri.

— Mergeți întotdeauna cu clasa întâi?

— Da, domnule. Firma îmi plăteşte cheltuielile de deplasare. Şi le făcu cu ochiul.

— Să trecem, domnule Hardman, la evenimentele petrecute astă-noapte.

Americanul dădu din cap.

— Ce-ați putea să ne spuneți?

— Exact nimic.

— Oh, asta-i păcat. Poate vreți să ne spuneți, domnule Hardman, ce-ați făcut după ce ați terminat masa de seară?

Pentru prima oară americanul păru că nu are un răspuns gata. Se hotărî totuşi:

— Scuzați-mă, domnilor, dar cu cine am onoarea? Lămuriți-mă, dacă sunteți buni.

— Dânsul e domnul Bouc, director al companiei vagoanelor de dormit, dânsul e doctorul care a examinat cadavrul...

— Iar dumneavoastră?

— Iar eu sunt Hercule Poirot. La propunerea companiei, anchetez acest caz.

— Am auzit de dumneavoastră, spuse Hardman. Chibzui câteva secunde. Cred că e mai bine să joc cinstit.

— E, într-adevăr, recomandabil să ne spuneți tot ce ştiți, remarcă Poirot sec.

— V-aş spune dacă aş şti. Dar nu ştiu. Nu ştiu nimic, v-am mai spus. Deşi ar fi trebuit să ştiu ceva. Asta mă scoate din sărite, pentru că ar fi trebuit.

— Fiți bun şi lămuriți-ne, domnule Hardman.

Hardman oftă, scoase din gură, calm, guma de meste-

cat şi o puse într-un buzunar. Instantaneu, întreaga sa personalitate se metamorfoză parcă. Dintr-un personaj de teatru deveni un om în carne şi oase. Tonul nazal al vocii dispăru.

— Paşaportul ăsta e oleacă măsluit, spuse. Iată, de fapt, cine sunt.

Poirot cercetă cartea de vizită pe care acesta i-o întinse. Bouc se uită peste umărul lui:

DL. CYRUS B. HARDMAN
AGENȚIA DE DETECTIVI McNEIL
NEW YORK

Poirot cunoştea firma. Era una dintre cele mai cunoscute şi mai reputate agenții particulare de detectivi din New York.

— Acum, domnule Hardman, spuse el, să auzim ce înseamnă asta.

— Desigur. Se mai întâmplă şi astfel de lucruri. Ajung până în Europa, tot urmărind un cuplu de escroci... fără nici o legătură cu cazul de față. Termin cu ei la Istanbul. Telegrafiez şefului, care îmi cere să mă reîntorc. Aş fi luat-o binişor înapoi spre micuțul New York, când primesc asta.

Scoase din buzunar o scrisoare. Purta antetul hotelului Tokatlian.

Dragă domnule, sunt informat că lucrați pentru Agenția de detectivi McNeil. Fiți bun şi prezentați-vă la mine la ora patru, azi după-amiază.

Semnat: S. E. Ratchett.

— Eh bien?

— M-am dus la ora anunțată, şi domnul Ratchett m-a pus în temă. Mi-a arătat două scrisori pe care le primise.

— Era alarmat?

— Zicea că nu, dar îşi pierduse cumpătul. Mi-a făcut

propunere: să iau acelaşi tren cu el, spre Paris, şi să am grijă să nu-i facă cineva de petrecanie. Ei bine, domnilor, am călătorit cu acelaşi tren şi cu toate astea, cineva i-a făcut de petrecanie. Sunt, bineînțeles, foarte mâhnit. N-am prea fost la înălțime.

— Ți-a spus ce anume să faci?

— Fireşte. A pus singur totul la punct. Mi-a spus să mă instalez în compartimentul de lângă el, dar era ocupat. Singura cuşetă liberă era numărul 16, şi a trebuit să mă lupt puțin ca s-o obțin. Cred că conductorul ține compartimentul acela în rezervă — dar nu contează. După ce-am inspectat câmpul de bătaie, mi-am dat seama că numărul 16 era o poziție strategică ideală. În față mai era doar vagonul restaurant, iar uşa laterală de acces se încuie noaptea. Asasinul putea deci fie să pătrundă pe uşa de acces din spatele vagonului, fie să vină din alt vagon. În ambele cazuri tre-buia să treacă prin dreptul compartimentului meu.

— N-aveați nici cea mai mică idee, îmi închipui, în ce priveşte identitatea eventualului asasin?

— Ba nu, ştiam cum arată. Domnul Ratchett mi-l descrisese.

— Ce?

Ceilalți trei mai că nu săriseră în picioare. Hardman continuă:

— Un omuleț negricios, cu voce de femeie, cam aşa mi l-a descris bătrânul. Mai zicea că nu crede să se întâmple ceva în prima noapte, ci mai degrabă în a doua sau a treia.

— Ştia el ceva, murmură Bouc.

— Ştia în orice caz mai mult decât i-a spus secretarului, vorbi Poirot, clătinând din cap. V-a mai dat amănunte despre el? De pildă, de ce îl amenințase cu moartea?

— Nu, în privința asta s-a arătat mai reținut. Mi-a spus doar că tipul e fioros şi că are de gând să-l lichideze.

— Un omuleț negricios, cu voce de femeie, repetă Poirot, preocupat.

Apoi uitându-se fix la Hardman:

— Ştiţi, desigur, cine era în realitate?

— Cine, domnule?

— Ratchett, fireşte. L-aţi recunoscut?

— Nu vă înţeleg.

— Numele adevărat al lui Ratchett era Cassetti. El a fost acela care a ucis-o pe fetiţa colonelului Armstrong.

Domnul Hardman scoase un şuierat prelung.

— Asta e o surpriză! Ei bine, domnule, nu-l recunoscusem. Când s-a întâmplat nenorocirea, eram undeva, prin vest. Cred că i-am văzut nişte fotografii în ziare, dar pot să vă spun că nu mi-aş recunoaşte nici propria mea mamă din ele. Acum nu mă mai mir că au vrut să-i vină de hac.

— Cunoaşteţi pe cineva care să fi avut vreo legătură cu cazul Armstrong şi care să corespundă acestei descrieri?

Hardman chibzui câteva clipe.

— Dificil de dat un răspuns. Aproape toţi care au avut de-a face cu acest caz au murit.

— Mai era şi fata care s-a aruncat de la fereastră…

— Da, aşa e. Asta ar fi o posibilitate. Fata era de undeva din străinătate. O fi având nişte rude pe-acolo. Dar nu trebuie să uitaţi că acest Cassetti a mai fost implicat şi în alte cazuri. S-a ocupat doar un timp de povestea asta murdară cu răpirile. Nu trebuie să vă concentraţi numai asupra cazului cu răpirea.

— Avem însă motive să credem că această crimă e legată de tragedia familiei Armstrong.

Hardman îl privi întrebător. Poirot tăcu însă. Americanul clătină din cap.

— Nu ţin minte pe cineva cu înfăţişarea asta, care să fie implicat în cazul Armstrong. Dar, să nu uităm, n-am fost la faţa locului şi, ca atare, nu ştiu prea multe.

— Bine, să reluăm discuţia noastră, domnule Hardman.

— Nu prea mai am ce să vă spun. Am dormit în

timpul zilei, iar noaptea am stat la pândă. În prima noapte, nimic deosebit. În noaptea asta, la fel, cel puțin atât cât am observat eu. Țineam uşa puțin întredeschisă şi pândeam. N-a trecut nici un străin.

— Sunteți sigur, domnule Hardman?

— Mai mult ca sigur. Nu s-a urcat nimeni în tren şi n-a venit nimeni dinspre celelalte vagoane. Pot să jur.

— De la postul dumneavoastră de observație îl vedeați pe conductor?

— Bineînțeles. Stătea pe scăunelul lui exact în raza privirilor mele.

— Şi-a părăsit locul după oprirea de la Vincovici?

— Asta a fost ultima gară? Da, cum să nu, a răspuns la vreo două apeluri... asta cam imediat după ce trenul se oprise definitiv. După aceea a trecut prin dreptul meu spre vagonul din spate... să fi fost cam unu şi un sfert atunci. Nu după multă vreme s-a auzit zbârnâitul prelung, nebunesc, al unei sonerii, şi conductorul s-a întors în fugă. Am ieşit pe coridor să văd ce se întâmplase — eram puțin nervos, vă dați seama. Era americanca bătrână. O apucaseră pandaliile, nu ştiu din ce pricină. Mai să mă pufnească râsul. Apoi s-a dus la un alt compartiment, s-a întors şi a luat nişte apă minerală. După ce a terminat şi cu asta, s-a aşezat din nou la locul lui, până când a fost rugat să facă patul cuiva din celălalt capăt al vagonului. Pe urmă, cred că nu s-a mai mişcat până la cinci dimineața.

— A moțăit?

— Nu ştiu. Se prea poate.

Poirot dădu din cap. Involuntar, mâinile sale orânduiau hârtiile de pe masă. Scoase din nou fişa de înregistrare.

— Fiți bun şi semnați aici.

Hardman se supuse.

— Spuneți-mi, domnule Hardman, e cineva în tren care ar putea să confirme cine sunteți?

— În tren? Nu, nu tocmai. Dacă nu cumva tânărul

MacQueen. Îl cunosc destul de bine, l-am văzut la biroul tatălui său, la New York, dar nu cred să-şi amintească de mine. Nu, domnule Poirot, trebuie să aşteptaţi să ajungem undeva şi să telegrafiaţi la New York. Dar credeţi-mă, nu vă spun poveşti. Ei bine, salutare, domnilor. Mi-a făcut plăcere să vă cunosc, domnule Poirot.

Poirot îi oferi o ţigară.

— Sau poate preferaţi pipă?

— Eu? Nu.

Se servi singur, apoi ieşi.

Cei trei se uitară unul la altul.

— Crezi că a spus adevărul? întrebă doctorul Constantine.

— Da. Cunosc genul. Şi-apoi, e o poveste care poate fi foarte uşor verificată.

— Ne-a dat o informaţie foarte interesantă, spuse Bouc.

— Da, într-adevăr.

— Un bărbat mic, negricios, cu o voce piţigăiată.

— O descriere care nu se potriveşte nimănui din tren, observă Poirot.

CAPITOLUL X
MĂRTURIA ITALIANULUI

— Şi acum, spuse Poirot, clipind şiret din ochi, spre încântarea prietenului nostru Bouc, o să-l chemăm pe italian.

Antonio Foscarelli se strecură în vagon, iute şi elastic ca o pisică. Faţa îi radia de bunăvoinţă; o faţă autentică de italian, surâzătoare, oacheşă.

Vorbea o franceză curgătoare, curată, cu un uşor accent.

— Numele dumitale e Antonio Foscarelli?

— Da, domnule.

— Eşti naturalizat în America?

Foscarelli zâmbi.

— Da, domnule. E mai bine pentru afaceri.

— Lucrezi ca reprezentant al firmei de automobile Ford?

— Da, să vedeți...

Urmă o relatare plină de viață şi culoare, însoțită de gesturi şi exclamații. La sfârşitul ei, cei trei ascultători docili se puteau socoti aproape pe de-a-ntregul informați asupra modului cum îşi conduce Foscarelli afacerile, asupra călătoriilor sale, a venitului şi a părerilor sale despre Statele Unite şi despre majoritatea țărilor europene. Foscarelli nu era omul de la care să scoți cu cleştele informații şi amănunte; dimpotrivă, te sufoca cu ele.

Figura lui blândă, copilăroasă, radia de plăcere când, cu un ultim gest elocvent, făcu o pauză, scoase batista şi îşi şterse fruntea asudată.

— Aşa că vedeți, încheie el, fac afaceri pe picior mare. Sunt în pas cu vremea. Mă refer la vânzări!

— Deci, în ultimii zece ani ai mai fost din când în când în Statele Unite?

— Da, domnule. Ah, îmi amintesc şi acum prima zi când am luat vaporul spre America! Maică-mea, surioara mea...

Poirot îl întrerupse, brusc, din reverie:

— În timpul şederii dumitale în Statele Unite, te-ai întâlnit vreodată cu răposatul?

— Niciodată. Dar cunosc genul ăsta de oameni — şi pocni degetele, cu înțeles. Foarte respectabil, foarte bine îmbrăcat, dar dedesubt e totul putred. Pot să vă spun, din experiență, că era un mare escroc. Asta e părerea mea.

— Părerea dumitale e întru totul corectă, spuse Poirot sec. Ratchett este numele fictiv al lui Cassetti, hoțul de copii.

— Ce v-am spus eu? Viața m-a învățat să fiu perspicace, să cunosc omul după figură. Nici nu se poate altfel. Numai în America înveți, într-adevăr, cum să vinzi o marfă.

— Îți aminteşti de cazul Armstrong?

— Deloc. Vreți să ziceți de numele ăsta? Mi se pare că era o fetiță mică, nu-i aşa?

— Da, o întâmplare foarte tragică.

Italianul fu prima persoană care nu împărtăşi această părere.

— Ei, ce să-i faci, astfel de lucruri se mai întâmplă, comentă el filozofic, într-o țară atât de mare ca America.

Poirot i-o tăie scurt.

— Ai întâlnit vreodată vreun membru al familiei Armstrong?

— Nu, nu cred. De altfel, nici nu poți să ştii. Să vă dau, de pildă, câteva cifre. Numai anul trecut am vândut...

— Domnule, fii bun şi rămâi la subiect.

Mâinile italianului se agitară.

— De o mie de ori iertare.

— Spune-mi, te rog, întocmai — ce ai făcut astă-noapte după cină?

— Cu plăcere. Am rămas în vagonul restaurant cât am putut mai mult. E mai amuzant. Tăifăsuisem cu americanul de la masa mea. El vinde panglici pentru maşinile de scris. Apoi m-am dus în compartimentul meu. Era pustiu. Mizerabilul John Bull care ocupă cealaltă cuşetă era la stăpânul său. În cele din urmă, s-a întors, morocănos, ca de obicei. Nu vorbeşte deloc... răspunde doar cu da şi nu. Păcătoasă rasă, englezii ăştia, deloc simpatici. Stătea într-un colț, țeapăn şi citea o carte. Apoi a venit conductorul şi ne-a făcut paturile.

— Numerele 4 şi 5, murmură Poirot.

— Întocmai, ultimul compartiment. Eu am cuşeta de sus. M-am băgat sub pled, am fumat şi am citit. Englezul cel mititel avea, mi se pare, o durere de dinți. Tot bea dintr-un pahar umplut cu ceva care mirosea de te trăsnea. Stătea în pat şi gemea. Eu am adormit numaidecât. De câte ori mă trezeam, îl auzeam gemând.

— Ştii dacă a ieşit în timpul nopții din compartiment?

— Nu cred s-o fi făcut; aş fi auzit. Ştiți, lumina de pe

coridor te trezeşte automat, crezi că-s vameşii la frontieră.

— Vorbea despre stăpânul său? Manifesta vreo aversiune faţă de el?

— V-am spus că nu deschidea gura. Nu era deloc simpatic. Un peşte.

— Ziceai că fumezi... pipă, trabuc?

— Numai ţigări.

Poirot îi oferi una. Italianul o luă.

— Ai fost vreodată la Chicago? îl întrebă Bouc.

— Oh, da, frumos oraş, dar cunosc mai bine New Yorkul, Washingtonul, Detroitul. Aţi fost în Statele Unite? Nu? Ar trebui să vă duceţi, e...

Poirot îi întinse o foaie de hârtie.

— Dacă eşti bun să semnezi şi să scrii adresa dumitale permanentă.

Italianul scrise cu înflorituri. Apoi se ridică, surâzând ca întotdeauna, fermecător.

— Asta-i totul? Nu mai aveţi nevoie de mine? Bună ziua, domnilor. Aş vrea să scăpăm de înzăpezire. Am o întâlnire la Milan... Dădu din cap, trist: O să pierd afacerea.

Şi ieşi.

Poirot se întoarse spre prietenul său.

— A stat multă vreme în America, observă Bouc, e italian, iar italienii folosesc cuţitul! Şi mai sunt şi mari mincinoşi! Nu-mi plac italienii.

— Se vede, zâmbi Poirot. Şi poate că ai dreptate, dar îţi atrag atenţia, prietene, că nu avem absolut nici o dovadă împotriva lui.

— Şi cum rămâne cu psihologia? Italienii nu înjunghie?

— Fireşte, spuse Poirot, mai ales în focul unei dispute. Dar aici avem de-a face cu un alt fel de crimă. Ceva îmi spune că această crimă a fost pusă la cale şi realizată cu mult cap. E o crimă lucidă, bine gândită. Nu e, cum să spun, o crimă latină. E o crimă pusă la cale de o minte calculată, inteligentă, prudentă... o minte anglo-

saxonă, cred.

Luă ultimele două paşapoarte.

— S-o chemăm acum pe domnişoara Debenham.

CAPITOLUL XI
MĂRTURIA DOMNIŞOAREI DEBENHAM

Când o văzu apărând în pragul uşii, Poirot simţi că i se confirmă părerea ce şi-o făcuse despre ea.

Era foarte îngrijit îmbrăcată, într-o jachetă neagră şi o fustă gri, după moda franţuzească. Părul negru, ondulat era strâns la spate.

Atitudinea ei era calmă şi netulburată. Se aşeză în faţa lui Poirot şi a lui Bouc şi îi privi întrebătoare.

— Numele dumneavoastră este Mary Hermione Debenham şi aveţi douăzeci şi şase de ani, nu-i aşa? începu Poirot.

— Da.

— Englezoaică?

— Da.

— Sunteţi atât de amabilă, domnişoară, să scrieţi aici adresa dumneavoastră de acasă?

Ea consimţi. Avea un scris clar şi lizibil.

— Ce ne puteţi spune, domnişoară, despre evenimentele din noaptea trecută?

— Din păcate, nu vă pot spune nimic. M-am băgat în pat şi am adormit.

— Spuneţi-mi, domnişoară, vă afectează foarte mult faptul că s-a comis o crimă în acest tren?

Întrebarea era, evident, surprinzătoare, Mary Debenham făcu ochii mari.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— E o întrebare foarte simplă, domnişoară. O să v-o repet. Sunteţi foarte afectată că s-a comis o crimă în trenul acesta?

— Nu m-am gândit, într-adevăr, din punctul ăsta de

vedere. Nu, n-aş putea spune că mă afectează.

— O crimă vi se pare ceva normal?

— E, bineînțeles, un lucru neplăcut, spuse Mary Debenham cu o voce calmă.

— Sunteți foarte anglo-saxonă, domnişoară. Nu vă arătați prea emotivă.

Ea zâmbi.

— Îmi pare rău că nu mă pot manifesta isteric pentru a arăta că am totuşi sensibilitate. Şi, în fond, în fiecare zi mor oameni.

— Mor, într-adevăr. Dar asasinați, mai rar.

— Oh, desigur.

— Îl cunoaşteți pe defunct?

— L-am văzut pentru prima oară ieri, la masă.

— Şi ce impresie v-a făcut?

— De-abia l-am observat.

— Nu v-a făcut impresia unei personalități nefaste?

Ea înălță uşor din umeri.

— Nu mi-a trecut deloc prin cap aşa ceva.

Poirot o privi cu multă atenție.

— Cred că vă cam displace maniera în care conduc ancheta, spuse el, clipind din ochi. Un englez, vă spuneți în sinea dumneavoastră, n-ar lucra aşa. El ar fi pus toate lucrurile la punct, s-ar fi ținut numai de fapte, ar fi făcut, cum se spune, o treabă pe cinste. Dar vedeți, domnişoară, am şi eu micile mele ciudățenii. Mai întâi mă uit bine la cel din fața mea, încerc să-mi dau seama ce fire e şi pun întrebările în consecință. Adineauri am interogat un domn care nu s-a lăsat până nu mi-a spus tot ce ştia despre orice îi venea pe limbă. Ei bine, pe el l-am ținut strict la subiect. Doream să-mi răspundă doar cu da sau nu, aşa sau nu-i aşa — şi atât. Apoi ați venit dumneavoastră. Mi-am dat seama de la început că sunteți ordonată şi metodică, că vă veți limita la problema discutată, că răspunsurile dumneavoastră vor fi concise şi la obiect. Şi, pentru că, după cum ştiți, domnişoară, natura umană e perversă, dumneavoastră vă pun întrebări cu totul diferite.

Vă întreb ce simțiți, ce credeți. Nu vă place această metodă?

— Vă rog să mă iertați, dar mi se pare că pierdem timpul. Faptul că-mi place sau nu figura domnului Ratchett nu cred că e de prea mare folos în descoperirea asasinului.

— Ştiți cine era de fapt Ratchett, domnişoară?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Doamna Hubbard ne-a spus la toți.

— Şi ce părere aveți despre cazul Armstrong?

— A fost ceva cu totul înspăimântător, spuse ea cu o voce dură.

Poirot o privi îndelung

— Veniți de la Bagdad, mi se pare, domnişoară Debenham?

— Da.

— Şi mergeți la Londra?

— Da.

— Cu ce v-ați ocupat la Bagdad?

— Am lucrat ca guvernantă la doi copii.

— Vă reîntoarceți după vacanță?

— Nu sunt sigură.

— De ce?

— Bagdadul nu prea îmi e la îndemână. Aş prefera un post la Londra, dacă aş găsi unul convenabil.

— Înțeleg. Mă gândeam că probabil sunteți pe cale să vă măritați.

Domnişoara Debenham nu răspunse. Se uită, calmă, la Poirot. I se putea citi clar în ochi: "Sunteți impertinent".

— Ce părere aveți despre domnişoara Ohlsson, cu care stați în compartiment?

— E o ființă simplă, cumsecade.

— Ce culoare are capotul pe care-l poartă?

Mary Debenham îl privi mirată.

— Un fel de cafeniu. E de lână naturală.

— Dacă nu sunt indiscret, îndrăznesc să spun că am observat culoarea capotului dumneavoastră. Pe drumul de

la Alep la Istanbul. Un mov palid, mi se pare.

— Da, aşa e.

— Mai aveți şi un alt capot, domnişoară? Unul vişiniu, de pildă?

— Nu, acela nu-i al meu.

Poirot se aplecă brusc înainte. Părea o pisică gata să se arunce asupra şoarecelui.

— Dar al cui e?

Femeia se dădu înapoi, speriată.

— Nu ştiu. Ce vreți să spuneți?

— Dumneavoastră n-ați spus "Nu, n-am aşa ceva", ci ați spus "Acela nu e al meu", ceea ce înseamnă că acela aparține altcuiva.

Domnişoara Debenham dădu din cap afirmativ.

— Da.

— Al cui e, atunci? E vorba de cineva din tren? întrebă Poirot.

— V-am spus: nu ştiu. M-am trezit pe la cinci dimineața cu impresia că trenul stătea pe loc de multă vreme. Am deschis uşa şi m-am uitat pe coridor, crezând că suntem într-o stație. Atunci am văzut pe cineva îmbră-cat într-un chimono vişiniu, la celălalt capăt al coridorului.

— Şi nu ştiți cine era? Avea părul blond, negru, sau cărunt?

— N-aş putea spune. Avea o bonetă pe cap şi n-am văzut-o decât din spate.

— Şi ca talie?

— Destul de înaltă şi subțire, după câte am putut să-mi dau seama, dar nu sunt foarte sigură. Chimonoul era brodat cu balauri.

— Da, da, aşa e, cu balauri.

Poirot rămase câteva clipe tăcut.

— Nu reuşesc să înțeleg. Nu reuşesc să înțeleg deloc. Totul parcă n-are nici un sens, murmură el.

Apoi ridicând capul, spuse:

— Nu vă mai rețin, domnişoară.

— Oh, exclamă ea, luată puțin pe neașteptate.

Se ridică de îndată în picioare. Ajunsă în pragul ușii, șovăi o clipă, apoi se întoarse înapoi.

— Suedeza... domnișoara Ohlsson, nu-i așa... pare puțin îngrijorată. Zice că i-ați spus că a fost ultima persoană care l-a văzut pe Ratchett în viață. Are impresia, cred, că o suspectați din această cauză. N-aș putea oare să-i spun că se înșală? Știți, efectiv, e genul de om care nu s-ar atinge nici de o muscă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, zâmbi puțin.

— La ce oră s-a dus să ia aspirina de la doamna Hubbard?

— Puțin după zece și jumătate.

— Câtă vreme a lipsit?

— Vreo cinci minute.

— A mai părăsit compartimentul în timpul nopții?

— Nu.

Poirot se întoarse către doctor.

— E posibil ca Ratchett să fi fost omorât așa devreme?

Doctorul scutură din cap.

— Atunci cred că vă puteți liniști prietena domnișoară.

— Vă mulț umesc!

Pe neașteptate îi zâmbi. Avea un zâmbet simpatic.

— E ca o oaie, știți. O apucă frica și începe să behăie.

Se întoarse și ieși.

CAPITOLUL XII
MĂRTURIA CAMERISTEI

Bouc privi intrigat înspre prietenul său.

— Nu te prea înțeleg, bătrâne. Ce-ai încercat să faci?

— Căutam o fisură.

— O fisură?

— Da, în armura aceasta de sânge rece a domnișoarei

Debenham. Doream să-i zdruncin siguranța. Dacă am reuşit? Nu ştiu. Dar un lucru ştiu: că nu se aştepta să procedez aşa cum am procedat.

— O suspectezi, murmură Bouc. Dar de ce? Pare o tânără foarte încântătoare... ultimul om din lume care să fie amestecat într-o astfel de crimă.

— Şi eu sunt de aceeaşi părere, interveni doctorul Constantine. E calmă, neemotivă. N-ar fi înjunghiat un om, l-ar fi târât mai degrabă prin sălile tribunalelor.

Poirot oftă.

— Trebuie să vă scoateți, amândoi, din cap ideea că avem de-a face cu o crimă subită şi nepremeditată. Cât despre motivele pentru care o bănuiesc pe domnişoara Debenham, ele sunt două la număr. Mai întâi, din cauza unei conversații pe care am surprins-o şi despre care nu v-am vorbit încă.

Şi le relată curiosul schimb de cuvinte pe care-l auzise, fără să vrea, în trenul spre Istanbul

— E într-adevăr curios, spuse Bouc după ce Poirot termină. Oricum, trebuie să găsim o explicație. Dacă bănuielile dumitale au un temei, atunci înseamnă că amândoi sunt amestecați, adică atât ea cât şi englezul acela bățos.

— Or, tocmai acest element nu e confirmat de fapte, îi replică Poirot. Înțelegi, dacă amândoi ar fi implicați, ar trebui să ne aşteptăm ca fiecare din ei să-i furnizeze celuilalt un alibi, nu-i aşa? Or, tocmai aşa ceva nu se întâmplă, cum vă spun. Alibiul domnişoarei Debenham ni-l dă suedeza, pe care n-o mai văzuse niciodată înainte, în vreme ce alibiul colonelului Arbuthnot e confirmat de către MacQueen, secretarul lui Ratchett. Nu, această soluție e prea facilă.

— Spuneai că mai ai şi un alt motiv s-o bănuieşti pe domnişoara Debenham, îi reaminti Bouc.

Poirot zâmbi.

— Da, dar acesta e doar psihologic. Mă întreb: e posibil ca domnişoara Debenham să fi pus la cale această

crimă? În spatele crimei se ascunde — sunt sigur de asta — o minte inteligentă, capabilă, care judecă totul la rece. Această descriere se potriveşte domnişoarei Debenham.

Bouc clătină din cap.

— Cred că greşeşti, prietene. Eu n-o văd pe această tânără englezoaică în postură de criminală.

— Ei, şi-acum, spuse Poirot, luând în mână ultimul paşaport, e momentul să trecem la numele care încheie lista noastră. Hildegarde Schmidt, camerista.

Chemată de chelner, Hildegarde Schmidt se afla afară şi aştepta, impresionată, lângă uşă. Poirot o invită să ia loc. Ea se aşeză, cu mâinile în poală, şi aşteptă cuminte să fie întrebată. Părea o ființă foarte cumsecade, deosebit de respectuoasă şi, probabil, nu prea inteligentă.

De data asta Poirot adoptă o metodă cu totul diferită de cea folosită cu Mary Debenham. Se arătă cât se poate de amabil şi blând, făcând-o pe femeie să se simtă în largul ei. După ce o invită să-şi scrie numele şi adresa, trecu pe nesimțite spre ceea ce-l interesa.

Discuția avu loc în nemțeşte.

— Am vrea să aflăm cât mai multe despre cele petrecute astă-noapte. Ştim că dumneata nu ne poți spune cine ştie ce despre crima propriu-zisă, dar poate, totuşi, ai auzit sau ai văzut ceva care, deşi dumitale nu-ți spune nimic, să ne fie nouă de folos. Înțelegi?

După figura ei se părea că nu. Fața mare şi blajină avea o expresie prostească, neajutorată.

— Nu ştiu nimic, domnule, îngăimă ea.

— Ştii însă, de pildă, că stăpâna dumitale a trimis după dumneata astă-noapte? Asta ştii?

— Asta, da.

— Îți aminteşti pe la ce oră?

— Nu, domnule. Ştiți, dormeam când a venit chelnerul şi m-a anunțat.

— Aha, da... De obicei erai chemată noaptea?

— Da, domnule. Prea buna doamnă are deseori nevoie de îngrijiri noaptea. Nu doarme prea bine.

— Eh bien, deci ai fost înştiinţată şi te-ai sculat. Ţi-ai pus un capot pe dumneata?

— Nu, domnule. Mi-am pus o rochie. N-aş fi vrut să mă duc la excelenţa sa în capot.

— Oricum, e un capot foarte frumos… vişiniu, nu-i aşa?

Ea îl privi uimită.

— E un capot de flanel, albastru-închis, domnule.

— Aha! Ei, continuă. A fost o mică glumă din partea mea. Deci, te-ai dus la doamna prinţesă. Şi ce-ai făcut la dânsa?

— I-am făcut masaj, domnule, şi apoi i-am citit ceva. Nu citesc prea bine, dar excelenţa sa spune că e cum nu se poate mai bine. Asta o ajută să adoarmă. Când era aproape să aţipească, mi-a spus să mă duc, aşa că am pus deoparte cartea şi m-am întors în compartiment.

— Ştii cumva cât era ceasul?

— Nu, domnule.

— Bine. Câtă vreme ai stat cu doamna prinţesă?

— Cam vreo jumătate de oră, domnule.

— Bine, continuă.

— Mai întâi i-am adus excelenţei sale o cuvertură din compartimentul meu. Era foarte frig, deşi caloriferul dogorea. I-am aranjat cuvertura şi dânsa mi-a spus noapte bună. I-am turnat nişte apă minerală, apoi am stins lumina şi am ieşit.

— Şi după aceea?

— După aceea, nimic, domnule. M-am întors în compartimentul meu şi m-am culcat.

— N-ai întâlnit pe nimeni pe coridor?

— Nu, domnule.

— N-ai văzut cumva o doamnă într-un chimono vişiniu cu balauri brodaţi?

Ochii blajini se holbară la el.

— Nu, nu, domnule. Nu era nimeni în afară de conductor. Toată lumea dormea.

— Dar pe conductor l-ai văzut?

— Da, domnule.
— Ce făcea?
— Tocmai ieşea dintr-un compartiment, domnule.
— Ce? strigă Bouc, aplecându-se agresiv spre ea. Din care?
Hildegarde Schmidt tresări îngrozită. Poirot se uită cu reproş la prietenul său.
— Dar bineînțeles, spuse el, conductorul trebuie să răspundă deseori noaptea la sonerii. Îți aminteşti din ce compartiment a ieşit?
— Era pe la mijlocul vagonului, domnule. La două sau trei uşi de compartimentul doamnei prințese.
— Aha. Spune-ne, acum te rog, cum au decurs exact lucrurile.
— Era aproape să dea peste mine, domnule. Tocmai mă întorceam din compartimentul meu cu cuvertura pentru doamna prințesă.
— Iar el a ieşit dintr-un compartiment, şi era cât pe-aci să te izbească? În ce direcție se ducea?
— Înspre mine, domnule. Şi-a cerut scuze, a trecut pe lângă mine şi a luat-o înspre vagonul restaurant. Tocmai atunci s-a auzit o sonerie, dar nu cred că s-a dus să răspundă.
Se opri o clipă, apoi reluă:
— Nu înțeleg. Cum se face că...?
Poirot o linişti.
— E o chestiune de timp, de rutină. Sărmanul conductor, se pare că a avut o noapte agitată. Întâi te-a sculat pe dumneata, apoi a trebuit să răspundă la alte sonerii.
— Dar era altul decât cel care m-a sculat pe mine, domnule. Era altul.
— Ah! Altul? L-ai mai văzut înainte?
— Nu, domnule.
— Crezi că l-ai recunoaşte dacă l-ai vedea?
— Cred că da, domnule.
Poirot şopti ceva la urechea lui Bouc. Acesta se ridică,

se duse lângă uşă şi dădu un ordin.

Poirot continuă cu întrebările, în felul său prietenos, binevoitor.

— Ai fost în America, Frau Schmidt?

— Niciodată, domnule. Trebuie să fie o ţară frumoasă.

— Ai auzit, probabil, că cel ucis era... vinovat de moartea unui copil?

— Da, am auzit, domnule. E îngrozitor... atâta răutate. Bunul Dumnezeu n-ar trebui să îngăduie asemenea lucruri. La noi, în Germania, oamenii nu sunt atât de ticăloşi.

Îi dădură lacrimile. Sufletul ei bun, de mamă, era adânc mişcat.

— A fost o crimă îngrozitoare, spuse Poirot, grav.

Scoase o batistă din buzunar şi i-o arătă.

— E a dumitale, Frau Schmidt?

Femeia o examină în tăcere. După câteva clipe ridică ochii. Obrajii i se îmbujorară puţin.

— Ah, nu, nu e a mea, domnule.

— Am văzut iniţiala H. de aceea m-am gândit c-o fi a dumitale.

— E batista unei cucoane. E o batistă foarte scumpă, brodată de mână. Cred că e de la Paris.

— Deci nu e a dumitale şi nici nu ştii a cui e?

— Eu? Oh, nu, domnule.

Din cei de faţă, numai Poirot sesiză nuanţa de ezitare din vocea ei. Bouc îi şopti ceva la ureche. Poirot dădu din cap şi îi spuse femeii:

— Au sosit cei trei conductori. Fii atât de bună şi spune-ne pe care din ei l-ai întâlnit astă-noapte pe când te duceai cu pledul.

Cei trei bărbaţi intrară. Pierre Michel, apoi solidul conductor din vagonul Atena-Paris, şi cel din vagonul de la Bucureşti

Hldegarde Schmidt îi privi şi clătină din cap.

— Nu, domnule. Nu-i nici unul dintre ei.

— Bine, dar ei sunt singurii conductori din tren.

Trebuie să te fi înşelat.

— Sunt absolut sigură, domnule. Aceştia sunt toţi înalţi, bine făcuţi. Cel pe care l-am întâlnit eu era mărunt şi negricios şi avea mustăcioară. Şi avea o voce piţigăiată, ca de femeie. Mi-aduc aminte foarte bine, domnule.

CAPITOLUL XIII
RECAPITULAREA MĂRTURIILOR PASAGERILOR

— Un bărbat mărunt, negricios, cu voce de femeie, spuse Bouc.

Cei trei conductori şi Hildegarde Schmidt ieşiră.

— Nu mai înţeleg nimic, dar absolut nimic, izbucni Bouc, disperat. Înseamnă deci că duşmanul de care vorbea Ratchett s-a aflat totuşi în tren? Dar unde e acum? Cum de s-a evaporat aşa, deodată? Mi se învârteşte capul, pur şi simplu. Spune ceva, prietene, te implor. Arată-mi cum poate imposibilul să devină posibil!

— Iată o frază inteligentă. Într-adevăr, spuse Poirot. Imposibilul nu poate să se fi întâmplat, ca atare imposibilul trebuie să fie posibil, în ciuda aparenţelor.

— Explică-mi atunci, pe scurt, ce s-a întâmplat în tren astă-noapte.

— Nu sunt vrăjitor, mon cher. Sunt, ca şi dumneata, foarte încurcat. Afacerea asta progresează într-un fel foarte încâlcit.

— Ba nu progresează de fel. Stă pe loc.

Poirot clătină din cap.

— Nu, nu putem spune aşa ceva. Am făcut totuşi câţiva paşi. Ştim anumite lucruri. Am auzit declaraţiile pasagerilor.

— Şi ce ne spun ele? Absolut nimic.

— Eu n-aş vorbi aşa, prietene.

— Poate exagerez.. Americanul, Hardman şi camerista, ei, da, într-adevăr ne-au spus câteva lucruri utile. Mai precis, au făcut ca întreaga afacere să apară şi

mai încâlcită decât era.

— Nu, nu, spuse Poirot, liniştindu-l.

Bouc se întoarse spre ei.

— Ei, atunci vorbeşte. Să vedem de ce e în stere înțelepciunea lui Hercule Poirot.

— Nu ți-am spus că sunt. ca şi dumneata, foarte nedumerit? Dar cel puțin, putem să judecăm problema. Putem aranja, în ordine şi metodic, faptele de care dispunem.

— Te rog continuă, domnule, insistă şi doctorul Constantine.

Poirot îşi drese glasul, în timp ce împăturea o bucată de sugativă.

— Să recapitulăm cazul în faza în care se află acum. În primul rând, cunoaştem câteva fapte incontestabile. Acest tip, Ratchett, sau Cassetti, a fost înjunghiat de douăsprezece ori şi a murit noaptea trecută. Iată faptul numărul unu.

— De acord, de acord, bătrâne, spuse Bouc, ironic.

Hercule Poirot nu se arătă deloc descumpănit. Continuă imperturbabil:

— Voi omite deocamdată anumite aspecte, cam ciudate, pe care le-am discutat cu doctorul Constantine. Voi ajunge şi la ele numaidecât. Al doilea fapt important, după mine, este ora crimei.

— Asta, din nou, e una din puținele date certe, spuse Bouc. Crima a fost comisă la unu şi un sfert noaptea. Totul concură în a arăta acest lucru.

— Nu totul. Există, desigur, dovezi suficiente în sprijinul acestei supoziții.

— Mă bucur că recunoşti şi atât.

Poirot continuă, fără să dea atenție întreruperii:

— Avem în față trei posibilități. Prima: crima a fost comisă, precum spui, la unu şi un sfert. Această posibilitate se sprijină pe declarațiile cameristei nemțoaice, Hildegarde Schmidt. De asemenea, se potriveşte cu afirmația doctorului Constantine.

A doua posibilitate: crima a fost comisă mai târziu, iar ora indicată de ceas e un truc.

A treia posibilitate: crima a fost comisă mai devreme şi, în acest caz, problema ceasului se repetă.

Acum, dacă admitem prima posibilitate ca fiind cea mai probabilă, în sprijinul ei existând cele mai multe dovezi, suntem nevoiți să admitem şi unele fapte ce decurg de aici. În primul rând, dacă crima a fost comisă la unu şi un sfert, criminalul n-a putut să părăsească trenul. Şi atunci, se pune întrebarea: Unde se află? Şi cine e?

Pentru început, să examinăm cu atenție dovezile pe care le avem. Prima oară am auzit de existența acestui bărbat — mărunt şi negricios, cu voce de femeie — din gura lui Hardman. El ne-a spus că Ratchett i-a vorbit de acest om şi că l-a angajat să-l apere de el. Nu avem nici o dovadă în acest sens, în afară de cele spuse de Hardman. Să trecem la următoarea problemă: este oare Hardman ceea ce pretinde că este, şi anume un detectiv al agenției din New York?

Ceea ce mi se pare foarte interesant în acest caz este că nu beneficiem de nici una din înlesnirile de care ar dispune poliția. Astfel, nu putem verifica sinceritatea acestor oameni. Trebuie să ne bazăm numai pe deducții. Pentru mine cazul devine, din acest motiv, cu atât mai interesant. Nu mai e o treabă de rutină, ci de intelect. Mă întreb: Putem accepta cele spuse de Hardman despre sine ca fiind adevărate? Mă hotărăsc şi răspund: Da. Cred că putem accepta versiunea lui Hardman.

— Te bazezi pe intuiție, sau, cum spun americanii, ai o presimțire? întrebă doctorul Constantine.

— Deloc. Am în vedere numai probabilități. Hardman călătoreşte cu un paşaport fals — deci dă imediat de bănuit. Primul lucru pe care-l va face poliția, când va sosi, va fi să-l rețină pe Hardman şi să telegrafieze pentru a-i verifica identitatea. În cazul multor pasageri va fi dificil de stabilit buna lor credință; pentru cei mai mulți dintre ei, nici nu se va încerca pro-babil aşa ceva, mai ales dacă

nimic nu dă de bănuit. Dar cu Hardman totul e simplu. Ori e cel care se dă, ori nu. Ca atare, cred că spusele lui sunt adevărate.

— Îl absolvi de orice bănuială?

— Nicidecum. M-ai înțeles greşit. După câte ştiu, orice detectiv american poate avea propriile sale motive de a dori să-l omoare pe Ratchett. Nu, ceea ce am vrut să spun este că putem accepta, cred, versiunea lui Hardman în ce priveşte propria-i identitate. Povestea aceea că Ratchett l-ar fi solicitat şi angajat nu e imposibilă, e chiar foarte probabilă, deşi, fireşte, nu e sigur adevărată. Dacă am admite că este adevărată, trebuie să căutăm ceva care s-o confirme. Şi acest ceva îl găsim exact acolo unde te aşteptai mai puțin, anume în declarațiile Hildegardei Schmidt. Modul cum l-a descris pe bărbatul întâlnit pe coridor, îmbrăcat în uniformă de conductor, se potriveşte perfect cu relatarea lui Hardman. Mai există vreun element care să sprijine aceste două declarații? Există. Mă gândesc la nasturele găsit în compartimentul ei de către doamna Hubbard. Şi mai există şi o altă declarație în acest sens, pe care probabil n-ați luat-o în seamă.

— Care anume?

— E vorba de mențiunea, atât a colonelului Arbuthnot cât şi a lui Hector MacQueen, potrivit căreia conductorul a trecut prin dreptul compartimentului lor. Ei nu au acordat nici o importanță faptului, dar, domnilor, Pierre Michel a declarat că nu şi-a părăsit locul decât în câteva ocazii, pe care noi le ştim; nici una însă nu i-a solicitat prezența la capătul vagonului, după compartimentul în care stăteau Arbuthnot şi MacQueen. Prin urmare, povestea cu omulețul negricios cu voce de femeie, îmbrăcat în uniformă de conductor, se bazează pe mărturiile — directe sau indirecte — a patru persoane.

— Am o mică observație, interveni doctorul Constantine. Dacă cele spuse de Hildegarde Schmidt sunt adevărate, cum se face că adevăratul conductor nu ş i-a amintit s-o fi văzut, atunci când s-a dus să răspundă la

soneria doamnei Hubbard?

— Cred că şi asta are o explicaţie. Când conductorul a ajuns la doamna Hubbard, camerista se afla încă în compartimentul stăpânei sale. Iar când, în cele din urmă, s-a reîntors în compartimentul ei, conductorul era înăuntru, la doamna Hubbard.

Bouc aşteptă cu nerăbdare sfârşitul acestei explicaţii.

— Bine, bine, prietene, spuse el. Deşi îţi admir prudenţa cu care faci fiecare pas înainte, nu mă pot împiedica să nu observ că n-ai atins încă punctul nevralgic. Toţi suntem de acord că această persoană există. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: unde s-a dus?

Poirot clătină din cap, nemulţumit.

— Greşeşti. Eşti înclinat să pui căruţa înaintea cailor. Înainte de a mă întreba "Unde a dispărut acest om?" trebuie să mă întreb "Acest om există, într-adevăr?" Deoarece este un lucru de care e uşor să-ţi dai seama, dacă omul nostru e o invenţie... o născocire, e cât se poate de uşor să-l faci să disparu, aşa că încerc să stabilesc, în primul rând. că această persoană există în carne şi oase.

— Şi ajungând la concluzia că există... eh bien, unde se află în acest moment?

— La această întrebare, nu se pot da decât două răspunsuri, mon cher. Sau se mai află încă ascuns în tren, într-un locşor atât de bine ales încât nici nu ne trece prin cap, sau e vorba, ca să spun aşa, de două persoane. Adică, este atât el însuşi — omul de care se temea Ratchett — cât şi un pasager din tren, atât de bine deghizat încât Ratchett nu l-a recunoscut.

— Asta-i o idee, spuse Bouc, luminându-se la faţă. După câteva clipe, însă, se întunecă din nou: Există totuşi o obiecţie...

Poirot îi luă vorba din gură.

— Statura individului, asta voiai să spui? Cu excepţia valetului lui Ratchett, toţi călătorii sunt bărbaţi înalţi, adică — italianul, colonelul Arbuthnot, Hector MacQueen, contele Andrenyi. Prin urmare, rămâne valetul... pre-

supunere care nu prea stă în picioare. Dar mai există şi o altă posibilitate. Nu uita vocea de femeie. Acest element ne permite să alegem între două alternative: sau individul era deghizat în femeie, sau este de fapt femeie. O femeie înaltă, îmbrăcată în haine bărbăteşti, pare scundă.

— Dar Ratchett ar fi ştiut, fără îndoială.

— Poate că a ştiut. Poate că această femeie mai încercase să-l omoare, îmbrăcată tot în haine bărbăteşti, ca să-şi facă treaba mai bine. E posibil ca Ratchett să fi bănuit că ea va folosi acelaşi truc şi de aceea i-a atras a-tenția lui Hardman că e vorba de un bărbat. Totuşi, a amintit de vocea femeiască.

— E o posibilitate, spuse Bouc. Dar...

— Ascultă, prietene, cred că e momentul să-ți relatez unele contradicții sesizate de doctorul Constantine.

Şi îi expuse, în amănunțime, concluziile la care ajunseseră amândoi în ce priveşte natura rănilor descoperite. Bouc mormăi ceva, destul de neîncrezător.

— Ştiu, spuse Poirot îngăduitor, ştiu exact ce simți. Că ți se învârte capul, nu-i aşa?

— Toată povestea e o fantezie, strigă Bouc.

— Întocmai. E absurdă, neverosimilă, imposibilă. Aşa mi-am spus şi eu. Şi totuşi, prietene, ea există! Faptele nu pot fi ocolite.

— E o nebunie.

— Nu-i aşa? Totul e aşa de lipsit de noimă, încât uneori mă torturează gândul că, de fapt, trebuie să fie foarte simplu... Dar asta nu-i decât una din "micile mele idei".

— Doi asasini, gemu Bouc. Şi încă în Orient Expres.

Aproape că-i dădură lacrimile.

— Şi acum, să facem fantezia şi mai fantastică, spuse Poirot bine dispus. Noaptea trecută s-au aflat în tren doi străini misterioşi. Mai întâi, conductorul descris de Hard-man şi văzut de Hildegarde Schmidt, de colonelul Arbuthnot şi de domnul MacQueen. Apoi, femeia îmbrăcată într-un chimono vişiniu — o femeie înaltă,

subțire — pe care au văzut-o Pierre Michel, domnişoara Debenham, domnul MacQueen şi eu însumi, şi a adulmecat-o, ca să spun aşa, colonelul Arbuthnot! Cine e această femeie? Nimeni din tren n-a recunoscut că ar avea un chimono vişiniu. Şi această femeie, la rândul ei, a dispărut. O fi ea una şi aceeaşi persoană cu falsul conductor? Ori e cu totul altcineva? Şi unde sunt, atunci, aceste două persoane? Şi, fiindcă veni vorba, unde e uniforma de conductor, şi unde e chimonoul vişiniu?

— Ah, iată în sfârşit ceva palpabil, se repezi Bouc, înfierbântat. Trebuie să cercetăm bagajele tuturor pasagerilor. Da, asta poate să ne aducă ceva.

Poirot se ridică în picioare.

— Îndrăznesc să fac o profeție, spuse el.

— Ştii unde se află?

— Am o mică idee.

— Ei bine, unde?

— Veți găsi chimonoul în bagajul unuia dintre bărbați, iar uniforma conductorului în bagajul Hildegardei Schmidt.

— Al Hildegardei Schmidt? Crezi că...?

— Nu ceea ce crezi dumneata. O să-mi formulez ideea în felul următor: dacă Hildegarde Schmidt e vinovată, uniforma ar putea fi găsită în bagajul ei, dar dacă e nevinovată, atunci cu siguranță, o vom găsi acolo.

— Dar cum se...? începu Bouc şi se opri brusc. Ce e zgomotul acesta care se apropie? strigă el. Parcă ar fi o locomotivă.

Zgomotul se auzi mai aproape. Erau țipetele ascuțite ale unei femei, însoțite de proteste. Uşa de la capătul vagonului restaurant zbură în lături. Doamna Hubbard dădu buzna înăuntru.

— Asta-i prea de tot, strigă ea. Prea de tot. În geanta mea, în geanta mea. Un cuțit mare, mânjit de sânge.

Şi deodată, împleticindu-se, leşină în brațele lui Bouc.

CAPITOLUL XIV
MĂRTURIA CUȚITULUI

Mai mult brutal decât cavalereşte, Bouc sprijini doamna leşinată de o masă din apropiere. Doctorul Constantine strigă după unul din chelneri, care sosi într-un suflet.

— Ține-i capul aşa, spuse doctorul. Când o să-şi revină, dă-i puțin co-niac, înțelegi?

Apoi se repezi după ceilalți doi. Crima îl pasiona prea mult, în timp ce doamnele în vârstă leşinate nu-l interesau câtuşi de puțin.

Se poate ca doamna Hubbard să-şi fi revenit ceva mai repede cu ajutorul celor prescrise de doctorul Constantine. Fapt e că două-trei minute mai târziu, stătea bine înfiptă în scaun, sorbind coniac din paharul adus de chelner. O luase cu povestea de la început.

— Nici nu pot să spun ce îngrozitor a fost. Cred că nimeni de aici nu poate să mă înțeleagă. De mic copil eram foarte, foarte sensibilă. Numai când văd sânge... ah... şi acum mi se face rău când mă gândesc.

Chelnerul îi întinse din nou paharul.

— Mai beți puțin, doamnă.

— Crezi că o să-mi facă bine? De când mă ştiu, nu beau. N-am pus niciodată gura pe alcool sau pe vin. Toți din familia mea sunt abstinenți. Totuşi, dacă e aşa, ca o doctorie...

Şi mai trase o duşcă.

Între timp, Poirot şi Bouc, urmați îndeaproape de doctorul Constantine, parcurgeau în grabă vagonul, spre compartimentul doamnei Hubbard. În fața uşii se strânseseră aproape toți pasagerii vagonului. Conductorul, cu o figură răvăşită, de-abia îi mai ținea în loc.

— Mais il n'y a rien à voir[4], spunea el în franțuzeşte şi traducea apoi în alte câteva limbi.

---

[4] Dar nu-i nimic de văzut.

— Fiţi bun şi daţi-mi voie, ceru Bouc.

Şi strecurându-şi rotunjimile printre călătorii curioşi care blocau accesul, intră în compartiment, urmat de Poirot.

— Mă bucur că aţi venit, domnule, spuse conductorul răsuflând uşurat. Fiecare voia să intre. Iar doamna Hubbard, Dumnezeule, ce-a mai ţipat! Am crezut că au omorât-o şi pe ea! Am venit într-un suflet, iar ea stătea aici şi urla ca scoasă din minţi. O ţinea una şi bună, că se duce după dumneavoastră, şi a plecat strigând cât o ţinea gura şi povestind celor întâlniţi pe coridor ce i se întâmplase.

Adăugă apoi, făcând un gest cu mâna:

— E înăuntru, domnule. Nu l-am atins.

De clanţa uşii de acces atârna o geantă voluminoasă, cadrilată, de muşama. Dedesubt, pe podea, în locul unde căzuse din mâna doamnei Hubbard, se afla un pumnal cu lama dreaptă, ascuţit în vârf, cu plăsele de os sculptat, o imitaţie orientală de duzină. Lama avea nişte pete ca de rugină.

Poirot ridică cu grijă.

— Da, murmură el. Nu mai rămâne nici o îndoială. Asta-i arma noastră, doctore, ce zici?

Doctorul o examină.

— Nu trebuie să fii atât de precaut, îi spuse Poirot. N-o să găsim decât amprentele doamnei Hubbard.

— Într-adevăr, aceasta-i arma, spuse doctorul după câteva momente. Ea ne va explica toate rănile.

— Te implor, prietene, nu te grăbi cu astfel de afirmaţii.

Doctorul îl privi uimit.

— Suntem şi aşa copleşiţi de coincidenţe. Doi oameni se hotărăsc să-l înjunghie pe Ratchett noaptea trecută. E prea de tot ca fiecare din ei să fi ales aceeaşi armă.

— În privinţa asta, poate, coincidenţa nu-i atât de mare cum pare, spuse doctorul. Mii de asemenea imitaţii de pumnale orientale sunt fabricate şi apoi expediate ba-

zelor din Constantinopol.

— M-ai liniştit puțin, dar numai puțin, spuse Poirot.

Privi atent la uşa din fața lui, apoi ridicând geanta, încercă clanța. Uşa nu cedă. Cam la un picior deasupra clanței se afla pus zăvorul. Poirot trase zăvorul, împinse din nou uşa, dar aceasta nu se mişcă.

— Am încuiat-o noi pe partea cealaltă, îți aminteşti? îi atrase atenția doctorul.

— Aşa e, spuse Poirot, absent.

Pe față i se putea citi o expresie de uluială.

— Se potriveşte, nu-i aşa? spuse Bouc. Omul nostru a trecut prin acest compartiment. Pe când închidea uşa de acces a dat peste poşetă. Atunci i-a venit ideea să ascundă în ea cuțitul plin de sânge. Apoi, fără să-şi dea seama c-o trezise pe doamna Hubbard, a ieşit prin cealaltă uşă, în coridor.

— Da, da, murmură Poirot. Aşa trebuie să se fi întâmplat.

Figura lui exprima aceeaşi uluială.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Bouc. Ceva te nemulțumeşte, nu-i aşa?

— Nu te izbeşte şi pe dumneata acelaşi lucru? Nu, bineînțeles că nu. E aici o mică încurcătură.

Conductorul băgă capul pe uşă.

— Doamna Hubbard se întoarce.

Doctorul Constantine se simțea puțin vinovat. Îşi dădea seama acum că o tratase cam necavalereşte pe doamna Hubbard. Dar ea nu-i reproşă nimic. Toată energia şi zelul ei erau concentrate în altă parte.

— Am venit să vă spun ceva, neaparat, zise ea, gâfâind. Eu nu mai stau în compartimentul ăsta! Nu mai dorm aici la noapte, nici dacă îmi dați un milion de dolari!

— Dar, doamnă...

— Ştiu ce-o să spuneți, dar eu vă anunț clar că nu mai vreau! Mai bine stau toată noaptea pe coridor!

Începu să plângă.

— Oh, dac-ar şti fiica mea... dac-ar putea să mă vadă

în ce hal sunt.

Poirot o întrerupse hotărât:

— N-ați înțeles bine, doamnă. Cererea dumneavoastră este cu totul rezonabilă. Bagajul vă va fi de îndată transportat în alt compartiment.

Doamna Hubbard își luă batista de la ochi.

— Da? Oh, mă simt mai bine. Dar, fără îndoială că peste tot e plin, dacă nu cumva unul dintre domni...

Fu rândul lui Bouc să vorbească:

— Bagajul dumneavoastră, doamnă, va fi dus în alt vagon. Veți avea un compartiment în vagonul alăturat, cel de la Belgrad.

— Oh, e minunat. Știți, nu sunt o femeie din cale-afară de nervoasă, dar să dorm în compartimentul acesta, despărțită doar cu o ușă de un mort... Se cutremură. Poți să înnebunești de-a binelea aici.

— Michel, strigă Bouc, du acest bagaj într-unul din compartimentele libere din vagonul Atena-Paris.

— Da, domnule. Să aibă același număr ca acesta, 3?

— Nu, răspunse Poirot înaintea lui Bouc. Cred că doamna s-ar simți mai bine să aibă un alt număr, să zicem 12.

— Bine domnule.

Conductorul ridică bagajul. Doamna Hubbard se întoarse spre Poirot, recunoscătoare.

— Sunteți foarte amabil și delicat. Apreciez asta, vă asigur.

— N-aveți pentru ce, doamnă. Vă vom însoți. Vrem să vă vedem instalată confortabil.

Doamna Hubbard, însoțită de cei trei bărbați, se îndreptă radioasă spre noua ei cușetă.

— E perfect.

— Vă convine, doamnă? Precum vedeți, e întocmai ca și cel pe care l-ați părăsit.

— Așa e... numai că-i cu fața în cealaltă parte. Dar nu contează. Trenurile astea merg mai întâi într-o direcție, apoi în alta. Îi spuneam fiicei mele: Aș vrea un

compartiment cu fața la locomotivă, iar ea îmi zicea: De ce, mami, ăla nu-i bun pentru tine, că dacă dormi cu capul într-o parte, o să te trezeşti când trenul e în cealaltă parte. Şi avea întru totul dreptate. Noaptea trecută am intrat în Belgrad cu fața şi am plecat cu spatele.

— Oricum, doamnă, sunteți mulțumită acum?

— Ei bine, nu. N-aş putea spune asta. Stăm aici înzăpeziți, nimeni nu mişcă un deget, iar vaporul meu pleacă poimâine.

— Doamnă, spuse Bouc, nu uitați că toți suntem în aceeaşi situație.

— Da, asta-i adevărat, recunoscu doamna Hubbard. Dar nimeni altcineva n-a avut de-a face cu un asasin care să-i umble prin compartiment în miezul nopții.

— Ceea ce mă uluieşte însă, spuse Poirot, este cum a putut asasinul să intre în compartimentul dumneavoastră, din moment ce uşa de acces, precum ne ați spus, era încuiată. Sunteți sigură că era încuiată?

— Păi cum, suedeza a încercat-o în fața mea.

— Să reconstituim scena. Stăteați întinsă în pat, aşa, şi nu puteați vedea dacă era încuiată sau nu?

— Da, nu vedeam din cauza poşetei. Oh, trebuie să-mi cumpăr una nouă. Îmi face rău la stomac când o văd pe asta.

Poirot luă poşeta şi o agăță de clanța uşii de acces.

— Întocmai, pricep, spuse el. Zăvorul e chiar sub clanță, iar poşeta îl acoperă. Din locul în care erați, deci, nu puteați vedea dacă zăvorul era pus sau nu.

— Păi, tocmai asta v-am spus!

— Iar domnişoara Ohlsson stătea aici, între dumneavoastră şi uşă. A verificat zăvorul şi v-a spus că era închis.

— Exact.

— Totuşi, doamnă, e posibil ca dânsa să se fi înşelat. Înțelegeți ce vreau să spun? Poirot era nerăbdător să-i explice: Zăvorul acesta nu-i decât o proeminență de metal... aşa. Întors la dreapta, blochează uşa, lăsat drept, nu.

Dânsa, probabil, a împins numai uşa, şi cum uşa era încuiată de cealaltă parte, a tras concluzia că, de fapt, era încuiată de aici.

— Cred că e cam stupid din partea ei.

— Doamnă, oamenii cei mai buni, cei mai amabili, nu sunt întotdeauna şi cei mai deştepți.

— Asta aşa e, fireşte.

— Fiindcă veni vorba, doamnă, ați călătorit spre Smirna cu trenul?

— Nu. Am luat vaporul direct spre Istanbul. Un prieten de-al fiicei mele, domnul Johnson (un om cu totul admirabil, pe care mi-ar face plăcere să-l cunoaşteți) m-a întâmpinat şi m-a purtat prin tot Istanbulul. Oraşul m-a dezamăgit foarte mult... Totul îi dărăpănat. Cât despre moscheile lor şi papucii aceia uriaşi pe care trebuia să ți-i pui peste pantofi, ce să mai vorbim... Unde rămăsesem?

— Spuneați că domnul Johnson v-a întâmpinat...

— Întocmai. M-a văzut pe puntea unui vapor poştal francez care mergea la Smirna. Soțul fiicei mele aştepta pe chei. Ce-o să spună când o să audă ce mi s-a întâmplat! Fiică-mea zicea că asta e cea mai sigură şi mai comodă călătorie imaginabilă. Nici nu te instalezi bine în compartimentul tău, spunea ea, şi te şi trezeşti la Paris, unde te aşteaptă American Expresul. Şi, oh — cum o să anulez acum traversarea cu vaporul? Ar trebui să-i înştiințez... dar nu pot face nimic. E îngrozitor...

Doamna Hubbard era gata să izbucnească din nou în plâns.

Poirot, care începuse să dea uşoare semne de nerăbdare, profită de ocazie:

— Ați suferit un şoc, doamnă. Chelnerul va primi instrucțiuni să vă aducă ceai şi nişte biscuiți.

— Nu-mi aduc aminte să mă fi omorât vreodată după ceai, articulă doamna Hubbard printre lacrimi. Asta e un obicei mai mult englezesc.

— Atunci cafea, doamnă. Aveți nevoie de un stimulent.

— Coniacul acela m-a înveselit cam prea tare. Cred că aş vrea nişte cafea.

— Excelent. Trebuie să vă refaceți forțele.

— Să-mi refac, ce? Ia te uită ce expresie nostimă!

— Dar mai întâi, doamnă, o mică formalitate de îndeplinit. Îmi permiteți să cercetez bagajul dumneavoastră?

— Pentru ce?

— Vrem să examinăm bagajele tuturor pasagerilor. N-aş fi vrut să vă reamintesc o întâmplare neplăcută, dar nu uitați poşeta dumneavoastră...

— Oh, Dumnezeule! Poate aveți dreptate. N-aş mai suporta încă o surpriză.

Controlarea bagajului ei dură foarte puțin. Doamna Hubbard nu-şi luase prea multe lucruri cu ea: o cutie de pălării, o valiză ieftină şi un sac de voiaj bine burduşit. Toată treaba ar fi durat şi mai puțin dacă nu s-ar fi amestecat doamna Hubbard, rugându-l să umble cu multă grijă printre fotografiile "fiicei mele" şi ale unor copii cam urâței, "copiii fiicei mele, nu-i aşa că-s scumpi?".

CAPITOLUL XV
MĂRTURIA BAGAJELOR PASAGERILOR

După ce debită câteva minciuni politicoase cu privire la "micuții" din fotografie şi o asigură pe doamna Hubbard că va cere să-i fie adusă cafeaua, Poirot reuşi să se retragă împreună cu cei doi prieteni.

— Va să zică, cu primul bagaj n-am nimerit-o, observă Bouc. Cine urmează?

— Cred că ar fi mai comod s-o luăm compartiment cu compartiment. Ceea ce înseamnă că începem cu numărul 16, unde stă simpaticul nostru domn Hardman.

Hardman, care fuma un trabuc, îi întâmpină binevoitor:

— Intrați, domnilor... dacă aşa ceva e omeneşte cu putință. E cam strâmt aici pentru o şuetă.

Bouc îi explică scopul vizitei lor, la care solidul detectiv dădu din cap cu înțelegere.

— E în regulă. Ca să fiu sincer, mă şi miram că n-ați descins mai devreme. Astea sunt cheile mele, domnilor, iar dacă doriți să-mi cotrobăiți şi prin buzunare, sunteți bine veniți. Să dau cuferele jos.

— Asta o s-o facă conductorul. Michel!

Cele două cufere ale lui Hardman fură repede cercetate şi puse la loc. Conțineau poate cam multă băutură alcoolică. Hardman le făcu cu ochiul.

— Nu te prea controlează la graniță, dacă te aranjezi cu conductorul. I-am strecurat un teanc de bancnote turceşti, şi până acum n-am avut nici un fel de bătaie de cap.

— Şi la Paris?

Hardman le făcu iarăşi cu ochiul.

— Până ajung eu la Paris, ce mai rămâne intră tocmai bine într-o sticluță cu apă de păr.

— Nu sunteți un adept al prohibiției, domnule Hardman, spuse Bouc zâmbind.

— Cum să vă spun, prohibiția nu mi-a dat niciodată de furcă.

— Aha, făcu Bouc. Bar clandestin. Articulă cuvintele tacticos, savurându-le. Denumirile voastre americane sunt atât de nostime, de expresive.

— Mi-ar place mult să mă duc în America, interveni Poirot.

— Ați avea de învățat câteva metode moderne acolo, spuse Hardman. Europa trebuie să se trezească, prea e adormită.

— E adevărat că America e țara progresului, recunoscu Poirot. Îi admir în multe privințe pe americani. Numai că — sau poate nu sunt eu în pas cu moda — femeile americane mi se par mai puțin fermecătoare decât compatrioatele mele. Cred că nu e nimic mai cochet şi mai încântător decât o tânără franțuzoaică sau belgiancă.

Hardman privea îngândurat pe fereastră.

— Poate aveți dreptate, domnule Poirot, spuse el. Dar eu cred că fiecărui popor îi plac mai mult femeile din țara lui.

Clipi repede din ochi, parcă orbit de albul strălucitor al zăpezii.

— Te izbeşte în ochi, nu-i aşa? remarcă el. Vă spun sincer, domnilor, această poveste a început să-mi calce pe nervi. Crima, şi zăpada, şi toate celelalte — şi pe deasupra nu putem face nimic. Doar să zaci şi să-ți omori timpul. Aş vrea să mă ocup de ceva sau de cineva.

— Iată autenticul neastâmpăr al oamenilor din vest, exclamă Poirot, zâmbind.

Conductorul puse în ordine bagajele, şi cei trei trecură mai departe.

Colonelul Arbuthnot stătea într-un colț, trăgând din pipă şi citind o revistă. Poirot îl puse la curent cu misiunea lor. Colonelul nu avu nimic de obiectat. Bagajul lui se compunea din două geamantane mari, de piele.

— Restul lucrurilor le-am trimis cu vaporul, le explică el.

Ca majoritatea celor din breasla lui, colonelul ştia să-şi țină lucrurile în ordine. Examinarea bagajului luă doar câteva minute. Poirot observă un pachet de curățitoare de pipă.

— Folosiți întotdeauna acelaşi tip? se interesă el.

— De obicei. Bineînțeles, dacă mi le pot procura.

— Aha, făcu Poirot.

Curățitoarele din bagaj erau identice cu cel găsit în compartimentul lui Ratchett.

Doctorul Constantine remarcă acelaşi lucru când fură din nou pe coridor.

— Totuşi, murmură Poirot, nu-mi vine să cred. Nu-i genul lui, şi când ai spus asta, ai spus de fapt totul.

Uşa următoare era închisă. Era compartimentul prințesei Dragomiroff. Bătură la uşă. Dinăuntru se auzi vocea mai profundă a prințesei.

— Intră.

Bouc fu purtătorul lor de cuvânt. Foarte reverențios, îi explică prințesei motivul pentru care îndrăzneau s-o deranjeze.

Prințesa îl ascultă în tăcere. Fața ei mică, de broască, era absolut nemişcată.

— Dacă e necesar, domnilor, spuse ea, calm, după ce Bouc termină, atunci aşa să fie. Camerista mea are cheile. Ea vă va da şi o mână de ajutor.

— Camerista ține întotdeauna cheile la ea, doamnă? întrebă Poirot.

— Bineînțeles, domnule.

— Şi dacă, în timpul nopții, la graniță, vameşii cer să vadă un bagaj?

Bătrâna doamnă ridică din umeri.

— E foarte puțin probabil. Dar dacă totuşi se întâmplă, conductorul s-ar duce s-o cheme.

— Asta înseamnă că, implicit, aveți încredere in ea?

— V-am mai spus acest lucru, rosti prințesa, calm. Nu angajez oameni în care să n-am încredere.

— Da, spuse Poirot, absent. Încrederea înseamnă ceva în ziua de azi. E probabil mai bine să ai o femeie modestă, pe care să te poți bizui, decât o cameristă mai ș ic, vreo pariziancă spilcuită, să zicem.

Poirot observă ochii negri, inteligenți, întorcându-se încet spre el şi fixându-l.

— Ce vreți să spuneți cu asta, domnule Poirot?

— Eu? Nimic, doamnă, nimic.

— Ba da. Credeți, nu-i aşa, că ar fi fost mai nimerit să am o franțuzoaică elegantă, care să se ocupe de toaleta mea?

— Ar fi fost, poate, mai obişnuit, doamnă.

Ea clătină din cap.

— Schmidt îmi e devotată. Articulă încet, zăbovind parcă pe cuvinte: Devotamentul e de neprețuit.

Camerista sosi cu cheile. Prințesa îi vorbi pe nemțeşte. Îi spuse să deschidă valizele şi să-i ajute pe domni să le cerceteze. Apoi ieşi pe coridor şi rămase la

fereastră, privind afară. Poirot îi ținu companie, lăsându-l pe Bouc să se ocupe de bagaje.

Ea îl privi zâmbind răutăcios.

— Nu sunteți curios să ştiți ce conțin geamantanele mele?

— E vorba, doamnă, doar de o formalitate.

— Sunteți aşa de sigur?

— În cazul dumneavoastră, da.

— Şi totuşi, am cunoscut-o şi am îndrăgit-o pe Sonia Armstrong. Ce aveți de spus? Că nu mi-am mânjit mâinile omorând o canalie ca acest Cassetti? Poate aveți dreptate.

Tăcu câteva clipe, apoi spuse:

— Ştiți ce mi-ar fi plăcut să-i fac? Mi-ar fi plăcut să-i chem pe servitorii mei şi să le spun: Biciuiți-l pe acest om până-şi dă sufletul şi azvârliți-l la gunoi. Aşa se rezolvau lucrurile astea pe când eram tânără, domnule.

Poirot o asculta atent. După ce termină ce avu de spus, prințesa se întoarse spre el, enervată.

— Nu spuneți nimic, domnule Poirot. Mă întreb ce gândiți.

El o privi în față.

— Cred, doamnă, că forța dumneavoastră stă în voință şi nu în brațe.

Ea îşi coborî ochii înspre brațele subțiri, înveşmântate în negru, înspre mâinile galbene, nervoase, ca nişte gheare, împodobite cu inele.

— E adevărat, n-am deloc forță în ele. Nici nu ştiu dacă trebuie să mă bucur, sau să mă întristez pentru asta.

Apoi, deodată, se întoarse brusc şi intră în compartiment, unde camerista tocmai punea la loc hainele în geamantane.

Bouc începu din nou cu scuzele, dar prințesa i-o reteză scurt.

— Nu-i nevoie să vă scuzați, domnule. A fost comisă o crimă. De aceea trebuie luate unele măsuri. Asta-i tot.

— Sunteți foarte amabilă, doamnă.

I-a salutul lor, prințesa înclină uşor capul.

Uşile următoarelor două compartimente erau închise. Bouc se opri nehotărât, scărpinându-se în cap.

— La dracu! exclamă el. E cam penibil. Au paşapoarte diplomatice. Bagajele lor sunt scutite de control.

— De controlul vamal, da. Dar o crimă e cu totul altceva.

— Ştiu. Totuşi, n-aş vrea să avem complicații...

— Nu te necăji, prietene. Contele şi contesa ne vor înțelege. Ai văzut ce amabilă a fost prințesa Dragomiroff.

— E într-adevăr, o adevărată doamnă. Şi aceştia au acelaşi rang, dar contele mi-a făcut impresia unui bărbat cam impulsiv. Nu s-a arătat prea încântat când ai insistat să stai de vorbă cu soția lui. Iar asta îl va înfuria şi mai mult. Ce-ar fi... oh, dacă i-am omite pe ei. În fond, nu pot să aibă vreun amestec în toată tărăşenia asta. De ce să mă leg la cap când nu mă doare.

— Nu sunt de aceeaşi părere, spuse Poirot. Sunt convins că contele Andrenyi o să ne înțeleagă. Oricum, nu strică să încercăm.

Şi, înainte ca Bouc să apuce să-i răspundă, ciocăni uşor în uşa compartimentului cu numărul 13.

Dinăuntru se auzi:

— Intră!

Contele şedea într-un colț, lângă uşă, şi citea. Contesa stătea ghemuită în celălalt colț, lângă fereastră. Capul îi era rezemat de o pernă şi părea că doarme.

— Scuzați, domnule conte, începu Poirot. Vă rog să ne iertați pentru prezența noastră inoportună, dar suntem nevoiți să cercetăm bagajele tuturor călătorilor. În cele mai multe dintre cazuri e vorba doar de o simplă formalitate. Domnul Bouc e de părere că, întrucât aveți paşaport diplomatic, puteți pe bună dreptate să cereți să fiți scutit de un asemenea control.

Contele păru să chibzuiască o clipă.

— Mulțumesc, spuse el, dar nu țin să se facă o excepție în ce mă priveşte. Aş prefera ca bagajele noastre să fie controlate la fel ca toate celelalte.

Se întoarse către soția lui:

— Cred că n-ai nimic împotrivă, Elena?

— Absolut deloc, răspunse contesa fără să şovăie.

Controlul fu rapid şi cam de mântuială. Poirot părea că încearcă să-şi ascundă stânjeneala, făcând tot felul de remarci lipsite de noimă, cum ar fi:

— Cartea de vizită de pe geamantanul acesta e complet muiată, doamnă, în timp ce ridica de jos o valiză de piele albastră cu inițialele ei şi cu o mică coroană nobiliară.

Contesa nu-i răspunse. Părea, într-adevăr, cam plictisită de forfota din jurul ei, şi rămase ghemuită în colț, privind visătoare pe fereastră, în vreme ce ceilalți îşi vedeau de treabă în compartimentul vecin.

Poirot încheie controlul deschizând dulăpiorul de deasupra chiuvetei şi aruncând o privire fugară înăuntru: un burete, cremă de față, pudră şi o sticluță mică cu eticheta "Trional".

Apoi, după ce-şi ceru încă o dată scuze, echipa de anchetatori se retrase.

Urmară, la rând, compartimentul doamnei Hubbard, al lui Ratchett şi, în sfârşit, al lui Poirot.

Se îndreptară apoi spre compartimentele de clasa a doua. Primul — numerele 10 şi 11 — era ocupat de Mary Debenham, care tocmai citea o carte, şi de Greta Ohlsson, care dormea. La intrarea lor suedeza se trezi, tresărind.

Poirot îşi repetă povestea. Suedeza părea tulburată. Mary Debenham — calmă ca de obicei. Poirot se adresă întâi suedezei.

— Dacă ne dați voie, domnişoară, vom începe cu bagajul dumneavoastră, şi apoi poate veți fi atât de bună să mergeți să vedeți cum se mai simte doamna Hubbard. Am mutat-o într-unul din compartimentele din celălalt vagon, dar se mai resimte încă serios de pe urma şocului. Am cerut să i se aducă nişte cafea. Bănuiesc însă că face parte din acei oameni care au nevoie de cineva cu care să stea de vorbă, aşa cum au nevoie de apă.

Suedeza se arătă de îndată plină de înțelegere. Se va duce imediat. Biata doamnă, trebuie să fi avut într-adevăr un şoc teribil, şi apoi şi aşa era necăjită de pe urma călătoriei şi a faptului că s-a despărțit de fiica ei. Da, fireşte, o să se ducă imediat — nu, geamantanul nu e încuiat — şi o să ia cu ea şi nişte săruri de amoniac.

Ieşi grăbită. Lucrurile îi fură repede examinate. Avea foarte puține. Se vedea că nu observase încă lipsa plasei de sârmă din cutia de pălării.

Mary Debenham puse, în sfârşit, cartea deoparte şi-l urmări cu privirea pe Poirot. La rugămintea acestuia, îi întinse cheile. În vreme ce el dădea jos un geamantan şi-l deschidea, îi spuse:

— De ce-ați trimis-o de aici, domnule Poirot?

— Eu, domnişoară? M-am gândit numai că trebuia să aibă grijă de doamna Hubbard.

— Un pretext excelent... dar oricum, pretext.

— Nu vă înțeleg, domnişoară.

— Cred că mă înțelegeți foarte bine.

Îi zâmbi.

— Doreați să rămân singură, nu-i aşa?

— Îmi puneți în gură cuvintele dumneavoastră, domnişoară.

— Şi idei în cap, nu? Nu, nu e chiar aşa. Ideile sunt dinainte acolo. Am dreptate, nu-i aşa?

— Domnişoară, noi avem un proverb...

— Cine se scuză, se acuză. Asta voiați să spuneți? Trebuie să recunoaşteți că am un oarecare spirit de observație, ca şi bun simț de altfel. Nu ştiu din ce motiv v-ați băgat în cap că ştiu ceva în legătură cu această poveste murdară... asasinarea unui om pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte.

— Astea-s fantezii, domnişoară.

— Nu sunt nici un fel de fantezii. Dar mi se pare că se pierde o groază de vreme nespunându-se adevărul... bătând aşa apa în piuă, în loc de a da cărțile pe față.

— Iar dumneavoastră nu vă place să pierdeți timpul.

Preferați să puneți punctul pe i. Vă plac metodele directe. Eh bien, vă voi oferi o astfel de metodă directă. Vă voi ruga să-mi lămuriți sensul anumitor cuvinte pe care le-am auzit pe când veneam împreună din Siria. Coborâsem din tren ca să mă mai dezmorțesc. Asta se întâmpla în gara Konia. Din noapte mi-a ajuns la ureche vocea dumneavoastră şi a colonelului. Îi spuneați: "Nu acum, nu acum. Când totul se va termina. Când va rămâne undeva departe, în urma noastră." Ce voiați să spuneți cu aceste cuvinte, domnişoară?

Ea îi răspunse foarte liniştită.

— Credeți că mă refeream la... crimă?

— Eu sunt acela care întreabă, domnişoară.

Ea suspină, cu gândurile aiurea. Apoi, parcă deşteptându-se din visare, îi spuse:

— Aceste cuvinte au un înțeles, domnule, pe care însă nu vi-l pot spune. Pot numai să vă dau în mod solemn cuvântul meu de onoare că pe acest Ratchett l-am văzut pentru prima oară în viață aici, în tren.

— Deci refuzați să-mi explicați acele cuvinte?

— Da, dacă vreți s-o luați aşa, refuz. Se refereau... la o sarcină pe care mi-o asumasem.

— O sarcină care a fost îndeplinită?

— Ce vreți să spuneți?

— A fost îndeplinită, nu-i aşa?

— Ce vă face să gândiți astfel?

— Ascultați, domnişoară, o să vă reamintesc un alt incident. În ziua în care trebuia să ajungem la Istanbul, trenul a avut o întârziere. Erați foarte agitată, dumneavoastră de obicei atât de calmă, de controlată. Vă pierduserăți calmul.

— Nu voiam să scap legătura.

— Aşa spuneți dumneavoastră. Dar trebuie să ştiți că Orient Expresul pleacă din Istanbul în fiecare zi. Chiar dacă ați fi scăpat legătura, întârzierea dumneavoastră ar fi fost de numai douăzeci şi patru de ore.

Pentru prima oară domnişoara Debenham păru că-şi

pierde răbdarea.

— Se pare că dumneavoastră nu realizați că cineva poate avea prieteni care să-l aştepte la sosirea la Londra şi că o întârziere de o zi îți dă peste cap toate aranjamentele şi-ți creează o groază de neplăceri.

— Aha, deci asta era! Prieteni care vă aşteptau la gară şi pe care nu voiați să-i încurcați?

— Bineînțeles...

— Şi totuşi... e curios...

— Ce e curios?

— Acum, în acest tren... avem din nou o întârziere. Şi încă o întârziere mult mai serioasă, cu atât mai mult cu cât nu există nici o posibilitate de a trimite o telegramă prietenilor dumneavoastră sau de a comunica cu ei... la distanță... la distanță...

— La distanță lungă? Vreți să spuneți, prin telefon.

— Ah, da, convorbire la depărtare, cum spuneți dumneavoastră în Anglia.

Mary Debenham zâmbi fără să vrea.

— Convorbire interurbană, îl corectă ea. Întocmai, precum spuneți, e foarte neplăcut să nu poți trimite o vorbă, prin telegraf sau telefon.

— Şi totuşi, domnişoară, de data asta comportarea dumneavoastră e cu totul diferită. Nu vă mai manifestați neliniştea. Atitudinea dumneavoastră e calmă şi filozofică.

Mary Debenham se înroşi şi îşi muşcă buzele. Nu mai părea dispusă să zâmbească.

— Nu răspundeți, domnişoară?

— Îmi pare rău, dar nu ştiam că ar mai fi ceva de răspuns.

— Să-mi explicați schimbarea atitudinii dumneavoastră.

— Domnule Poirot, nu credeți că vă agitați în fond pentru nişte nimicuri?

Poirot ridică brațele într-un gest de scuză.

— Ăsta-i poate păcatul nostru, al detectivilor. Ne aşteptăm ca purtarea cuiva să fie întotdeauna logică, con-

secventă. Nu vrem să ținem seama de schimbările de atitudine.

Mary Debenham tăcu.

— Îl cunoaşteți bine pe colonelul Arbuthnot, domnişoară?

Poirot avu impresia că această schimbare de subiect o mai linişti.

— L-am întâlnit pentru prima oară în această călătorie.

— Aveți vreun motiv să credeți că l-ar fi putut cunoaşte dinainte pe Ratchett?

Ea scutură din cap cu hotărâre.

— Sunt absolut sigură că nu l-a cunoscut.

— De ce sunteți atât de sigură?

— Din cele spuse de el.

— Şi totuşi, trebuie să ştiți, domnişoară, că pe podeaua compartimentului lui Ratchett am găsit un curățitor de pipă. Iar colonelul Arbuthnot este singurul din tren care fumează pipă.

Poirot o urmări atent, dar ea nu se arătă nici surprinsă, nici emoționată. Spuse doar:

— E absurd. Colonelul Arbuthnot este ultimul om din lume care să aibă un amestec în vreo crimă... mai ales într-o crimă teatrală ca aceasta.

Observația ei concorda atât de mult cu opinia pe care şi-o făcuse şi el, încât Poirot era pe punctul să-i dea dreptate. Îi replică în schimb:

— Trebuie să vă reamintesc că nu-l cunoaşteți foarte bine, domnişoară.

Ea înălță din umeri.

— Cunosc destul de bine genul.

Poirot o întrebă foarte blând:

— Şi tot refuzați să-mi spuneți ce înseamnă aceste cuvinte: "Când totul va rămâne undeva, departe, în urma noastră"?

— Nu mai am altceva de spus, i-o tăie ea, rece.

— Nu-i nimic, rosti Hercule Poirot. Tot voi afla.

Se înclină şi ieşi din compartiment, închizând uşa după el.

— Crezi c-a fost bine ce-ai făcut? îl întrebă Bouc. Ai pus-o în gardă... şi pe ea, şi pe colonel.

— Prietene, dacă vrei să prinzi un iepure, vâri o nevăstuică în vizuină, şi dacă iepurele e acolo, o zbugheşte afară. Asta-i tot ce-am făcut.

Intrară împreună în compartimentul Hildegardei Schmidt. Aceasta îi aştepta, respectuoasă, dar deloc emoționată.

Poirot aruncă o privire în valijoara aşezată pe banchetă, apoi îi făcu semn conductorului să dea jos geamantanul cel mare aflat pe plasa de deasupra.

— Cheile, te rog.

— Nu e încuiat, domnule.

Poirot desfăcu închizătoarele şi ridică capacul.

— Aha, exclamă el, întorcându-se spre Bouc. Ții minte ce ți-am spus. Ia priveşte aici o clipă!

Deasupra hainelor, înfăşurată la repezeală, se afla o uniformă cafenie de conductor.

Nepăsarea femeii dispăru ca prin farmec.

— Ah, strigă ea. Asta nu-i a mea. Nu eu am pus-o acolo. N-am deschis deloc geamantanul de când am plecat din Istanbul. E aşa cum vă spun.

Privea speriată când la unul, când la altul.

Poirot o luă cu blândețe de mână şi încercă s-o liniştească.

— Nu-i nimic, totul e în ordine. Te credem. Nu te frământa. Sunt aşa de sigur că n-ai ascuns dumneata uniforma, pe cât sunt de sigur că eşti o bună bucătăreasă. Înțelegi? Eşti o bună bucătăreasă, nu-i aşa?

Speriată, femeia surâse fără să vrea.

— Da, aşa e. Toate doamnele la care am lucrat spuneau aşa. Eu...

Se opri, cu gura larg deschisă, din nou speriată.

— Nu, nu, te asigur că totul e în regulă. O să-ți spun cum s-au întâmplat de fapt lucrurile. Acest om, vreau să

spun cel îmbrăcat în uniforma de conductor, a ieşit din compartimentul celui asasinat. S-a ciocnit de dumneata. Asta a fost neşansa lui; sperase că nu-l va vedea nimeni. Ce să facă atunci? Trebuie să scape de uniforma care nu-l mai apăra, ci dimpotrivă, îl punea în pericol.

Privirea îi alunecă înspre Bouc şi doctorul Constantine, care-l ascultau cu atenție.

— Afară, totu-i înzăpezit, înțelegi. Zăpada îi încurcă toate planurile. Unde ar putea să ascundă hainele de pe el? Toate compartimentele sunt ocupate. Ba nu, trece pe lângă unul a cărui uşă e deschisă, semn că pasagerul lipseşte. Trebuie să fie al femeii de care tocmai se ciocnise. Se strecoară înăuntru, dă jos de pe el uniforma şi o vârâ în grabă într-un geamantan din plasa de bagaje. O să mai treacă vreme până o s-o descopere cineva, şi-o fi spus el.

— Şi apoi? întrebă Bouc.

— La asta mai trebuie să cugetăm, vorbi Poirot, cu o sclipire de avertizare în ochi.

Luă în mână tunica. Un nasture, al treilea, lipsea. Poirot băgă mâna în buzunarul tunicii şi scoase un şperaclu.

— Iată cum a putut omul nostru să treacă prin uşi încuiate, remarcă Bouc. Întrebările pe care i le-ai pus doamnei Hubbard au fost inutile. Încuiată sau nu, omul a putut trece cu uşurință prin uşa de acces. Şi vorba ceea, dacă e să existe o uniformă de conductor, de ce n-ar exista şi o cheie de conductor?

— De ce nu, într-adevăr, repetă Poirot.

— Am fi putut de fapt să ştim acest lucru. Îți aminteşti că Michel spusese că uşa compartimentului doamnei Hubbard dinspre coridor era încuiată în momentul când a venit, după ce-l sunase?

— Întocmai, domnule, confirmă conductorul. Iată de ce mi-am spus că doamna trebuie să fi visat.

— Dar acum e clar, continuă Bouc. Omul nostru intenționa să încuie la loc uşa de acces, dar auzind probabil mişcări în pat, s-a speriat.

— Nu ne mai rămâne, observă Poirot, decât să găsim şi chimonoul vişiniu.

— Într-adevăr. Şi să nu uităm că ultimele două compartimente rămase sunt ocupate de bărbați.

— Oricum, ne vom face datoria.

— Oh, bineînțeles. De altfel, îmi amintesc ce ne-ai spus.

Hector MacQueen se arătă foarte binevoitor.

— Şi eu aş fi făcut la fel, spuse el, zâmbind amar. Îmi dau seama că sunt, fără îndoială, cel mai suspect individ din tren. Nu mai urmează decât să găsiți un testament, prin care bătrânul să-mi fi lăsat banii lui şi totul s-ar lămuri cum nu se poate mai bine.

Bouc îi aruncă o privire bănuitoare.

— E doar o glumă, se grăbi MacQueen să îndrepte lucrurile. În realitate, nu mi-a dat niciodată un ban. I-am fost pur şi simplu de folos... cu limbile străine pe care le cunosc, şi cu altele. Eşti în aer, ca să spun aşa, dacă nu vorbeşti decât limba de-acasă. Nu sunt lingvist, dar mă descurc binişor cu cele câteva fraze franțuzeşti, nemțeşti sau italieneşti pe care trebuie să le debitezi, cât mai înfipt posibil, când intri într-un magazin sau hotel.

Vocea îi era mai ascuțită ca de obicei. Părea că nu se simte prea în largul lui, în ciuda efortului vizibil pe care îl făcea.

Se auzi vocea lui Poirot.

— N-am găsit nimic. Nici măcar un testament compromițător.

MacQueen răsuflă uşurat.

— Mi-ați luat o greutate de pe inimă, spuse el mai bine dispus.

În sfârşit, ultimul compartiment. Nici bagajele italianului şi ale vale-tului nu conțineau nimic suspect.

Cei trei stăteau la capătul vagonului şi priveau unul la altul.

— Ce facem acum? întrebă Bouc.

— Ne întoarcem în vagonul restaurant, spuse Poirot.

Ştim acum tot ce se poate şti. Avem mărturiile pasagerilor, ale bagajelor lor, ale ochilor noştri. Nu mai putem aştepta de nicăieri vreun alt ajutor. Acum trebuie doar să ne punem mintea la lucru.

Cotrobăi în buzunar după pachetul de țigări. Era gol.

— Vă ajung într-o clipă, le spuse. Mă duc să-mi iau țigările. Foarte încurcată şi bizară poveste. Cine o fi purtat acel chimono vişiniu? Şi unde o fi el acum? Tare mult aş vrea să ştiu. E ceva aici… un element care-mi scapă! Dar despre asta, mai vorbim noi. Scuzați-mă o clipă.

O luă grăbit înspre compartimentul lui. Ştia că mai avea o rezervă de țigări într-una din valize. O coborî de pe plasă şi o deschise.

Se dădu surprins înapoi.

Împăturit cu grijă şi aşezat deasupra hainelor lui — un chimono subțire, de culoare vişinie, cu balauri brodați.

— Aşa, care va să zică, murmură el. O sfidare. Prea bine, o accept.

PARTEA A TREIA
POIROT SE AŞAZĂ ŞI CUGETĂ

CAPITOLUL I
CARE DINTRE EI?

Intrând în vagonul restaurant, îi zări pe Bouc şi pe doctorul Constantine stând de vorbă. Bouc părea deprimat.

— Iată-l, spuse el, văzându-l pe Poirot.

Apoi adăugă, în timp ce acesta se aşeza:

— Dacă rezolvi acest caz, mon cher, voi începe într-adevăr să cred în miracole!

— Te frământă, nu-i aşa?

— Dar bineînțeles că mă frământă. Din păcate, nu pricep nimic.

— De acord cu dumneata, spuse doctorul. Îl privi nerăbdător pe Poirot: Ca să fiu sincer, nu văd ce ai mai putea face.

— Nu? spuse Poirot absent.

Luă o țigară din pachet şi o aprinse. Avea o privire visătoare.

— Pentru mine, asta-i toată frumusețea cazului nostru, începu el. Nu putem folosi nici una din metodele obişnuite. Aceşti oameni, cărora le-am înregistrat declarațiile, au spus adevărul, sau au mințit? Nu avem nici un mijloc de a verifica acest lucru, cu excepția celor pe care le putem născoci noi înşine. E şi ăsta un exercițiu intelectual.

— Toate astea-s foarte frumoase, spuse Bouc. Vorba e, pe ce te sprijini?

— O să vă spun de îndată.. Avem mărturiile pasagerilor şi cele ale propriilor noştri ochi...

— Grozave mărturii, ale pasagerilor! Nu ne spun absolut nimic.

Poirot clătină din cap.

— Nu sunt de părerea dumitale, prietene. Declarațiile călătorilor conțin câteva indicii interesante.

— Aşa o fi, spuse Bouc sceptic, dar eu nu le-am observat.

— Pentru că n-ai fost atent.

— Şi ce, mă rog, mi-a scăpat?

— Uite, numai un exemplu: prima declarație, cea a tânărului MacQueen. După părerea mea, o frază de-a lui e foarte importantă.

— Cea despre scrisori?

— Nu, nu aceea. După câte îmi amintesc, cuvintele lui au fost următoarele: "Călătoream mult. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Îl stânjenea faptul că nu cunoştea nici o limbă străină. Eram mai mult ghid decât secretar".

Se uită la doctor, apoi la Bouc.

— Cum? Nu remarcați? Oh, dar asta-i de neiertat, cu atât mai mult cu cât ați mai avut încă o şansă să pricepeți, chiar adineauri, când acelaşi MacQueen ne-a spus: "Eşti în aer, ca să spun aşa, dacă nu vorbeşti decât limba de-acasă".

— Vrei să spui că...? Bouc părea uluit.

— Într-un cuvânt, avem tot ce voiam să ştim. Ei bine, asta e! Ratchett nu vorbea deloc franțuzeşte. Şi totuşi, când conductorul s-a prezentat la el, după ce fusese sunat, o voce i-a spus în franțuzeşte că era o greşeală şi că nu dorea nimic. De altfel, era o frază perfect idiomatică, pe care n-ar fi putut-o folosi un om care nu ştia decât câteva cuvinte franțuzeşti. "Ce n'est rien. Je me suis trompé".

— E adevărat, strigă Constantine, înfierbântat. Ar fi trebuit să ne dăm seama! Acum îmi amintesc că ne-ai atras atenția asupra lor, când ni le-ai repetat. Şi acum înțeleg de ce te-ai ferit să te încrezi în indicația ceasului sfărâmat pe care l-am găsit. Asta înseamnă că la unu fără douăzeci şi trei de minute, Ratchett era mort...

— Şi că cel care vorbea era asasinul lui! completă Bouc impresionat.

Poirot făcu un gest de dezaprobare.

— Să nu ne pripim. Şi să nu luăm drept bun mai mult decât ştim în realitate. Cred că e mai sigur să spunem că la acea oră, adică la unu fără douăzeci şi trei de minute, altcineva decât Ratchett se afla în compartimentul acestuia, şi că acest altcineva era fie francez, fie vorbea curent franțuzeşte.

— Eşti foarte prudent, bătrâne.

— Trebuie să înaintăm pas cu pas. Nu avem nici o dovadă reală că Ratchett era mort la acea oră.

— După câte îmi amintesc, un strigăt te-a sculat pe dumneata din somn.

— Da, într-adevăr.

— Într-un fel, spuse Bouc preocupat, această descoperire nu schimbă prea mult lucrurile. Ai auzit pe

cineva mişcându-se alături. Acest cineva nu era Ratchett, ci celălalt. Îşi spăla, fără îndoială, mâinile de sânge, ştergea urmele şi ardea scrisoarea compromiţătoare. Apoi a aşteptat până când s-a făcut complet linişte şi, crezând că e în afară de orice primejdie şi că drumul e liber, a încuiat şi a zăvorât pe dinăuntru uşa dinspre coridor, a descuiat uşa de acces spre compartimentul doamnei Hubbard şi s-a strecurat înăuntru. De fapt, aşa ne-am gândit şi noi, cu diferenţa că Ratchett fusese omorât cam cu o jumătate de oră mai devreme şi că ceasul fusese pus la unu şi un sfert, pentru a-i da un alibi.

— Un alibi nu prea grozav, spuse Poirot. Limbile ceasului arătau unu şi un sfert, adică tocmai momentul când ucigaşul a părăsit de fapt scena crimei.

— Adevărat, spuse Bouc puţin zăpăcit. Atunci, ce-ţi spune ceasul?

— Dacă limbile au fost mutate, spun dacă, atunci ora la care au fost puse trebuie să aibă o semnificaţie. Cel mai firesc ar fi să suspectăm pe oricine are un alibi serios pentru timpul indicat de ceas, adică unu şi un sfert.

— Da, da, spuse doctorul, raţionamentul e corect

— Trebuie, de asemenea, să acordăm puţină atenţie momentului când a pătruns asasinul în compartiment. Mai precis — când anume i s-a oferit ocazia favorabilă pentru a face aceasta? Dacă nu cumva îl bănuim de complicitate pe adevăratul conductor, atunci putem conchide că singura ocazie a fost în timpul opririi trenului la Vincovici. După plecarea trenului din Vincovici, conductorul stătea cu faţa la coridor. Şi dacă în mod normal, nici unul dintre pasageri nu s-ar fi uitat la un însoţitor de vagon, singurul care ar fi remarcat prezenţa unui impostor ar fi fost tocmai adevăratul conductor. Dar în timpul opririi de la Vincovici, conductorul a coborât pe peron. Deci, calea era liberă.

— Şi, conform raţionamentului nostru anterior, asasinul trebuia să fie unul dintre călători, spuse Bouc. Deci, ne întoarcem de unde plecasem — care din ei?

Poirot zâmbi.

— Am întocmit o listă, spuse el. Consultând-o, vă puteți reîmprospăta memoria.

Doctorul şi Bouc se aplecară asupra foii de hârtie pe care le-o întinse Poirot. Era concepută cu grijă, metodic; pasagerii erau trecuți în ordinea în care fuseseră anchetați.

HECTOR MACQUEEN	— cetățean american. Cuşeta numărul 6. Cl a doua.
Motiv	Poate ruperea cârdăşiei cu cel asasinat?
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (De la mi nopții la 1.30 confirmat de colonelul Arbuth iar de la 1.15 la 2 confirmat de către conduc
Dovezi împotriva lui	Nici una.
Amănunte suspecte	Nici unul.
CONDUCTORUL — PIERRE MICHEL	— cetățean francez.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Văzut de H.P. pe coridor, în intervalul în care s-a auz vocea din compartimentul lui Ratchett, adic 12.37. De la 1 la 1.16, confirmat de ceilalți c conductori).
Dovezi împotriva lui	Nici una.
Amănunte suspecte	Uniforma de conductor găsită constituie un punct în favoarea lui, întrucât se pare că era destinată să arunce bănuiala asupra lui.

EDWARD MASTERMAN	— cetățean britanic. Cuşeta numărul 4. Cla doua.
Motiv	Probabil ruperea relațiilor cu decedatul, al c valet era.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm Antonio Foscarelli).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Nici una, exceptând faptul că e singurul băr având înălțimea şi talia potrivite pentru uni- forma de conductor. Pe de altă parte, e puțin probabil că vorbeşte bine franțuzeşte.
DOAMNA HUBBARD	— cetățeană americană. Cuşeta numărul 3. sa întâi.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața — nici un
Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte	Povestea cu bărbatul din compartimentul ei susținută de declarațiile lui Hardman şi ale meristei Schmidt.
GRETA OHLSSON	— cetățeană suedeză. Cuşeta nr 10. Clasa a doua.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața (Confirma Mary Debenham). Notă. A fost ultima care l- văzut pe Ratchett în viață.
PRINȚESA DRAGOMIROFF	— cetățeană franceză naturalizată. Cuşeta n 14. Clasa întâi.
Motiv	Cunoştință intimă a familiei Armstrong, naş Soniei Armstrong.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm conductor şi de cameristă).

Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte	Nici una.
CONTELE ANDRENYI	— cetățean ungur. Paşaport diplomatic. Cuş nr. 13. Clasa întâi.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirma conductor, fără să acopere intervalul de la 1 1.15).
CONTESA ANDRENYI	— vezi mai sus. Cuşeta 12.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. A Luat trional ș i a dormit. (Confirmat de soțul ei. Sticluța cu trional în dulăpiorul din baie).
COLONELUL ARBUTHNOT	— cetățean britanic. Cuşeta nr. 15. Clasa în
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. Stat de v cu MacQueen până la 1.30. S-a dus în com- partimentul lui şi nu l-a mai părăsit. (Confir de MacQueen şi de conductor).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Curațitorul de pipă.
CYRUS HARDMAN	— cetățean american. Cuşeta nr. 16.
Motiv	Nici unul.

Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm MacQueen şi de conductor).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Nici una.
ANTONIO FOSCARELLI	— cetățean american (de origină italiană). Cuşeta nr. 5. Clasa a doua.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm Edward Masterman).
Dovezi împotriva lui sau amănunte suspecte	Nici una, exceptând faptul că arma folosită părea să se potrivească temperamentului să se vedea domnul Bouc).
MARY DEBENHAM	— cetățeană britanică. Cuşeta nr. 11 Clasa doua.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm Greta Ohlsson).
Dovezi împotriva ei sau amănunte suspecte	Convorbirea surprinsă de H.P. şi refuzul ei o explica.
HILDEGARDE SCHMIDT	— cetățeană germană. Cuşeta nr. 8. Clasa a doua.
Motiv	Nici unul.
Alibi	De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirm conductor şi de stăpâna ei). S-a dus la culca Trezită de către conductor, în jurul orei 12.3 s-a dus la stăpâna ei.

NOTĂ: Mărturiile pasagerilor sunt susținute de declarația conductorului, potrivit căreia nimeni n-a intrat sau ieşit în sau din compartimentul lui Ratchett între miezul nopții şi ora 1 (când conductorul s-a dus în celălalt vagon) şi între 1.15 şi 2.

— Înțelegeți, spuse Poirot, acest document este numai un rezumat al declarațiilor pe care le-am auzit, aranjat astfel din motive practice.

Bouc i-l dădu înapoi cu o figură necăjită.

— Nu m-a lămurit, spuse el.

— Poate că acesta e mai pe gustul dumitale, spuse Poirot, zâmbind, şi-i întinse o a doua foaie de hârtie.

CAPITOLUL II
ZECE ÎNTREBĂRI

Pe hârtie era scris:

Lucruri care trebuie lămurite.

1. Batista cu inițiala H. Cui îi aparține?
2. Curățitorul de pipă. Lăsat de colonelul Arbuthnot, sau de cine?
3. Cine purta chimonoul vişiniu?
4. Cine era bărbatul sau femeia travestit(ă) în uniformă de conductor?
5. De ce indicau limbile ceasului 1.15?
6. A fost crima comisă la acea oră?
7. Sau mai devreme?
8. Sau mai târziu?
9. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult de o persoană?

10. Ar putea exista o altă explicație a rănilor sale?

— Bun, hai să vedem ce putem face, spuse Bouc, stimulat de această punere la încercare a inteligenței sale. Să începem cu batista. Trebuie să procedăm foarte ordonat şi metodic.

— Bineînțeles, spuse Poirot, dând din cap satisfăcut.

Bouc continuă oarecum didactic.

— Inițiala H ne pune pe urmele a trei oameni: doamna Hubbard, domnişoara Debenham, al cărei al doilea nume e Hermione, şi camerista Hildegarde Schmidt.

— Ei, şi din acestea trei?

— Greu de spus. Dar cred că aş opta pentru domnişoara Debenham. După cum ştim, s-ar putea foarte bine ca cel de-al doilea nume să fie cel folosit. De asemenea, mai planează asupra ei şi alte bănuieli, cum ar fi convorbirea pe care ai auzit-o dumneata, mon cher, şi care e cam ciudată, ca şi refuzul ei de a da orice explicație.

— În ce mă priveşte, eu înclin spre americancă, spuse doctorul Constantine. Avem de-a face cu o batistă foarte scumpă, iar americanii, precum toată lumea ştie, nu prea se uită la bani.

— Deci amândoi o excludeți pe cameristă? întrebă Poirot.

— Da. După cum spunea chiar ea, batista asta aparține cuiva din lumea bună.

— Şi acum, a doua întrebare... curățitorul de pipă. Este vorba de colonel, sau a lăsat-o altcineva?

— Asta e mai greu. Englezii nu înjunghie, aici ai dreptate. Înclin să cred că altcineva l-a lăsat, voind să-l compromită astfel pe englezul cel lungan.

— Aşa cum spuneai, domnule Poirot, începu doctorul, două indicii înseamnă prea multă neglijență. Sunt de aceeaşi părere cu domnul Bouc. Batista e, într-adevăr, o pură neatenție, de aceea nimeni nu recunoaşte că ar fi a lui. În schimb, curățitorul de pipă e un indiciu fals. În sprijinul acestei teorii, nu uita că Arbuthnot nu arată deloc

încurcat şi recunoaşte deschis că fumează pipă şi că foloseşte acest tip de curățitor.

— Raționamentul e bun, spuse Poirot.

— Întrebarea a treia — cine a purtat chimonoul vişiniu? continuă Bouc. La acest punct, vă mărturisesc că nu am nici cea mai vagă idee. Dumneata, doctore Constantine?

— Nici eu.

— Atunci, ne recunoaştem înfrânți. La următoarea întrebare se pot da însă unele răspunsuri. Cine era bărbatul sau femeia care s-a travestit în uniformă de conductor? Ei bine, am putea indica sigur câțiva pasageri în afară de orice bănuială. Hardman, colonelul Arbuthnot, Foscarelli, contele Andrenyi şi Hector MacQueen sunt toți prea înalți. Doamna Hubbard, Hildegarde Schmidt şi Greta Ohlsson sunt prea voinice. Rămân, deci, valetul, domnişoara Debenham, prințesa Dragomiroff şi contesa Andrenyi... dar la fiecare din ei pare neverosimil! Greta Ohlsson şi Antonio Foscarelli au jurat că domnişoara Debenham şi, respectiv, valetul nu au părăsit deloc compartimentele lor. Hildegarde Schmidt se jură şi ea că prințesa a rămas tot timpul în compartimentul ei, iar contele Andrenyi ne-a spus că soția lui a luat un somnifer. Prin urmare, pare imposibil să fi fost cineva... ceea ce e absurd!

— Vorba bătrânului nostru Euclid, murmură Poirot.

— Trebuie să fie totuşi unul din aceşti patru, spuse Constantine. Dacă nu cumva e cineva din afară care şi-a găsit o ascunzătoare, dar asupra acestui fapt am convenit că e imposibil.

Bouc trecu la următoarea întrebare de pe listă.

— Numărul 5. De ce arată limbile ceasului ora 1.15? Aş vedea aici două explicații. Fie că e opera asasinului, pentru a-şi stabili un alibi, şi pe urmă, vrând să iasă din compartiment, a fost împiedicat de forfota de afară, fie... o clipă... îmi vine o idee...

Ceilalți doi aşteptară respectuos rezultatul agoniei mentale cu care se lupta Bouc.

— Am prins-o, spuse acesta în cele din urmă. Nu asasinul travestit în uniformă a umblat la ceas, ci persoana pe care am denumit-o Al Doilea Asasin, persoana stângace, cu alte cuvinte, femeia cu chimonoul vişiniu. Aceasta soseşte mai târziu şi dă înapoi limbile ceasului, pentru a avea şi ea un alibi.

— Bravo, izbucni doctorul Constantine. Bine conceput.

— În realitate, spuse Poirot, Al Doilea Asasin l-a înjunghiat pe întuneric, nedându-şi scama că era mort, dar a dedus într-un fel oarecare că trebuie să aibă un ceas în buzunarul de la pijama, l-a scos, a dat limbile înapoi pe întuneric, şi după aceea l-a izbit, oprindu-l astfel la o anumită oră.

Bouc îl privi glacial.

— Ai dumneata o altă variantă, mai bună? îl întrebă el.

— Pentru moment... nu, recunoscu Poirot. Totuşi, cred că nici unul dintre voi nu a luat în considerare cel mai interesant indiciu pe care-l oferă ceasul.

— Are vreo legătură cu întrebarea numărul 6? se interesă doctorul. La această întrebare — dacă crima a fost comisă la 1.15 — eu răspund: Nu.

— De acord cu dumneata, spuse Bouc. Şi iată şi următoarea întrebare: A fost comisă mai devreme? Răspund: Da. Dumneata, doctore?

Doctorul dădu din cap, afirmativ.

— Da, dar şi întrebarea — a fost comisă mai târziu — poate primi un răspuns afirmativ. Accept teoria dumitale, domnule Bouc, şi cred că o împărtăşeşte şi domnul Poirot, deşi dânsul nu vrea să se destăinuiască. Primul Asasin a venit înainte de 1.15. Al Doilea Asasin — după 1.15. În ce priveşte faptul că unul din ei era stângaci, n-ar trebui oare să încercăm să verificăm care din călători e stângaci?

— N-am neglijat complet acest capitol, spuse Poirot. Probabil că aţi observat că am cerut fiecărui pasager să se iscălească sau să-şi scrie adresa. E greu de ajuns la o

concluzie, deoarece unii oameni execută anumite acțiuni cu mâna dreaptă, şi altele cu stânga. Unii scriu cu dreapta, dar joacă golf cu stânga. Totuşi, am remarcat ceva. Fiecare persoană interogată a luat stiloul cu mâna dreaptă, în afară de prințesa Dragomiroff care a refuzat să scrie.

— Prințesa Dragomiroff? Imposibil! exclamă Bouc.

— Mă îndoiesc că ar fi avut forța să dea o asemenea lovitură cu mâna stângă, spuse doctorul Constantine, încrezător. Există o rană care e rezultatul unei lovituri foarte puternice.

— Mai puternice decât te poți aştepta de la o femeie?

— Nu, n-aş putea spune aşa ceva. Dar cred că pentru a provoca o asemenea rană, era nevoie de mai multă forță decât poate avea o femeie în vârstă, iar fizicul prințesei Dragomiroff e deosebit de fragil.

— S-ar putea să fie un caz de influențare a fizicului de către psihic, spuse Poirot. Prințesa Dragomiroff are o personalitate puternică şi o imensă putere de voință. Dar să lăsăm asta, deocamdată.

— Întrebările 9 şi 10. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult decât de o persoană? Şi ce altă explicație a rănilor s-ar putea da? După părerea mea, medical vorbind, nu poate exista nici o altă explicație a acelor răni. A presupune că un bărbat a lovit mai întâi slab şi apoi cu violență, mai întâi cu mâna dreaptă şi apoi cu stânga şi că după vreo jumătate de oră a mai lovit din nou într-un corp lipsit de viață, pricinuind alte răni — ei bine, mi se pare cu totul absurd.

— Într-adevăr, spuse Poirot, e absurd. Şi crezi că existența a doi criminali nu e un lucru absurd?

— Precum ai spus şi dumneata, ce altă explicație s-ar putea găsi?

Poirot privea undeva înaintea lui.

— Asta mă întreb şi eu, spuse el, şi nu încetez să mă tot întreb.

Se lăsă pe speteaza scaunului.

— De acum înainte totul depinde de asta, zise el, ciocănindu-se cu degetul la frunte. Am trecut totul prin ciur. Faptele se află toate în fața noastră, aranjate în ordine şi cu metodă. Pasagerii au trecut pe aici, unul câte unul, şi ne-au spus ce aveau de spus. Cunoaştem tot ce poate fi cunoscut... din afară, ca să spun aşa...

Îi zâmbi prietenos lui Bouc.

— Am cam făcut noi glume, nu-i aşa, în legătură cu metoda de a te aşeza şi a cugeta? Ei bine, sunt pe cale să-mi pun teoria în practică, aici, în fața voastră. Şi voi trebuie să faceți acelaşi lucru. Să închidem cu toții ochii şi să cugetăm... Unul sau mai mulți dintre pasageri l-a sau l-au omorât pe Ratchett. Care dintre ei?

CAPITOLUL III
UNELE FAPTE SEMNIFICATIVE

Trecu un sfert de oră, fără ca nimeni să vorbească.

Bouc şi doctorul Constantine încercară să urmeze sfaturile lui Poirot. Se străduiau să găsească într-un labirint de detalii contradictorii soluției clare, cea mai bună.

Gândurile lui Bouc se înlănțuiau astfel:

"Bineînțeles, trebuie să mă gândesc. Dar tot timpul numai asta am făcut... Poirot crede, fără îndoială, că tânăra englezoaică e amestecată. Nu mă pot împiedica să cred că e cu totul improbabil... Englezii ăştia sunt deosebit de calculați. Poate pentru că nu au deloc imaginație. Dar nu asta e important. Se pare că italianul n-ar fi putut s-o facă. Păcat. Bănuiesc că valetul nu minte când spune că celălalt nu a părăsit compartimentul. De ce ar face-o? Nu-i deloc uşor să-i mituieşti pe englezi, sunt atât de inabordabili... Nu cred că o să-i dăm de capăt. Trebuie să vină să ne deszăpezească... probabil că sunt pe drum. Sunt atât de lenți în părțile astea... trece nu ştiu cât până se hotărăsc să facă ceva. Iar poliția de aici... or să fie tare

sâcâitori şi plini de importanță. Şi or să facă un tărăboi din toată afacerea asta. Nu dă peste ei prea des un asemenea noroc. Toate ziarele vor urla...".

Şi tot aşa, gândurile lui Bouc parcurseră, în continuare, aceleaşi căi bătătorite de vreo sută de ori.

Între timp, doctorul Constantine se frământa:

"E ciudat omulețul ăsta. Un geniu, sau numai un tip excentric? O să rezolve misterul? Imposibil. Nu văd nici o ieşire. E prea încurcat totul... Poate că fiecare a mințit... Dar oricum, nu ajută la nimic. Chiar dacă toți mint, chiar dacă spun adevărul, nimic nu se schimbă. Dimpotrivă, rămâne la fel de încurcat. Foarte ciudate, rănile acelea. Nu înțeleg deloc... Ar fi fost mai uşor de priceput dacă l-ar fi împuşcat. După câte ştiu, gangsterii împuşcă. Curioasă țară, America. Mi-ar place să mă duc acolo. Totul progresează într-o asemenea viteză. Când mă întorc acasă, trebuie să mă duc pe la Demetrius Zagone. El a fost în America şi e plin de idei moderne... Ce o fi făcând Zia acum? Dacă ar afla nevastă-mea...".

Şi gândurile îi zburară spre problemele sale personale.

Hercule Poirot stătea foarte liniştit.

Ai fi putut crede că doarme.

Apoi, deodată, după un sfert de oră de completă nemişcare, fruntea începu să i se încrețească. Oftă încet şi murmură:

— În fond, de ce nu? Iar dacă-i aşa, atunci asta ar putea explica totul.

Deschise ochii. Erau verzi, ca de pisică. Spuse încet:

— Eh bien, am cugetat. Dar voi?

Pierduți în raționamentele lor, ceilalți doi tresăriră brusc.

— Şi eu am cugetat, spuse Bouc puțin încurcat, dar n-am ajuns la nici o concluzie. Lămurirea crimei ține de meseria dumitale, nu de a mea.

— Şi eu am reflectat cu cea mai mare seriozitate, spuse doctorul cu tupeu, revenind de pe unele tărâmuri

cam personale. M-am gândit la unele teorii posibile, dar nici una nu mă satisface.

Poirot dădu din cap înțelegător, vrând parcă să spună: "Perfect. Asta şi aşteptam să-mi spuneți. Mi-ați dat tocmai sfaturile de care aveam nevoie".

Se ridică în picioare, trase aer în piept, îşi mângâie mustața şi le vorbi ca un orator cu experiență în fața unei adunări:

— Prieteni, am revăzut faptele, am verificat de asemenea declarațiile pasagerilor şi am ajuns la o concluzie. Întrevăd, nebulos deocamdată, o anumită explicație, care se potriveşte cu faptele, aşa cum le cunoaştem în momentul de față. E o explicație foarte îndrăzneață şi deocamdată nu pot fi sigur că este cea adevărată. Pentru a mă convinge definitiv, trebuie să fac anumite experiențe, să mai verific unele ipoteze.

Aş vrea, în primul rând, să menționez anumite fapte care mi se par semnificative. Să începem cu observația prietenului nostru Bouc, făcută chiar în acest loc cu ocazia primului dejun pe care l-am luat împreună în tren. Spunea el atunci că suntem înconjurați de oameni din toate clasele, de toate vârstele şi naționalitățile. Aşa ceva se întâmplă destul de rar în acest sezon. Vagonul Atena-Paris şi Bucureşti-Paris, spre exemplu, sunt aproape goale. Nu uitați de asemenea pasagerul care n-a mai venit. E un amănunt semnificativ. Apoi mai sunt şi alte elemente minore care dau de gândit, ca de pildă poziția poşetei doamnei Hubbard, numele mamei doamnei Armstrong, metodele detective ale domnului Hardman, aluzia lui MacQueen cum că Ratchett însuşi ar fi ars hârtia pe care am găsit-o, numele de botez al prințesei Dragomiroff, ca şi pata de grăsime de pe paşaportul familiei Andrenyi.

Ceilalți doi se holbară la el.

— Nu vă spun nimic, aceste fapte? întrebă Poirot.

— Nu prea, recunoscu Bouc.

— Domnul doctor ce zice?

— Nu pricep nimic din ce ne-ai spus.

Între timp Bouc, care reținuse partea concretă a celor spuse de prietenul său, căuta printre paşapoarte. Mormăind satisfăcut, scoase paşaportul contelui şi contesei Andrenyi şi-l deschise.

— La asta te referi? La pata asta?

— Da. E o pată de grăsime proaspătă. Observi unde apare?

— Da, la începutul rubricii cu semnalmentele soției contelui... mai exact la numele ei de botez. Dar mărturisesc că tot nu văd legătura.

— O s-o iau altfel. Să ne reîntoarcem la batista pe care am găsit-o la locul crimei.. După cum aminteam şi adineauri, trei pasageri au legătură cu litera H. Doamna Hubbard, domnişoara Debenham şi camerista Hildegarde Schmidt. Să analizăm cazul acestei batiste dintr-un alt unghi. Aveam de-a face, prieteni, cu o batistă extrem de scumpă, un obiect de lux, brodată de mână la Paris. Care dintre pasageri, lăsând pentru moment inițiala, ar putea avea o astfel de batistă? În orice caz nu doamna Hubbard, o femeie onorabilă, fără prea mari pretenții la îmbrăcăminte. Şi nici domnişoara Debenham: e tipul de englezoaică cu batiste de bună calitate, dar puteți fi sigur că n-o să dea niciodată aproape două sute de franci pe batiste atât de fine. Şi cu atât mai puțin camerista. Dar există două femei în trenul acesta care pot, fără îndoială, să posede o astfel de batistă. Să vedem deci dacă putem găsi vreo legătură între ele şi inițiala H. Cele două femei la care mă gândesc sunt prințesa Dragomiroff...

— Al cărei nume de botez e Natalia, interveni Bouc ironic.

— Exact. Şi numele ei de botez, cum v-am mai spus, este fără îndoială hotărâtor. Cealaltă femeie e contesa Andrenyi. Şi deodată, ceva ne atrage atenția...

— Îți atrage!

— Bine, îmi. Şi anume că numele ei de botez a fost modificat datorită unei pete de grăsime. Un accident şi nimic mai mult — ai fi tentat să spui. Dar nu uitați nu-

mele ei de botez, Elena. Închipuiți-vă că în loc de Elena ar fi fost Helena. Majuscula H putea fi preschimbată în majuscula E, iar e-ul mic următor, asimilat foarte uşor primei litere... şi apoi o mică pată de grăsime care să acopere modificarea.

— Helena, strigă Bouc. Da, se potriveşte.

— Bineînțeles că se potriveşte! Caut să găsesc vreo confirmare, oricât de mică, şi o găsesc. Cartea de vizită de pe unul din geamantanele contesei e uşor umezită şi e tocmai aceea care are prima inițială pe capacul geamantanului, iar restul literelor dispuse lateral. De fapt a fost scoasă, muiată bine şi pusă în alt loc.

— Începi să mă convingi, spus Bouc. Totuşi, contesa Andrenyi... cu siguranță că...

— Acum, bătrâne, trebuie să încerci să priveşti cazul dintr-un punct de vedere cu totul diferit. Cum a fost plănuită să apară în ochii lumii această crimă? Nu uita că zăpada a dat peste cap toate planurile inițiale ale asasinului. Să ne imaginăm pentru o clipă că nu e zăpadă, că trenul merge normal. Ce s-ar fi întâmplat în acest caz? Crima, după toate probabilitățile, ar fi fost descoperită dimineața la frontiera italiană. MacQueen ar fi scos la iveală scrisorile de amenințare, domnul Hardman şi-ar fi spus povestea lui, doamna Hubbard ar fi fost nerăbdătoare să spună cum a trecut un bărbat prin compartimentul ei, nasturele ar fi fost găsit şi el. Îmi închipui numai că două lucruri ar fi arătat altfel. Omul nostru ar fi trecut prin compartimentul doamnei Hubbard cu puțin înainte de ora unu... iar uniforma de conductor ar fi fost găsită la una din toalete.

— Vrei să spui că...?

— Vreau să spun că crima era plănuită să apară ca fiind comisă de către cineva din afară. S-ar fi dat astfel să se înțeleagă că asasinul a coborât din tren la Brod, unde trenul trebuia să sosească în mod normal la 0.58. Lucrurile ar fi fost în aşa fel aranjate, încât cineva să se fi întâlnit pe coridor cu ciudatul conductor. Uniforma ar fi fost

lăsată undeva la vedere, pentru a arăta limpede cum s-au petrecut lucrurile. Deci, nici o bănuială nu ar fi planat asupra pasagerilor. Aşa trebuia, în intenția asasinului, să apară crima celor din afară. Dar înzăpezirea trenului a schimbat toate datele problemei. Fără îndoială că asta şi explică de ce a rămas atât de mult asasinul în compartimentul victimei: aştepta ca trenul să plece. Dar, până la urmă, şi-a dat seama că trenul n-o să mai plece. Trebuia să urzească un alt plan. Acum s-ar fi ştiut că criminalul se mai află în tren.

— Da, aşa e, spuse Bouc nerăbdător. Toate astea le înțeleg. Dar cum rămâne cu batista?

— Mă întorc şi la ea, deşi pe o cale cam întortocheată. De la bun început trebuie să vă dați seama că scrisorile de amenințare sunt un fel de farsă. Ele au fost probabil copiate integral din cine ştie ce roman polițist american. Nu sunt autentice ci, pur şi simplu, destinate poliției. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: l-au indus ele în eroare pe Ratchett? După toate aparențele, ar trebui să răspundem prin Nu. Instrucțiunile pe care i le-a dat lui Hardman par să indice un duşman "personal" precis, a cărui identitate o cunoştea bine. Asta, dacă luăm de bună declarația lui Hardman. Dar Ratchett a primit negreşit o scrisoare de cu totul altă natură, cea care se referea la copilul Armstrong şi din care am găsit un fragment în compartimentul lui. În cazul în care Ratchett nu şi-ar fi dat seama mai devreme, această scrisoare urma să-l facă să înțeleagă clar motivul pentru care viața îi era amenințată. După cum v-am repetat tot timpul, această din urmă scrisoare nu era destinată să fie găsită. Prima grijă a asasinului a fost s-o distrugă. Şi iată, deci, a doua răsturnare a planurilor sale. Prima a fost zăpada, a doua a fost reconstituirea de către noi a fragmentului găsit.

Încercarea de a distruge acel bilețel nu poate însemna decât un singur lucru: că trebuie să fie în tren cineva într-atât de intim legat de familia Armstrong, încât găsirea acelui bilețel ar fi aruncat de îndată bănuiala asupra lui.

Ajungem acum şi la celelalte indicii pe care le-am descoperit. Trec peste curățitorul de pipă, despre care am vorbit destul de mult. Ajungem din nou la batistă. Ei bine, descoperirea ei acuză nemijlocit pe cineva, a cărui inițială a numelui e H, şi ne spune că ar fi fost pierdută acolo de acea persoană.

— Exact, spuse doctorul Constantine. Când persoana respectivă descoperă că şi-a pierdut batista, încearcă imediat să-şi modifice numele de botez.

— Ce repede mergi. Ajungi la o concluzie mult mai devreme decât îmi permit eu să o fac.

— Mai există şi o altă posibilitate?

— Bineînțeles că există. Să zicem, de pildă, că ai comis o crimă şi că vrei să arunci bănuiala asupra altcuiva. Ei bine, ştii că în tren se află o anumită persoană, legată intim de familia Armstrong — o femeie. Să presupunem, apoi, că laşi la locul crimei o batistă a acelei femei... Ea va fi interogată, se va afla de legătura ei cu familia Armstrong... şi gata. În acelaşi timp, ai şi motiv, şi dovada compromițătoare.

— Dar atunci, obiectă doctorul, persoana indicată, fiind inocentă, n-ar încerca să-şi ascundă identitatea.

— Crezi? Aceasta ar fi, într-adevăr, părerea unei comisii de anchetă. Dar eu cunosc natura umană, prietene, şi pot să-ți spun că cea mai nevinovată persoană, pusă deodată în fața posibilității de a fi judecată pentru crimă, şi-ar pierde capul şi ar face cele mai absurde lucruri. Nu, pata de grăsime şi schimbarea cărții de vizită de pe geamantan nu dovedesc vinovăția... ci numai că, din anumite motive, contesa Andrenyi doreşte să-şi ascundă identitatea.

— Ce legătură crezi că poate avea ea cu familia Armstrong? Ne-a spus că n-a fost niciodată în America.

— Întocmai. Ba mai mult, are o figură străină pentru noi, neobişnuită, şi mai vorbeşte şi stricat englezeşte, exagerând chiar. Dar nu-i prea greu de ghicit cine e. Aminteam adineauri numele mamei doamnei Armstrong. E

vorba de Linda Arden, o foarte celebră actriță, o foarte bună interpretă a lui Shakespeare. Gândiți-vă la "Cum vă place", la pădurea Arden şi la Rosalinda. De acolo şi-a luat actrița numele. Dar Linda Arden, numele sub care a fost cunoscută pretutindeni în lume, nu era numele ei adevărat. S-ar putea să fi fost Goldenberg, căci se trăgea foarte probabil din Europa centrală, dintr-o familie evreiască. Multe naționalități au luat-o spre America. Ce-ar fi, domnilor, ca sora mai mică a doamnei Armstrong, încă un copil când a avut loc tragedia, să fie Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden, care s-a măritat cu contele Andrenyi, pe când acesta era ataşat la Washington?

— Dar prințesa Dragomiroff spunea că s-a măritat cu un englez.

— Al cărui nume nu şi-l putea aminti. Vă întreb, prieteni, e posibil aşa ceva? Prințesa Dragomiroff o iubea pe Linda Arden, aşa cum poate o adevărată doamnă să iubească o adevărată artistă. A fost naşa uneia dintre fiicele Lindei Arden. Ar uita ea atât de repede numele soțului celeilalte fiice? Puțin probabil. Nu cred că putem afirma cu siguranță că prințesa Dragomiroff a mințit. Ştia că Helena e în tren, o văzuse doar. Şi-a dat seama, de îndată ce a auzit cine era de fapt Ratchett, că Helena va fi suspectată. Ca atare, când am întrebat-o despre sora doamnei Armstrong, a mințit fără să şovăie o clipă... că s-a întâmplat mai de mult, că nu-şi poate aminti, dar că "Helena s-a măritat pare-se cu un englez". Ceea ce e cât se poate de departe de adevăr.

Unul din chelneri intră pe uşa din fund şi se apropie de Bouc.

— Pot să servesc masa, domnule? Totul e pregătit.

Bouc privi spre Poirot. Acesta aprobă din cap.

— În orice caz, masa trebuie servită.

Chelnerul ieşi. Curând se auzi clopoțelul sunând şi vocea hotărâtă a chelnerului:

— Primul serviciu. Masa e servită...

CAPITOLUL IV
PATA DE GRĂSIME DE PE PAŞAPORTUL CONTELUI UNGUR

Poirot se aşeză la o masă cu Bouc şi cu doctorul. Pasagerii din vagonul restaurant erau foarte liniştiţi. Vorbeau puţin. Până şi guraliva doamnă Hubbard era neobişnuit de tăcută. Murmură doar când se aşeză:

— Simt că n-am putere să pun ceva în gură.

Ceea ce n-o împiedică să se înfrupte din tot ce i se oferi, încurajată de către suedeză, care o îngrijea ca pe o bolnavă.

Înainte ca masa să fie servită, Poirot îl trase de mânecă pe chelnerul şef şi-i şopti ceva la ureche. Doctorul Constantine ghici de îndată despre ce e vorba, când observă că pe contele şi pe contesa Andrenyi îi servesc mereu ultimii. Astfel, după ce masa luă sfârşit, mai rămaseră o vreme până când li se făcu plata. Ca urmare, erau ultimii în vagonul restaurant.

Când, în cele din urmă, se ridicară şi se îndreptară spre uşă, Poirot se ridică brusc şi-i urmă.

— Iertaţi-mă, doamnă, v-a căzut batista, şi-i întinse batista fină, cu monogramă.

Ea o luă, o privi, apoi i-o dădu înapoi.

— Aţi greşit, domnule, nu e batista mea.

— Nu e a dumneavoastră? Sunteţi sigură?

— Absolut sigură, domnule.

— Şi totuşi, doamnă, are iniţiala dumneavoastră, H.

Contele făcu o mişcare bruscă. Poirot nu-i dădu atenţie. Privea ţintă la contesă. Aceasta era foarte calmă.

— Nu vă înţeleg, domnule. Iniţialele mele sunt E.A.

— Cred că nu-i adevărat. Numele dumneavoastră este Helena... şi nu Elena. Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden... Helena Goldenberg, sora doamnei Armstrong.

Se lăsă o tăcere grea. Atât contele cât şi contesa

păliră. Poirot spuse pe un ton mai amabil:

— N-are nici un rost să negaţi. Acesta-i adevărul, nu-i aşa?

Contele izbucni furios:

— Vă întreb, domnule, cu ce drept...

Ea îl întrerupse punându-i mâna pe buze.

— Nu, Rudolph, lasă-mă să vorbesc. E inutil să negăm cele afirmate de acest domn. Ar fi mai bine să luăm loc şi să discutăm deschis.

Vocea i se schimbase. Mai păstra încă plinătatea sudică a tonului, dar devenise dintr-o dată mai tăioasă, mai hotărâtă. Era, pentru prima oară, o voce într-adevăr americană.

Contele rămase tăcut. Se supuse dorinţei ei şi se aşezară amândoi în faţa lui Poirot.

— Cele spuse de dumneavoastră, domnule, sunt întru totul adevărate, începu contesa. Sunt Helena Goldenberg, sora mai mică a doamnei Armstrong.

— Nu acelaşi lucru mi-aţi spus şi astăzi dimineaţă, doamnă contesă.

— Nu.

— De fapt, ceea ce soţul dumneavoastră şi dumneavoastră mi-aţi spus nu a fost altceva decât un lanţ de minciuni.

— Domnule! strigă contele, nemaiputându-se stăpâni.

— Nu te înfuria, Rudolph. Domnul Poirot se exprimă cam brutal, dar ceea ce spune este incontestabil.

— Mă bucur că recunoaşteţi atât de sincer, doamnă. Aţi vrea să-mi spuneţi acum de ce procedaţi astfel şi, de asemenea, de ce-aţi modificat numele dumneavoastră de botez de pe paşaport?

— Numai eu am făcut asta, interveni contele.

Helena vorbi calm:

— Bineînţeles, domnule Poirot, puteţi ghici motivul meu... motivele noastre. Acest om care a fost asasinat este acelaşi cu cel care mi-a ucis nepoata, care a omorât-o pe sora mea, care i-a sfâşiat inima cumnatului meu. Trei din-

tre oamenii pe care-i iubeam cel mai mult şi care alcătuiau casa mea... lumea mea!

Vocea îi vibra de emoţie. În aceste momente recunoşteai în ea pe Linda Arden, a cărei forţă emoţională, pe scenă, mişcase publicul până la lacrimi.

— Din toţi pasagerii din tren, continuă ea mai liniştită, eu singură, probabil, aveam cele mai serioase motive să-l ucid.

— Şi nu l-aţi ucis, doamnă?

— Vă jur, domnule Poirot, şi soţul meu ştie şi vă poate confirma, că deşi am fost tentată serios s-o fac, niciodată nu am ridicat mâna împotriva acestui om.

— Vă dau cuvântul meu de onoare, domnilor, spuse contele, că noaptea trecută Helena n-a părăsit compartimentul. După cum v-am spus, a luat un somnifer. Este absolut nevinovată.

Poirot privi când la unul când la celălalt.

— Pe cuvântul meu de onoare, repetă, contele.

Poirot clătină uşor din cap.

— Şi totuşi, v-aţi asumat răspunderea să modificaţi numele de pe paşaport?

— Domnule Poirot, începu contele pe un ton energic şi pătimaş, puneţi-vă în situaţia mea. Credeţi că m-aş fi putut împăca, chiar şi cu gândul, ca soţia mea să fie târâtă într-o anchetă poliţienească murdară? E nevinovată, ştiu, dar ea avea dreptate când vă spunea că din cauza legăturii de rudenie cu familia Armstrong, ar fi fost de îndată bănuită. Ar fi fost interogată, poate chiar arestată. Nu ştiu ce neşansă ticăloasă ne-a adus în acelaşi tren cu acest Ratchett, dar după cele întâmplate mi-am dat seama că nu-mi rămâne decât un singur lucru de făcut. Recunosc, domnule, v-am minţit... cu excepţia unui singur lucru, şi anume că soţia mea n-a ieşit deloc, astă-noapte, din compartimentul ei.

Vorbea cu atâta ardoare, încât era greu să fie contrazis.

— Nu spun că nu vă cred, domnule, zise Poirot încet.

Ştiu că aparţineţi unei vechi familii nobile. Ar fi fost într-adevăr penibil dacă soţia dumneavoastră ar fi fost vârâtă într-o afacere poliţienească neplăcută. Aici vă înţeleg. Dar cum puteţi explica prezenţa batistei soţiei dumneavoastră în compartimentul lui Ratchett?

— Această batistă nu e a mea, domnule, spuse contesa.

— În ciuda iniţialei H?

— În ciuda iniţialei. Batistele mele seamănă cu aceasta, dar nici una nu are exact acest model. Ştiu, bineînţeles, că nu pot spera să vă conving, dar vă asigur că aşa e. Această batistă nu-mi aparţine.

— Ar fi putut fi pusă acolo de cineva pentru a vă compromite?

Ea zâmbi puţin.

— Vreţi să mă forţaţi să recunosc, până la urmă, că e a mea? Dar vă spun, domnule Poirot, nu e.

Vorbea foarte convingător.

— Dacă batista nu-i a dumneavoastră, de ce aţi modificat atunci numele de pe paşaport?

De astă dată răspunse contele:

— Pentru că am auzit că a fost găsită o batistă cu iniţiala H pe ea. Am discutat împreună, înainte de a veni la convorbirea de azi dimineaţă. I-am atras atenţia Helenei că dacă s-ar observa că numele ei de botez începe cu H, atunci ar fi de îndată supusă unui interogatoriu mult mai riguros. Şi, de fapt, a fost atât de simplu să transform Helena în Elena.

— Aveţi stofă de mare criminal, domnule conte, remarcă Poirot, sec. O ingenuitate foarte naturală şi o hotărâre aparent lipsită de orice remuşcări de a înşela justiţia.

— Oh nu, nu vorbiţi aşa, se repezi contesa. Domnule Poirot, el n-a făcut decât să explice cum s-au petrecut lucrurile. Trecuse din franceză în engleză. Eram speriată… teribil de speriată. A fost atât de îngrozitor… atunci… şi din nou să fie răscolit totul. Şi să fiu bănuită şi poate

aruncată în închisoare. Eram pur şi simplu înspăimântată, domnule Poirot. Nu ştiu dacă vă puteți da seama?

Avea o voce fermecătoare, adâncă, convingătoare, vocea fiicei Lindei Arden, actrița.

Poirot o privea grav.

— Dacă vreți să vă cred, doamnă, şi vreau să vă cred... atunci trebuie să mă ajutați.

— Să vă ajut?

— Da. Motivul crimei se află undeva, în trecut, în acea tragedie care v-a zdrobit căminul şi v-a amărât viața. Introduceți-mă în trecut, doamnă, ca să pot găsi veriga care să explice tot ce s-a întâmplat acum.

— Ce-aş putea să vă spun? Toți au murit. Şi repetă aproape plângând: Au murit cu toții, cu toții... Robert... Sonia... mica şi scumpa Daisy. Era atât de dulce, de fericită... şi avea nişte bucle minunate. Eram cu toții nebuni după ea.

— A mai fost şi o altă victimă, doamnă. O victimă indirectă, s-ar putea spune.

— Biata Susanne? Da, pe ea o uitasem. Poliția a interogat-o. Erau convinşi că ştie ceva. Poate o fi avut vreun amestec, dar fără să vrea. O fi stat, probabil, la taclale cu cine ştie cine, comunicându-i când ieşea Daisy la plimbare. Ancheta înainta groaznic de încet... şi ea a crezut că o socotesc vinovată. — O trecu un fior. — S-a aruncat de la fereastră. Oh, a fost îngrozitor!

Îşi ascunse fața în mâini.

— Ce naționalitate avea, doamnă?

— Era franțuzoaică.

— Care era numele ei de familie?

— E caraghios, dar nu-mi amintesc. Toți îi spuneam Susanne. O fată destul de veselă. O iubea mult pe Daisy.

— Era îngrijitoare, nu-i aşa?

— Da.

— Şi cine era doică?

— O soră de la spital. O chema Stengelberg. Şi ea

ținea la Daisy... şi la sora mea.

— Acum, doamnă, aş vrea să vă gândiți bine înainte de a-mi răspunde. De când sunteți în tren, ați întâlnit pe cineva cunoscut?

Contesa făcu ochii mari.

— Eu? Nu, pe nimeni.

— Dar prințesa Dragomiroff?

— Ah, pe dânsa o cunosc, fireşte. Credeam că vă referiți la cineva... la cineva de atunci.

— Întocmai, doamnă. Gândiți-vă cu atenție. Au trecut câțiva ani. E cineva care, poate, şi-a schimbat înfățişarea.

Helena reflectă îndelung. În cele din urmă spuse:

— Nu, sunt sigură, nu e nimeni.

— Nu uitați că dumneavoastră înşivă erați o fetişcană pe atunci. Nu aveați pe cineva care să vă supravegheze lecțiile, sau să aibă grijă de dumneavoastră?

— Oh, ba da, aveam un cerber, un fel de guvernantă pentru mine şi secretară pentru Sonia. Era englezoaică, sau mai degrabă scoțiană... o femeie solidă, cu părul roşu.

— Cum o chema?

— Domnişoara Freebody.

— Tânără sau bătrână?

— Mi se părea tare bătrână. Dar nu cred să fi avut mai mult de patruzeci de ani. Dar mai mult se ocupa de mine Susanne, şi tot ea avea grijă şi de îmbrăcămintea mea.

— Altcineva nu mai era?

— Numai servitori.

— Şi sunteți sigură, absolut sigură, că n-ați recunoscut pe nici unul în tren?

Contesa îi răspunse cu toată seriozitatea:

— Pe nici unul, domnule.

CAPITOLUL V
NUMELE DE BOTEZ AL PRINȚESEI DRAGOMIROFF

În timp ce contele şi contesa se îndepărtau, Poirot se întoarse spre prietenii săi.

— Vedeți, facem progrese.

— Excelentă treabă, spuse Bouc, încântat. În ce mă priveşte, nici nu mi-ar fi trecut prin cap vreodată să-i bănuiesc pe contele şi pe contesa Andrenyi. Recunosc că i-am socotit în afară de orice bănuială. Cred că nu e nici o îndoială că ea a comis crima? E cam trist. Totuşi, n-o s-o ghilotineze. Există circumstanțe atenuante. Are să ia câțiva ani de închisoare, şi gata.

— Văd că eşti absolut sigur de vinovăția ei.

— Dragul meu prieten, crezi că mai există vreo îndoială? Am crezut că maniera ta calmă de a te purta cu ea era numai pentru a calma spiritele, până când ne vom deszăpezi şi vom preda cazul poliției.

— N-ai încredere în cuvântul de onoare al contelui că soția lui e nevinovată?

— Mon cher, fireşte, ce altceva ar fi putut să spună? O adoră şi vrea s-o salveze! Minte foarte bine, ca un mare senior, dar tot minciună rămâne.

— Ei bine, ştii că mi-a trecut prin cap ideea absurdă că s-ar putea să nu mintă.

— Nu, nu se poate. Nu uita batista. Batista spune totul.

— Eu nu sunt aşa de sigur în privința acestei batiste. Aminteşte-ți că ți-am spus mereu că există două posibilități în ce priveşte apartenența acestei batiste.

— Totuşi...

Bouc se opri brusc. Uşa de la capătul vagonului se deschise şi intră prințesa Dragomiroff. Veni drept spre ei. Toți trei se ridicară în picioare.

Ignorându-i pe ceilalți, prințesa i se adresă lui Poirot:

— Am impresia, domnule, îi spuse, că aveți o batistă de-a mea.

Poirot privi triumfător înspre prietenii săi.

— Aceasta este, doamnă?

O scoase şi-o întinse prințesei.

— Da. Are inițiala mea în colț.

— Dar, doamnă prințesă, aici văd litera H, spuse Bouc. Numele dumneavoastră de botez, dacă-mi permiteți, este Natalia.

Ea îl privi cu răceală.

— Exact, domnule. Batistele mele au inițialele scrise în ruseşte. În alfabetul rus, H înseamnă N.

Bouc păru cam descumpănit. Era ceva în această bătrână neîmblânzită care-l tulbura.

— În timpul anchetei de azi dimineață, nu ne-ați spus că batista vă aparține.

— Nu m-ați întrebat, i-o tăie sec prințesa.

— Fiți bună şi luați loc, doamnă, spuse Poirot.

Ea oftă.

— Cred că ar fi mai bine. Şi, după ce se aşeză, urmă: Nu trebuie să faceți prea mult caz de batistă, domnilor. Următoarea dumneavoastră întrebare va fi: cum a ajuns batista mea lângă cadavru? Răspunsul meu este: habar n-am.

— Într-adevăr, nu ştiți?

— Întocmai.

— Vă rog să mă scuzați, doamnă, dar cum putem noi verifica adevărul spuselor dumneavoastră?

Poirot pronunță aceste cuvinte foarte încet. Prințesa Dragomiroff răspunse disprețuitor:

— Spuneți asta, bănuiesc, fiindcă nu v-am informat că Helena Andrenyi este sora doamnei Armstrong?

— Într-adevăr, ne-ați mințit cu bună ştiință în această privință.

— Fireşte. Şi aş face-o din nou. Mama ei îmi era prietenă. Cred, domnilor, în loialitatea față de prieteni, față de o familie.

— Şi nu credeți că e datoria dumneavoastră cea mai înaltă să sprijiniți justiția?

— În acest caz cred că justiția, adevărata justiție, a fost făcută.

Poirot se aplecă spre ea.

— Căutați să înțelegeți situația mea, doamnă. Chiar în ce priveşte batista, pot să vă cred? Sau, de fapt, vreți s-o apărați pe fiica prietenei dumneavoastră?

— Oh, înțeleg ce vreți să spuneți. Zâmbi răutăcios. Ei bine, domnilor, declarația mea poate fi uşor dovedită. Vă voi da adresa din Paris a lenjeresei mele. N-aveți decât s-o arătați şi veți afla că a fost făcută la comanda mea, cam cu un an în urmă. Batista e a mea, domnilor.

Se ridică.

— Mai aveți altceva să mă întrebați?

— Camerista dumneavoastră, doamnă, ar fi putut recunoaşte batista?

— Bineînțeles. A văzut-o şi n-a spus nimic? Ei bine, asta înseamnă că şi ea poate fi loială.

Se înclină şi ieşi.

— Deci aşa stau lucrurile, murmură Poirot. Observasem eu o uşoară ezitare la cameristă, când am întrebat-o dacă ştie a cui e batista. Nu era sigură dacă trebuie să recunoască sau nu că e a stăpânei sale. Dar cum se potriveşte asta cu teoria mea? Mda, s-ar putea, de ce nu?

— Ah, exclamă Bouc, cu un gest caracteristic, e teribilă bătrâna.

— Ar fi putut să-l omoare pe Ratchett? îl întrebă Poirot pe doctor.

Acesta clătină din cap.

— Loviturile acelea de o mare forță, care au străpuns muşchii, n-ar fi putut fi date niciodată de o persoană cu un fizic atât de fragil.

— Dar cele mai slabe?

— Cele mai slabe, da.

— Mă gândesc, spuse Poirot, la întâmplarea de azi dimineață, când i-am spus că forța ei stă în voință mai curând decât în brațe. Era o capcană, această remarcă. Voiam să văd dacă se va uita la brațul drept, sau la stângul. S-a uitat la amândouă. Dar mi-a dat un răspuns ciudat. Mi-a spus: "Nu, n-am putere în ele. Nici nu ştiu dacă

trebuie să mă bucur sau nu". Un răspuns curios... care îmi întăreşte convingerile despre crimă.

— Nu rezolvă însă problema criminalului stângaci.

— Nu. Apropo, ați observat că contele Andrenyi îşi ține batista în buzunarul drept de la piept?

Bouc făcu semn că nu. Gândurile îi zburau la revelațiile uimitoare din ultima jumătate de oră. Murmură:

— Minciuni... şi iarăşi minciuni. Mă uluieşte cantitatea de minciuni pe care ne-au debitat-o azi dimineață.

— Mai sunt încă altele de descoperit, spuse Poirot voios.

— Crezi?

— Aş fi foarte descumpănit dacă n-ar fi aşa.

— Atâta duplicitate... e îngrozitor, spuse Bouc. Dar se pare că nu-ți displace, adăugă el reprobator.

— Are următorul avantaj, spuse Poirot. Dacă-l pui pe cel care minte față în față cu adevărul, atunci de obicei recunoaşte, adeseori pur şi simplu pentru că e surprins. Totul e numai să ghiceşti just, şi obții efectul scontat. Aceasta e singura metodă de a descurca un caz ca al nostru. Iau fiecare pasager pe rând, meditez asupra declarațiilor sale, şi îmi spun: "Dacă acesta minte, şi celălalt minte, în ce punct minte, şi de ce o face?". Şi îmi răspund: dacă minte — rețineți pe dacă — asta se poate întâmpla numai pentru cutare motiv şi în cutare punct. Această metodă a reuşit foarte bine cu contesa Andrenyi. Să încercăm s-o aplicăm şi altor persoane.

— Şi presupunând că se întâmplă să nu ghiceşti?

— Atunci o persoană, în orice caz, va fi în afară de orice bănuială.

— Aha, metoda prin eliminare.

— Întocmai.

— Şi cine va fi următorul?

— Acel pukka sahib care e colonelul Arbuthnot.

CAPITOLUL VI
O A DOUA ÎNTREVEDERE CU COLONELUL ARBUTHNOT

Se vedea bine că această a două vizită în vagonul restaurant nu-i prea făcea plăcere colonelului Arbuthnot. Fața lui avea o expresie rebarbativă.

— Ei bine? întrebă el, aşezându-se.

— Toate scuzele mele pentru acest al doilea deranj, începu Poirot. Dar mai sunt unele informații pe care cred că ni le puteți da.

— Într-adevăr? Nu prea-mi vine să cred.

— Să începem cu acest curățitor de pipă. Îl vedeți?

— Da.

— Vă aparține?

— Nu ştiu. Nu obişnuiesc să le însemn.

— Sunteți conştient de faptul că sunteți singurul dintre pasagerii vagonului Istanbul-Calais care fumează pipă?

— În acest caz, e probabil al meu.

— Ştiți unde a fost găsit?

— Habar n-am.

— A fost găsit lângă cadavrul lui Ratchett.

Colonelul ridică din sprâncene.

— Puteți să ne spuneți, domnule colonel, cum a reuşit să ajungă acolo?

— Dacă credeți că l-am lăsat eu acolo, vă înşelați.

— Ați intrat la un moment dat în compartimentul lui Ratchett?

— Nici măcar n-am stat de vorbă cu el.

— N-ați stat niciodată de vorbă cu el şi nici nu l-ați ucis?

Sprâncenele colonelului se arcuiră din nou, ironic.

— Dacă aş fi făcut-o, mă îndoiesc că v-aş fi înştiințat. Dar de fapt, nu l-am ucis.

— Bine, murmură Poirot. De altfel, n-are nici o importanță.

— Poftim?

— Spuneam că n-are nici o importanță.

— Oh!

Colonelul păru surprins. Se uită la Poirot stingherit.

— Înțelegi, continuă Poirot, curățitorul nu prezintă nici o importanță. Eu însumi pot găsi vreo alte unsprezece explicații satisfăcătoare ale prezenței lui acolo.

Arbuthnot îl privi şi mai uimit.

— De fapt, vă chemasem pentru cu totul altceva, urmă Poirot. Domnişoara Debenham poate v-a spus că am auzit, fără să vreau, câteva cuvinte pe care vi le-a adresat în gara Konia?

Arbuthnot nu-i răspunse.

— Vă spunea: "Nu acum... când totul se va termina, când o să rămână totul undeva în urmă, departe". Ştiți la ce se refereau aceste cuvinte?

— Îmi pare rău, domnule Poirot, dar refuz să răspund la această întrebare.

— De ce?

— Vă sugerez s-o întrebați pe domnişoara Debenham însăşi care e sensul acestor cuvinte, răspunse el rigid.

— Am făcut-o.

— Şi a refuzat?

— Da.

— Atunci, cred că este absolut limpede, chiar şi pentru dumneavoastră, că gura îmi va fi ferecată.

— Nu vreți să dezvăluiți secretul unei doamne?

— Puteți s-o luați şi aşa, dacă vreți.

— Domnişoara Debenham mi-a spus că era vorba de o chestiune personală.

— Atunci, de ce n-o credeți?

— Din cauză că domnişoara Debenham, domnule colonel, este ceea ce se poate numi o persoană foarte suspectă.

— E absurd, izbucni, colonelul, înfierbântat.

— Nu e deloc absurd.

— N-aveți nici o probă împotriva ei.

— Doar faptul că domnişoara Debenham a fost guvernantă în casa Armstrong, pe vremea când a fost răpită micuța Daisy Armstrong!

Se lăsă o tăcere absolută.

Poirot dădu din cap cu blândețe.

— Vedeți, spuse el, ştim mai mult decât bănuiați. Dacă domnişoara Debenham e nevinovată, de ce ascunde acest lucru? De ce mi-a spus că n-a fost niciodată în America?

Colonelul îşi drese glasul.

— Poate vă înşelați.

— Nu mă înşel deloc. De ce m-a mințit domnişoara Debenham?

Colonelul ridică din umeri.

— Ar fi mai bine s-o întrebați pe ea. Totuşi, cred că vă înşelați.

Poirot chemă pe unul din chelneri.

— Du-te şi roag-o pe doamna de la cuşeta numărul 11 să fie atât de bună şi să poftească aici.

— Bine, domnule.

Cei patru bărbați rămaseră tăcuți. Figura colonelului, țeapănă, impasibilă, părea cioplită în lemn. Chelnerul reveni.

— Am anunțat-o, domnule.

— Mulțumesc.

Peste câteva clipe, Mary Debenham intră în vagonul restaurant.

CAPITOLUL VII
IDENTITATEA LUI MARY DEBENHAM

Nu purta pălărie. Ținea capul foarte drept, parcă într-un gest de sfidare. Părul strâns la ceafă, nările-i arcuite sugerau imaginea unei corăbii despicând vajnic valurile agitate ale oceanului. În aceste momente, era frumoasă.

Se uită o clipă la Arbuthnot, doar o clipă. I se adresă

lui Poirot:

— Ați vrut să mă vedeți?

— Voiam să vă întreb, domnişoară, de ce ne-ați mințit azi dimineață?

— V-am mințit? Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Ne-ați ascuns că pe vremea tragediei ce s-a abătut asupra familiei Armstrong, erați de fapt în America, în casa lor. Mi-ați spus că n-ați fost niciodată în America.

Observă tresărirea ei de o clipă, apoi efortul de a se stăpâni.

— Da, răspunse ea, e adevărat.

— Nu, domnişoară, e fals.

— Nu m-ați înțeles. Vreau să spun că e adevărat că v-am mințit.

— Ah, deci recunoaşteți?

Buzele i se arcuiră într-un zâmbet.

— Desigur. Din moment ce-ați aflat.

— Sunteți cel puțin sinceră, domnişoară.

— Ce altceva aş putea face?

— Fireşte. Şi acum, domnişoară aş putea să cunosc motivul atitudinii dumneavoastră?

— Credeam că sare în ochi, domnule Poirot.

— În ai mei n-a sărit, domnişoară.

Ea continuă cu o voce calmă, egală, puțin aspră:

— Trebuie să-mi câştig existența.

— Adică...

Mary Debenham ridică ochii şi-l privi cu seriozitate.

— Ce ştiți dumneavoastră, domnule Poirot, despre lupta pentru a obține şi a păstra o slujbă decentă? Credeți că o femeie care a fost reținută în legătură cu o crimă, al cărui nume şi poate fotografia au apărut în ziarele englezeşti... în fine, credeți că o englezoaică din clasa mijlocie va mai fi dispusă să angajeze această femeie, ca guvernantă a copiilor ei?

— Nu văd de ce nu... dacă nu sunteți în nici un fel pătată.

— Oh, pătată! Nu despre asta-i vorba... ci despre

publicitate! Până acum, domnule Poirot, am avut succes în viață. Am avut slujbe plăcute, bine plătite. Nu avea rost să-mi risc poziția câştigată, când oricum, ceea ce vă puteam spune nu aducea cine ştie ce lămurire.

— Îndrăznesc să vă atrag atenția, domnişoară, că eu aş fi fost cel mai în măsură să apreciez asta.

Ea ridică din umeri.

— M-ați fi putut ajuta, de pildă, în privința identificărilor.

— Nu înțeleg...

— E oare posibil, domnişoară, să nu fi recunoscut în contesa Andrenyi pe sora mai tânără a doamnei Armstrong, de care ați avut grijă la New York?

— Contesa Andrenyi? Nu. Clătină din cap. Poate că vi se va părea extraordinar, dar n-am recunoscut-o. Era încă destul de mică pe atunci. Au trecut mai mult de trei ani de la acele evenimente. E drept, contesa îmi amintea de cineva şi îmi tot băteam capul să aflu. Dar pare atât de străină, încât n-am făcut deloc legătura între ea şi şcolărița americancă. E adevărat că nu m-am uitat la ea decât întâmplător, în vagonul restaurant. Îi remarcasem mai mult îmbrăcămintea decât figura... Zâmbi vag. Aşa sunt femeile! Şi apoi, aveam problemele mele.

— Nu vreți să-mi dezvăluiți secretul dumneavoastră, domnişoară?

Vocea lui Poirot era foarte blândă şi convingătoare.

Ea răspunse aproape şoptit.

— Nu pot... nu pot...

Şi deodată, pe neaşteptate, izbucni în plâns, ascunzându-şi fața între mâini. Plângea de parcă avea inima zdrobită. Colonelul sări în picioare şi se apropie stângaci de ea.

— Eu... ascultă-mă...

Se opri şi se întoarse amenințător spre Poirot.

— O să-ți rup oasele blestemate, maimuță ticăloasă şi înfumurată, spuse el.

— Domnule! protestă Bouc.

Arbuthnot se întoarse către Mary Debenham.

— Mary... pentru numele lui Dumnezeu...

Ea se ridică în picioare.

— Nu-i nimic. Mi-am revenit. Nu mai aveți nevoie de mine, nu-i aşa, domnule Poirot? Dacă totuşi mai e ceva, mă găsiți în compartimentul meu. Oh, ce proastă sunt... ce proastă sunt!

Şi ieşi, fugind aproape. Arbuthnot, înainte de a o urma, se mai întoarse o dată către Poirot.

— Domnişoara Debenham nu are nici o legătură cu această poveste, nici una, înțelegi? Iar dacă o să vă mai amestecați unde nu trebuie şi îi amărâți zilele, o să aveți de-a face cu mine.

Şi ieşi, trântind uşa,

— Îmi place să văd un englez înfuriat, spuse Poirot. Sunt foarte amuzanți. Cu cât sunt mai tulburați, cu atât îşi controlează mai puțin limbajul.

Pe Bouc însă nu-l interesau deloc reacțiile emotive ale englezilor. În schimb, era plin de admirație pentru prietenul său.

— Mon cher, eşti grozav! strigă el. Din nou ai reuşit să ghiceşti. Extraordinar!

— E nemaipomenit cum îi dibui, spuse doctorul entuziasmat.

— Oh, de astă dată n-am avut nici un merit. N-am ghicit deloc. Contesa Andrenyi mi-a spus, practic, tot.

— Cum? Nu se poate!

— Vă amintiți că am întrebat-o despre guvernanta, sau însoțitoarea ei? Eram convins că dacă Mary Debenham are vreun amestec, atunci trebuie să fi avut o astfel de slujbă la familia Armstrong.

— Da, dar contesa Andrenyi a vorbit de o persoană cu totul diferită.

— Întocmai. O femeie înaltă, între două vârste, cu părul roşu, cum să vă spun, într-atât de exact contrariul domnişoarei Debenham, încât prea bătea la ochi. Apoi a trebuit să născocească la repezeală un nume, şi asociația

inconştientă de idei a trădat-o. Ne-a spus că o chema domnişoara Freebody, nu-i aşa?

— Da.

— Ei bine, s-ar putea să nu ştiţi, dar există un magazin la Londra, care s-a numit până nu de mult "Debenham şi Freebody". Obsedată de numele de Debenham, trebuia să găsească repede un alt nume, şi primul care i-a venit în minte a fost Freebody. Fireşte, mi-am dat seama imediat.

— Deci, încă o minciună. De ce-o fi făcut-o?

— Din loialitate, poate. Asta însă cam încurcă lucrurile.

— Pe legea mea, izbucni Bouc, dar ce, fiecare persoană din acest tren minte?

— Tocmai asta, spuse Poirot, va trebui să aflăm.

CAPITOLUL VIII
ALTE DEZVĂLUIRI SURPRINZĂTOARE

— De acum nu mă mai mir de nimic, spune Bouc. De nimic! Chiar dacă se dovedeşte că fiecare pasager din tren a fost în casa Armstrong, tot n-o să mă mir.

— Asta-i o observaţie foarte înţeleaptă, spuse Poirot. Te-ar interesa să afli ce mai are de spus suspectul dumitale numărul unu, italianul?

— Vrei să-ţi pui din nou la încercare flerul dumitale infailibil?

— Întocmai.

— E într-adevăr un caz absolut extraordinar, spuse doctorul Constantine.

— Nu, este foarte normal.

Bouc ridică braţele într-un gest comic de disperare.

— Dacă asta numeşti dumneata normal, prietene…

Nu-şi mai găsea cuvintele.

Între timp, Poirot îl rugă pe chelner să-l poftească pe Antonio Fosca-relli.

Italianul cel voinic sosi de îndată. Avea o privire îngrijorată. Se uita nervos, într-o parte şi-n alta, ca un animal hăituit.

— Ce mai doriți? N-am nimic să vă spun... nimic, auziți? Per Dio... Pocni cu pumnul în masă.

— Ba da, mai ai ceva să ne spui, zise Poirot ferm. Adevărul!

— Adevărul!

Aruncă o privire neliniştită spre Poirot. Siguranța şi buna lui dispoziție dispăruseră.

— Bineînțeles. S-ar putea să-l ştiu de pe acum. Dar ar fi mai bine pentru dumneata dacă ni l-ai spune aşa, spontan.

— Vorbiți ca cei de la poliția americană. "Puneți cărțile pe masă", aşa îți spun, "cărțile pe masă".

— Aha, deci ai avut de-a face cu poliția din New York?

— Nu, niciodată. N-au găsit nici o dovadă împotriva mea, deşi nu s-ar putea spune că nu s-au străduit.

— Asta se întâmpla pe vremea cazului Armstrong, nu-i aşa? Dumneata erai şoferul?

Întâlni privirea italianului. Nervii acestuia cedară. Arătă deodată ca un balon dezumflat.

— Dacă ştiți... de ce mă mai întrebați?

— De ce ai mințit azi-dimineață?

— Motive de afaceri. În afară de asta, n-am încredere în poliția iugoslavă. N-ar fi făcut dreptate unui italian.

— Poate că tocmai, ți-ar fi făcut!

— Nu, nu. N-am avut nici o legătură cu treaba de astă-noapte. Nici n-am ieşit din compartimentul meu. Englezul cel morocănos poate să vă spună. Nu eu l-am omorât pe porcul ăsta... pe Ratchett. N-aveți nici o dovadă împotriva mea.

Poirot scria ceva pe o foaie de hârtie. Îl privi pe italian şi îi spuse:

— Foarte bine. Poți să pleci.

Foscarelli rămase locului, neliniştit.

— Nu vă dați seama că n-am nici un amestec?

— Am spus că poţi pleca.

— E o conspiraţie. Vreţi să mă compromiteţi? Şi toate astea pentru un porc de câine care de mult trebuia să fi sfârşit pe scaunul electric! E o infamie că nu s-a întâmplat aşa. Dacă aş fi fost eu... dacă m-ar fi arestat pe mine...

— Dar n-ai fost dumneata. Dumneata n-ai nici un amestec în răpirea copilului.

— Ce tot vorbiţi? Micuţa de ea... era bucuria casei. Tonio, aşa-mi zicea. Se aşeza în maşină şi lua volanul cu mânuţele. Toţi o adorau! Chiar şi cei de la poliţie au înţeles asta până la urmă. Ah, drăguţa de ea...

Vocea i se frânse. Avea lacrimi în ochi. Se întoarse brusc şi ieşi din vagon.

— Pietro, strigă Poirot.

Chelnerul veni în fugă.

— Numărul 10, doamna Ohlsson.

— Bine, domnule.

— Alta? strigă Bouc. Ah, nu... nu se mai poate. Îţi spun că aşa nu se mai poate.

— Mon cher, dar trebuie să aflăm. Chiar dacă până la urmă reiese că fiecare din tren a avut un motiv să-l ucidă pe Ratchett, noi tot trebuie să aflăm. Şi odată ce am aflat, putem, în sfârşit, stabili cine-i vinovatul.

— Mi se învârteşte capul, mormăi Bouc.

Chelnerul îi făcu loc să intre, cu multă amabilitate, Gretei Ohlsson, care plângea amarnic.

Se prăbuşi pe scaunul din faţa lui Poirot şi îşi îngropă faţa într-o batistă mare.

— Nu trebuie să vă faceţi griji, domnişoară. Poirot o bătu pe umăr. Să ne spuneţi adevărul în câteva cuvinte, asta-i tot ce vă cerem. Aţi fost îngrijitoarea micuţei Daisy Armstrong?

— Da, aşa e... e adevărat, articulă printre lacrimi nefericita femeie. Ah, era un înger, un îngeraş dulce şi plin de viaţă. N-avusese parte decât de bunătate şi dragoste... şi deodată... răpită de acel ticălos... şi aşa de crud s-a purtat cu ea... şi sărmana maică-sa... şi cealaltă micuţă

care nici n-a apucat să deschidă ochii. Nu puteți înțelege... nu puteți şti... dacă ați fi fost acolo ca şi mine... dacă ați fi văzut toată tragedia aceea îngrozitoare... Ar fi trebuit să vă spun adevărul despre mine, azi-dimineață. Dar eram speriată... foarte speriată. M-am bucurat atâta că ticălosul acela e mort şi că n-o să mai poată omorî sau chinui alți copilaşi. Ah! nu pot să vorbesc... nu-mi găsesc cuvintele...

Se cutremura toată de plâns. Poirot o bătea blând pe umăr.

— Vă înțeleg... Înțeleg tot ce mi-ați spus. N-o să vă mai întreb nimic. Mi-e suficient că ați recunoscut. Înțeleg, credeți-mă.

Suspinând, nefiind în stare să scoată nici un cuvânt, Greta Ohlsson se ridică şi se îndreptă, împleticindu-se, spre uşă. În dreptul uşii se ciocni de un bărbat care tocmai intra.

Era valetul, Masterman. Veni drept spre Poirot şi vorbi în felul său liniştit, fără nici o emoție.

— Sper că nu vă deranjez, domnule. M-am gândit că e cel mai bine să vin de îndată şi să vă spun adevărul. În timpul războiului, am fost ordonanța colonelului Armstrong, şi apoi i-am slujit ca valet la New York. Trebuie să recunosc că azi-dimineață v-am ascuns acest lucru. A fost foarte urât din partea mea, domnule, şi m-am gândit că e mai bine să vin să vă mărturisesc deschis. Dar sper că nu-l bănuiți pe Tonio. Bietul Tonio, domnule, nu s-ar atinge nici măcar de o muscă. Şi pot să jur că n-a părăsit compartimentul astă-noapte. Aşa că, vedeți, domnule, el n-ar fi putut-o face. O fi el străin, dar e un om foarte blând... nu ca italienii aceia ticăloşi, ucigaşi, despre care tot scriu ziarele.

Se opri. Poirot îl privea fix în ochi.

— Asta-i tot ce ai de spus?

— Tot, domnule.

Văzând că Poirot nu mai spune nimic, se înclină puțin stingherit şi, ezitând o clipă, se îndreptă spre uşă, la fel de liniştit şi modest cum venise.

— Asta-i mai fantastic decât toate romanele poliţiste pe care le-am citit, spuse doctorul Constantine.

— Sunt de aceeaşi părere, vorbi Bouc. Din cei doisprezece pasageri ai acestui vagon, nouă s-au dovedit a avea legătură cu cazul Armstrong. Ce urmează, te întreb? Sau, mai bine zis, cine urmează?

— Pot să-ţi dau un răspuns aproape sigur, spuse Poirot. Acum o să sosească detectivul nostru, domnul Hardman.

— Şi el vine să mărturisească?

Poirot n-apucă să-i răspundă, că americanul îşi şi făcu apariţia. Îi privi cu coada ochiului, şi aşezându-se jos, începu cu o voce tărăgănată:

— Ce se întâmplă de fapt în trenul ăsta? Parcă am fi într-o casă de nebuni.

Poirot clipi ironic.

— Eşti absolut sigur, domnule Hardman, că n-ai fost grădinar în casa Armstrong?

— N-aveau grădină, răspunse Hardman prompt.

— Sau majordom?

— N-aveau obiceiuri atât de aristocratice. Nu, n-am avut nici un fel de legătură cu casa Armstrong, deşi încep să cred că sunt singurul în această situaţie! Vi se pare verosimil? Spuneţi-mi, da?

— De fapt, e puţin surprinzător, spuse Poirot, descumpănit.

— Asta-i bună! izbucni Bouc.

— Ai vreo părere proprie asupra crimei, domnule Hardman? îl întrebă Poirot.

— Nu, domnule. Mă depăşeşte. Nu mai ştiu ce să cred. S-ar putea ca toţi să fie amestecaţi; dar cine e de fapt vinovatul, asta nu mai ştiu. Sunt curios cum o să ieşiţi din povestea asta.

— Ghicind.

— Atunci, credeţi-mă, sunteţi un ghicitor foarte dibaci. Da, da, o să le spun tuturor că sunteţi un ghicitor foarte dibaci.

Hardman se aplecă înainte şi-l privi pe Poirot cu admirație.

— Vă rog să mă iertați, îi spuse, dar nimeni n-ar zice asta, luându-se numai după aspectul dumneavoastră. Îmi scot pălăria în fața dumneavoastră. Într-adevăr, să ştiți c-o fac.

— Sunteți prea amabil, domnule Hardman.

— Deloc, deloc. Pur şi simplu, o meritați.

— Totuşi, spuse Poirot, problema nu este încă rezolvată în întregime. Putem spune oare în mod cert că ştim cine l-a ucis pe Ratchett?

— Pe mine să nu mă puneți la socoteală, spuse Hardman. Eu n-am spus nimic. Sunt doar plin de admirație. Ce-i cu ceilalți doi pe care încă nu i-ați ghicit? Vreau să spun, bătrâna americană şi camerista? Am putea să le considerăm singurele persoane nevinovate din tren?

— Până când, spuse Poirot zâmbind, le vom putea găsi un loc în mica noastră schemă ca... ce să spun?... îngrijitoare şi bucătăreasă la familia Armstrong.

— Ei bine, nimic pe lume n-o să mă mai mire de acum înainte, spuse Hardman, calm şi resemnat. O casă de nebuni, asta e, o casă de nebuni!

— Ah, mon cher, asta ar însemna să mergem cu coincidențele puțin prea departe, spuse Bouc. Nu pot fi toți amestecați.

Poirot îi privi dojenitor.

— Nu înțelegi, îi spuse. Nu înțelegi deloc. Spune-mi, ştii cine l-a omorât pe Ratchett?

— Dar dumneata? pară Bouc.

Poirot înclină capul.

— Oh, da, spuse el. Ştiu de câtăva vreme. E atât de limpede, încât mă mir că n-ai observat şi dumneata. Privi înspre Hardman: Dar dumneata?

Hardman clătină din cap şi-l privi plin de curiozitate.

— Nu ştiu, nu ştiu deloc. Care dintre ei?

Poirot rămase câtăva vreme pe gânduri. Apoi spuse:

— Vrei să fii aşa de bun, domnule Hardman, şi să

chemi toată lumea aici? Există două soluții posibile ale acestui caz. Vreau să vi le expun pe amândouă, tuturor.

CAPITOLUL IX
POIROT PROPUNE DOUA SOLUȚII

Pasagerii se strânseră în vagonul restaurant şi îşi ocupară locurile obişnuite în jurul meselor. Aveau toți aceeaşi expresie, de teamă şi nerăbdare. Domnişoara Ohlsson mai plângea încă, iar doamna Hubbard căuta s-o liniştească.

— Încearcă să te stăpâneşti, draga mea. Totul o să fie cum nu se poate mai bine. Nu trebuie să te pierzi cu firea. Dacă printre noi se află un criminal ticălos, ei bine, ştim cu toții că nu dumneata eşti. Ar fi nebun acela care ar crede aşa ceva. Aşează-te aici, iar eu voi sta lângă dumneata. Şi nu-ți mai fă griji degeaba.

Poirot se ridică în picioare. Toate vocile, chiar şi cea a doamnei Hubbard, amuțiră.

Conductorul, lângă uşă, părea încurcat.

— Îmi dați voie să stau, domnule?

— Bineînțeles, Michel.

Poirot îşi drese vocea.

— Doamnelor şi domnilor, voi vorbi în englezeşte, întrucât cred că toți cei de față cunosc puțin această limbă. Ne-am adunat aici pentru a lămuri cauzele morții lui Samuel Edward Ratchett, alias Cassetti. Există două soluții posibile ale crimei. Vi le voi expune pe amândouă şi voi ruga apoi pe domnul Bouc şi pe doctorul Constantine, aici de față, să aprecieze care soluție e cea corectă.

Cu toții cunoaştem faptele întâmplate. Domnul Ratchett a fost găsit înjunghiat astăzi dimineață. Ştim că se mai afla încă în viață azi-noapte la ora 12.37 când a schimbat câteva cuvinte, prin uşa închisă, cu conductorul vagonului nostru. În buzunarul pijamalei sale a fost găsit un ceas, ale cărui limbi se opriseră la ora unu şi un sfert.

Doctorul Constantine, care a examinat cadavrul a doua zi dimineață, a situat intervalul în care s-a putut produce moarteq între miezul nopții şi ora două dimineața. La o jumătate de oră după miezul nopții, cum ştim, trenul s-a înzăpezit. Din acest moment a devenit imposibil pentru oricine să părăsească trenul.

Potrivit declarațiilor domnului Hardman, care lucrează la o agenție de detectivi din New York (câteva capete se întoarseră spre Hardman), nimeni n-ar fi putut trece prin dreptul compartimentului său — numărul 16, de la capătul vagonului — fără să fi fost văzut de el. Suntem deci siliți să tragem concluzia că criminalul se află printre pasagerii acestui vagon, vagonul Istanbul-Calais. Aceasta a fost, ca să spun aşa, teoria noastră.

— Cum? exclamă Bouc uluit.

— Dar vă voi supune atenției şi o altă teorie, foarte simplă de altfel. Domnul Ratchett avea un duşman de care se temea. I l-a descris domnului Hardman şi i-a mai spus că dacă acesta va încerca până la urmă să-l omoare, e foarte probabil că o va face în a doua noapte după plecarea din Istanbul.

Ei bine, doamnelor şi domnilor, vă pot spune acum că domnul Ratchett ştia mai multe decât a spus. Duşmanul, după cum se aştepta domnul Ratchett, s-a urcat în tren la Belgrad, sau probabil la Vincovici şi, în acest din urmă caz, pe uşa lăsată deschisă de colonelul Arbuthnot şi domnul MacQueen când au coborât pe peron. Avea o uniformă de conductor, pe care o purta deasupra hainelor obişnuite, precum şi un şperaclu cu ajutorul căruia a putut să pătrundă în compartimentul domnului Ratchett, deşi uşa era încuiată. Domnul Ratchett se afla sub efectul unui somnifer. Asasinul l-a înjunghiat cu o deosebită sălbăticie şi apoi a ieşit pe uşa care comunică cu compartimentul doamnei Hubbard...

— Aşa e, spuse doamna Hubbard dând din cap.

— A vârât, în trecere, pumnalul pe care-l folosise în geanta doamnei Hubbard, aflată la îndemână. Fără să ştie,

a pierdut tot acolo un nasture de la uniformă. Apoi s-a strecurat afară din compartiment şi, tiptil, a luat-o de-a lungul coridorului. A ascuns în grabă uniforma într-un geamantan dintr-un compartiment gol în momentul acela, şi după câteva clipe, îmbrăcat în haine civile, a coborât din tren puţin înainte de plecarea acestuia, din nou pe uşa de lângă vagonul restaurant.

Toţi răsuflară uşuraţi.

— Dar ce-i cu ceasul? întrebă Hardman.

— Aici avem explicaţia întregului mister. Domnul Ratchett a uitat să-şi dea ceasul înapoi cu o oră, cum ar fi trebuit s-o facă, pe când se afla la Tzaribrod. Ceasul său, deci, înregistra în continuare vremea după orarul est-european, care are un avans de o oră faţă de cel din Europa centrală. Prin urmare, Ratchett a fost asasinat la douăsprezece şi un sfert... şi nu la unu şi un sfert.

— Dar e absurd, strigă Bouc. Cum rămâne atunci cu vocea care s-a auzit din compartimentul lui la unu fără douăzeci şi trei de minute? Era fie vocea lui Ratchett... fie a asasinului său.

— Nu neapărat. S-ar putea să fi fost, să zicem, a unei a treia persoane. Adică a cuiva care a intrat să-i spună ceva lui Ratchett şi l-a găsit pe acesta mort. A apăsat pe butonul soneriei, voind să-l cheme pe conductor, apoi, aşa cum spuneai dumneata, i-a intrat deodată frica-n oase, temându-se să nu fie acuzat de crimă; şi atunci, la întrebarea conductorului care sosise, a răspuns dându-se drept Ratchett.

— E posibil, recunoscu Bouc, înciudat.

Poirot privi spre doamna Hubbard.

— Da, doamnă, parcă voiaţi să spuneţi ceva...?

— Ei bine, nu mai ştiu ce-am vrut să spun. Credeţi că şi eu am uitat să-mi dau ceasul înapoi?

— Nu, doamnă. Cred că l-aţi auzit pe asasin trecând, dar eraţi aproape adormită; mai târziu aţi avut un coşmar, cum că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră, v-aţi trezit brusc şi aţi sunat după conductor.

— Bine, presupun că s-ar putea să fi fost aşa, spuse doamna Hubbard.

Prinţesa Dragomiroff se uita fix la Poirot de câtăva vreme.

— Cum explicaţi declaraţiile cameristei mele, domnule?

— Foarte simplu. Camerista dumneavoastră a recunoscut ca aparţinându-vă batista pe care i-am arătat-o. E adevărat, a încercat oarecum stângaci să vă apere. Ea l-a întâlnit, după cum spune, pe asasin, dar mai devreme, pe când trenul se afla în gara Vincovici. A pretins că l-a văzut cu o oră mai târziu, încercând astfel, fără prea multă pricepere, să vă furnizeze un alibi inatacabil.

Prinţesa lăsă capul în jos.

— Nu vă scapă nimic, domnule. Vă admir.

Urmară câteva momente de tăcere. Doctorul Constantine bătu deodată cu degetul în masă, şi toţi tresăriră.

— Dar nu, spuse el, nu şi nu! E o explicaţie care nu stă în picioare. Îi şi găsesc de pe acum vreo douăsprezece cusururi. Crima n-a fost comisă astfel... şi domnul Poirot ştie foarte bine asta.

Poirot se uită atent la el.

— Mda, văd că trebuie să-ţi expun şi a doua soluţie la care m-am gândit, spuse el. Dar nu renunţa nici la asta prea repede. S-ar putea să fii de acord cu ea mai târziu.

Se întoarse din nou spre ceilalţi.

— Mai există şi o altă soluţie posibilă. Iată cum am ajuns la ea. După ce-am auzit toate mărturiile, am lăsat capul pe spate, am închis ochii şi am început să cuget. Unele elemente îmi păreau a fi demne de toată atenţia. Le-am enumerat prietenilor mei. Unele dintre ele le şi elucidasem. Spre exemplu, pata de grăsime de pe paşaport, etc. Voi trece la celelalte. Primul şi cel mai important mi-a fost sugerat de o remarcă a domnului Bouc, pe când ne aflam la masă, în prima zi de călătorie; dânsul îmi spunea că cei adunaţi în vagonul restaurant formează un grup

interesant, întrucât este atât de variat, reprezentând de fapt toate clasele şi naţionalităţile.

Am fost de aceeaşi părere, dar după aceea, când mi-am amintit de ea, am stat să mă întreb dacă e posibil, în genere, în orice alte condiţii, să întâlneşti un astfel de grup. Răspunsul pe care l-am găsit a fost: numai în America. Acolo poţi găsi într-o casă, să zicem, atâtea naţionalităţi: un şofer italian, o guvernantă englezoaică, o educatoare suedeză, o cameristă franţuzoaică şi aşa mai departe, De aici mi-a venit şi ideea să "ghicesc", adică să distribui, ca un regizor, fiecărei persoane câte un rol în tragedia familiei Armstrong. Ei bine, rezultatul a fost extrem de interesant şi satisfăcător.

Apoi am examinat declaraţiile fiecăruia în parte şi am constatat unele lucruri curioase. Să luăm mai întâi cele spuse de domnul MacQueen. Prima mea întrevedere cu dânsul a fost pe deplin satisfăcătoare. Dar la a doua a făcut o remarcă puţin ciudată. I-am spus că am descoperit un bileţel în care era menţionat cazul Armstrong. Mi-a spus: "Dar cu siguranţă...", apoi s-a oprit brusc, după care a continuat: "Vreau să spun, asta a fost oarecum o neglijenţă din partea bătrânului".

Mi-am dat seama că nu asta începuse să spună domnul MacQueen. Presupunând că ceea ce voia, de fapt, să spună era: "Dar cu siguranţă că a fost ars!", înseamnă că MacQueen ştia de bilet şi de distrugerea lui, cu alte cuvinte el era fie asasinul, fie un complice al acestuia.

Buun. Urmează valetul. El ne-a spus că stăpânul său obişnuia să ia somnifere când călătorea cu trenul. S-ar putea să fie adevărat, dar se pune problema: e verosimil ca Ratchett să fi luat un somnifer astă-noapte? Pistolul automat de sub perna lui infirma presupunerea că ar fi luat. E limpede că Ratchett avea de gând să vegheze la noapte. Narcoticul i-a fost administrat, fireşte, fără voia şi fără ştirea lui. De către cine? Fără doar şi poate, de către MacQueen sau valet.

Ajungem acum şi la declaraţia domnului Hardman.

Cred tot ce mi-a spus despre propria-i identitate. Dar în ce priveşte metodele de care a uzat pentru a-l păzi pe Rachett, ei bine, descrierea acestora nu e nici mai mult nici mai puțin decât absurdă. Singurul mod eficient prin care putea să-l apere pe Ratchett era să fi petrecut noaptea în compartimentul lui, sau undeva de unde ar fi putut supraveghea uşa acestuia. Singurul lucru pe care îl dovedeşte clar declarația sa este că nimeni din vreo altă parte a trenului n-ar fi putut să-l ucidă pe Ratchett. Deci, aria se restrânge la vagonul Istanbul-Calais, ceea ce mi se părea a fi un fapt cam curios şi inexplicabil, drept care l-am lăsat deoparte, pentru a mai reflecta asupra lui.

Cred că toată lumea a aflat de cele câteva cuvinte schimbate între domnişoara Debenham şi colonelul Arbuthnot, pe care le-am auzit fără voia mea. Ceea ce m-a frapat a fost faptul că în timpul acelei convorbiri, colonelul Arbuthnot i-a spus Mary; de asemenea, reieşea limpede, după tonul discuției, că se afla în termeni intimi cu ea. Dar, în acelaşi timp, totul părea să indice că o întâlnise doar cu câteva zile înainte... şi eu îi cunosc bine pe englezii de tipul colonelului. Chiar dacă s-ar fi îndrăgostit de la prima vedere de domnişoara Debenham, ar fi făcut totul încet, după etichetă, fără să precipite lucrurile. Am conchis deci că, de fapt, colonelul Arbuthnot şi domnişoara Debenham se cunoşteau bine şi că, din anumite motive, țineau să apară ca străini unul de altul. Un alt element, de mai mică importanță, este că domnişoara Debenham mi-a părut foarte familiarizată cu termenul american "distanță lungă" pentru convorbirile telefonice, deşi domnişoara Debenham îmi spusese că nu a fost niciodată în Statele Unite.

Să trecem la un alt martor. Doamna Hubbard ne-a relatat că, stând întinsă în pat, n-a putut să vadă dacă uşa de acces dintre compartimente era încuiată sau nu, drept care a rugat-o pe domnişoara Ohlsson să verifice acest lucru. Dar această declarație ar fi fost perfect adevărată dacă dânsa ar fi ocupat unul din compartimentele având

numere 2, 4 sau 12, sau orice alt număr par, întrucât în aceste compartimente, într-adevăr, zăvorul se află exact sub clanța uşii; în compartimentele cu numere impare, cum ar fi 3, să zicem, zăvorul se află însă deasupra clanței şi, ca atare, nu poate fi în nici un fel mascat de o poşetă atârnată de clanță. Am fost nevoit să trag concluzia că doamna Hubbard a născocit un incident care în realitate nu s-a petrecut.

Ajunşi aici, dați-mi voie să spun câteva cuvinte despre timp. După părerea mea, elementul realmente interesant în legătură cu ceasul sfărâmat este locul în care a fost găsit... şi anume în buzunarul hainei de la pijama a lui Ratchett, un loc, veți fi de acord cu mine, deosebit de incomod şi ciudat pentru a ține ceasul, cu atât mai mult cu cât există un "cârlig" special deasupra patului, pentru ceas. Mi-am dat seama, prin urmare, că ceasul a fost pus deliberat acolo, cu ora schimbată. Crima nu a fost deci comisă la unu şi un sfert.

A fost comisă, atunci, mai devreme? Mai exact, la unu fără douăzeci şi trei de minute? Prietenul meu, domnul Bouc, a sugerat, ca un argument în favoarea acestei ipoteze, strigătul puternic care m-a trezit pe mine din somn. Dar dacă Ratchett luase un somnifer, este limpede că n-ar fi putut striga. Dacă ar fi fost în stare să strige, cu atât mai mult ar fi fost în stare să se apere într-un fel sau altul. Or, nu există nici o urmă de împotrivire, de luptă.

Mi-am reamintit că MacQueen menționase în două rânduri (şi a doua oară foarte insistent) că Ratchett nu vorbea deloc franțuzeşte. Aşa am ajuns la concluzia că întreaga poveste de la unu fără douăzeci şi trei de minute nu a fost altceva decât o comedie care îmi era destinată! Oricine ar fi remarcat trucul cu ceasul... procedeu destul de obişnuit în romanele polițiste. S-a presupus deci că îmi voi da seama despre ce e vorba şi că, încântat de propria nu deşteptăciune, voi presupune că, întrucât Ratchett nu vorbea franțuzeşte, vocea pe care am auzit-o la unu fără douăzeci şi trei de minute nu poate fi a lui şi că deci

Ratchett trebuie să fi fost mort. Sunt convins însă că la unu fără douăzeci şi trei de minute Ratchett mai zăcea încă adormit.

Dar procedeul a reuşit! Am deschis uşa şi am privit afară. Şi am auzit într-adevăr cuvintele rostite în franţuzeşte. Iar dacă aş fi fost într-atât de obtuz încât să nu înţeleg rostui acelei fraze, era prevăzută să mi se atragă atenţia. La nevoie MacQueen trebuia să apară în scenă şi să mi spună: "Scuzaţi-mă, domnule Poirot, nu se poate să fi vorbit domnul Ratchett. El nu ştia franţuzeşte".

Şi acum când a avut loc într-adevăr crima? La ce oră, adică? Şi cine a comis-o?

După părerea mea, care rămâne numai o părere, Ratchett a fost ucis foarte aproape de ora două, adică la limita intervalului specificat de doctor.

În ce priveşte ucigaşul...

Se opri, uitându-se atent spre ascultători. Nu se putea plânge do lipsă de atenţie. Fiecare ochi era aţintit asupra lui. Era o linişte atât de mare, încât se putea auzi şi bâzâitul muştelor. Continuă calm:

— Am fost izbit în mod deosebit de extraordinara dificultate de a găsi probe compromiţătoare împotriva oricărui pasager, şi de coincidenţa cam ciudată că în fiecare caz în parte alibiul era furnizat de către ceea ce aş numi persoane "improbabile". Astfel, domnul MacQueen şi colonelul Arbuthnot şi-au oferit reciproc alibiuri... adică două persoane despre care e foarte puţin probabil să se fi cunoscut înainte. Acelaşi lucru s-a întâmplat cu valetul şi italianul, cu educatoarea suedeză şi guvernanta englezoaică. Mi-am spus atunci: "E nemaipomenit... doar nu pot fi toţi amestecaţi!".

Şi atunci, domnilor, am văzut soluţia. Erau toţi amestecaţi. Atâţia oameni legaţi de cazul Armstrong să călătorească întâmplător în acelaşi tren — aşa ceva era nu numai improbabil, ci imposibil. Nu putea fi vorba de o întâmplare, ci de un plan premeditat. Mi-am adus aminte de o remarcă a colonelului Arbuthnot în legătură cu procesele

cu jurați. Un juriu este compus din douăsprezece persoane: erau doisprezece pasageri, iar Ratchett a fost înjunghiat de douăsprezece ori. Şi ceea ce nu mi-a dat pace tot timpul, anume ciudatul fapt că atâția oameni călătoresc cu vagonul Istanbul-Calais pe o vreme atât de nepotrivită, s-a lămurit deodată.

Ratchett scăpase de pedeapsa justiției în America. În privința vinovăției sale nu există nici o bănuială. Mi-am imaginat un juriu auto-constituit din doisprezece oameni, care l-au condamnat la moarte şi care au fost obligați de împrejurări să acționeze şi în calitate de călăi. Această ipoteză dădea dintr-o dată întregii întâmplări o înlănțuire clară, evidentă. Astfel, totul mi-a apărut limpede în față, ca un mozaic perfect, în care fiecare îşi juca rolul ce-i fusese distribuit. Totul fusese aşa fel ticluit, încât dacă ar fi căzut bănuiala asupra cuiva, mărturiile altcuiva sau ale celorlalți să o îndepărteze şi să încurce astfel şi mai mult ițele. Mărturia lui Hardman era necesară pentru cazul în care cineva, complet nevinovat, din afară, ar fi fost suspectat şi n-ar fi fost în stare să găsească un alibi. Pasagerii din vagonul de Istanbul nu erau, în acest sens, în pericol. Declarațiile lor fuseseră pregătite dinainte până la cel mai mic amănunt. Totul fusese inteligent plănuit, ca un joc din acela în care orice indiciu nou descoperit încurcă şi mai rău lucrurile. Aşa cum remarcase prietenul meu, domnul Bouc, cazul părea fantastic de absurd! Aceasta era tocmai impresia pe care voiau s-o creeze autorii lui.

Explică această soluție totul? Da, explică: natura rănilor, fiecare provocată de altă persoană; scrisorile de amenințare atât de artificiale — artificiale întrucât erau neautentice, scrise doar pentru a fi folosite ca dovezi. Fără îndoială că au existat şi scrisori autentice, care-l avertizau pe Ratchett de ceea ce-l aşteaptă, dar pe acestea MacQueen le-a distrus, punând altele în loc. Apoi povestea lui Hardman, cum că ar fi fost angajat de către Ratchett, era o minciună, fireşte, de la un cap la altul, iar descrierea acelui fictiv "omuleț negricios cu voce de femeie" era foarte

convenabilă, deoarece avea avantajul că nu acuza pe nici unul din conductori şi că se aplica la fel de bine unui bărbat cât şi unei femei.

Ideea înjunghierii pare la prima vedere stranie, dar dacă stăm să ne gândim mai bine, ne apare cum nu se poate mai potrivită împrejurărilor. Pumnalul este o armă care poate fi folosită de oricine, fie că e slab sau puternic şi, în plus, nu face zgomot. Îmi închipui, deşi n-ar putea să greşesc, că fiecare a intrat prin compartimentul doamnei Hubbard în cel al lui Ratchett, aflat în întuneric... şi a lovit! Astfel, nimeni n-a ştiut a cui lovitură l-a omorât de fapt.

Ultima scrisoare, pe care Ratchett a găsit-o probabil pe pernă, a fost arsă cu grijă. În lipsa oricărui indiciu care să atragă atenția asupra cazului Armstrong, n-ar fi existat nici un motiv de a suspecta pe vreunul din pasagerii trenului. S-ar fi conchis că e vorba de un criminal venit din afară şi, bineînțeles, "omulețul negricios cu voce de femeie" ar fi fost văzut de unul sau mai mulți pasageri coborând din tren la Brod.

Nu ştiu exact ce s-a întâmplat în momentul când conspiratorii şi-au dat seama că această parte din planul lor era zădărnicită de înzăpezirea trenului. A avut loc, îmi închipui, o întrunire grabnică, la care s-a hotărât să se meargă înainte. E adevărat însă că acum absolut toți pasagerii puteau fi bănuiți — dar şi această posibilitate s-a prevăzut şi s-au luat măsuri. Singurul lucru care mai rămânea de făcut era să se încurce şi mai mult ițele. Două "indicii" au fost "montate" în compartimentul lui Ratchett... unul incriminându-l pe colonelul Arbuthnot (care avea însă cel mai puternic alibi şi ale cărui relații cu familia Armstrong erau, probabil, cel mai greu de dovedit) şi un al doilea, batista, incriminând-o pe prințesa Dragomiroff, care, însă, în virtutea poziției sale sociale, a fragilități fizice şi a alibiului furnizat de către cameristă şi conductor, era practic intangibilă. Apoi, pentru a face totul şi mai confuz, s-a recurs la o pistă falsă — femeia fictivă în

chimonoul vişiniu. Din nou, trebuia să particip direct, ca martor, la acest truc. Aud o bufnitură puternică lângă uşa mea. Mă scol şi privesc afară... şi văd acel chimono vişiniu dispărând în depărtare. Trei martori aleşi cu multă grijă — conductorul, domnişoara Debenham şi MacQueen — o vor vedea şi ei. Cineva cu simțul umorului a pus, după o matură chibzuință, chimonoul în valiza mea, în timp ce eu anchetam în vagonul restaurant. Cui îi aparține de fapt, nu ştiu. Bănuiesc că e al contesei Andrenyi, deoarece în bagajul ei am zărit doar un négligé prea elegant pentru a fi folosit ca simplu capot.

Când MacQueen a aflat, pentru prima oară, că scrisoarea pe care o arsese cu atâta grijă scăpase în parte distrugerii şi că tocmai cuvântul Armstrong rămăsese vizibil, i-a înştiințat de grabă pe ceilalți. Era limpede că din acest moment poziția contesei Andrenyi era periclitată, de aceea soțul ei a purces de îndată la modificarea paşaportului. Aceasta a fost a doua neşansă!

Toți s-au înțeles că trebuie să tăgăduiască vehement orice legătură cu familia Armstrong. Ştiau că nu am mijloace la îndemână pentru a descoperi adevărul şi nu credeau că voi cerceta serios până când nu aş fi avut bănuieli asupra vreunei persoane anume.

Mai rămânea un lucru de elucidat. Admițând că teoria mea e cea justă — şi cred că trebuie să fie justă — atunci e limpede că şi conductorul trebuie să fi fost implicat în complot. Dar dacă aşa stau lucrurile, am avea atunci treisprezece persoane, în loc de douăsprezece. În locul obişnuitei formule "Din toți aceştia unul singur e vinovat", se punea problema de a descoperi care din cele treisprezece persoane e nevinovată. Cine ar putea fi acea persoană?

Am ajuns la o concluzie tare ciudată. Şi anume că persoana care n-a avut nici un amestec în făptuirea crimei era cea care ar fi fost cel mai repede bănuită de aşa ceva. Mă refer la contesa Andrenyi. Am fost impresionat de felul grav şi solemn cu care şi-a dat contele cuvântul de onoare

că soţia lui n-a părăsit deloc compartimentul în noaptea trecută. Am dedus că contele Andrenyi a luat, ca să spun aşa, locul soţiei sale.

În aceste condiţii, reieşea că Pierre Michel a fost unul din cei doisprezece. Dar cum se poate explica complicitatea lui? În fond, e un om corect, care se află de mulţi ani în slujba companiei şi nu e genul de om care poate fi mituit pentru a da o mână de ajutor la făptuirea unei crime. Deci, Pierre Michel trebuia să fi fost implicat în tragedia familiei Armstrong. O supoziţie, totuşi, foarte puţin probabilă. Atunci mi-am adus aminte că în-grijitoarea care murise fusese franţuzoaică. Să presupunem că nefericita fată ar fi fost fiica lui Pierre Michel; aceasta ar explica totul şi, în plus, şi locul ales pentru realizarea crimei. Mai erau şi alţii al căror loc în drama Armstrong era încă nelămurit? Pe colonelul Arbuthnot l-am trecut ca prieten al lui Armstrong. Probabil făcuseră războiul împreună. Locul cameristei Hildegarde Schmidt în casa Armstrong n-a fost greu de ghicit. Poate din cauză că sunt gurmand, fapt e că simt când cineva e un bun bucătar. Am întins cursa... şi s-a prins. I-am spus că ştiu că e o bucătăreasă destoinică, iar ea mi-a răspuns: "Da, într-adevăr, toate doamnele la care am lucrat spuneau aşa". Dar dacă eşti cameristă, stăpânii nu prea au prilejul să afle dacă ştii sau nu să găteşti bine.

Venea apoi la rând Hardman. Se vedea limpede că nu făcuse parte din personalul casei Armstrong. Nu-mi rămâ-nea decât să-mi închipui că fusese îndrăgostit de tânăra franţuzoaică. I-am vorbit despre farmecul femeilor stră-ine... şi din nou am obţinut reacţia pe care o aşteptam. I-au dat deodată lacrimile. A pretextat că sunt din cauza zăpezii.

Mai rămânea doamna Hubbard. Dânsa, trebuie spus, a jucat cel mai important rol în toată această înscenare. Întrucât ocupa compartimentul ce comunica cu cel al lui Ratchett, era cea mai expusă bănuielilor. Prin însăşi forţa împrejurărilor, ea nu putea avea nici un alibi. Pentru a

juca rolul pe care l-a jucat — de mamă americană foarte iubitoare, puțin ridicolă, în orice caz foarte naturală — era nevoie de o artistă. Or, exista o artistă care avea legătură cu familia Armstrong, şi anume mama doamnei Armstrong. Linda Arden, actrița.

Se opri.

Cu o voce melodioasă, caldă, visătoare, cu totul alta decât cea pe care i-o auziseră în cursul călătoriei, doamna Hubbard spuse:

— Mi-am dorit întotdeauna să joc roluri de comedie.

Continuă dusă pe gânduri:

— Greşeala cu poşeta a fost prostească. Ceea ce arată că repetițiile trebuie făcute foarte atent. Aici unde am repetat ne aflam într-un compartiment cu număr par, mi se pare. Nici nu mi-a trecut prin cap că zăvoarele ar putea fi puse în alt loc.

Îşi mută puțin scaunul şi-l privi pe Poirot drept în ochi.

— Ştiți totul, domnule Poirot. Sunteți un om într-adevăr remarcabil. Dar nici chiar dumneavoastră nu vă puteți imagina ziua aceea îngrozitoare, la New York. Am fost înnebunită de durere... la fel servitorii. Şi colonelul Arbuthnot se afla acolo. Era cel mai bun prieten al lui John Armstrong.

— Mi-a salvat viața în timpul războiului, spuse Arbuthnot.

— Am hotărât de îndată — nu ştiu, poate a fost o nebunie — ca pedeapsa cu moartea, de care Cassetti scăpase, să-i fie totuşi aplicată. Ne strânsesem doisprezece, mai precis unsprezece, căci tatăl Susannei era în Franța. La început ne-am gândit să tragem la sorți cine să-l omoare, dar până la urmă am hotărât s-o facem toți. Şoferul, Antonio, a avut ideea. Mary a pus la punct toate amănuntele, împreună cu Hector MacQueen. Hector ținuse foarte mult la Sonia, fiica mea, şi el ne-a explicat cum a reuşit Cassetti, cu banii pe care-i avea, să scape.

Ne-a luat multă vreme până am desăvârşit planul.

Trebuia mai întâi să-i dăm de urmă lui Ratchett. Hardman s-a ocupat de asta şi, în cele din urmă, a reuşit. Apoi am încercat să-i băgăm pe Masterman şi pe Hector în serviciul lui... sau cel puţin pe unul din ei. Bun, am reuşit şi cu asta. Apoi am avut o discuţie cu tatăl Susannei. Colonelul Arbuthnot a insistat foarte mult să fim doisprezece. Credea că aşa va fi, oricum, mai legal. Nu-i plăcea prea mult ideea înjunghiatului, dar a fost de acord că ea rezolvă majoritatea dificultăţilor. Tatăl Susannei a acceptat. Susanne fusese singurul lui copil. Aflasem de la Hector că Ratchett se va întoarce în Orient, în scurtă vreme, cu Orient Expresul. Pierre Michel lucra pe acest tren, aşa că şansele erau prea favorabile pentru a nu profita. În afară de asta, era o bună ocazie de a nu compromite pe nimeni din afară.

Soţul fiicei mele trebuia, bineînţeles, pus la curent, şi el a insistat s-o însoţească. Hector a avut grijă ca Ratchett să aleagă pentru călătorie ziua când era de serviciu Michel. Ne-am înţeles să ocupăm toate compartimentele din vagonul Istanbul-Calais, dar, din păcate, un compartiment ne-a scăpat. Fusese rezervat dinainte pentru un director al companiei. Domnul Harris, fireşte, era doar o născocire. Dar ar fi fost foarte penibil să fie un străin în compartimentul lui Hector. Şi, pe urmă, în ultimul moment, aţi venit dumneavoastră.

Se opri.

— Ei bine, spuse, acum ştiţi totul, domnule Poirot. Ce aveţi de gând să faceţi? Dacă totul trebuie să fie dat la lumină, atunci n-aţi putea arunca vina numai asupra mea? Eu l-aş fi înjunghiat fără să clipesc, de douăsprezece ori, pe-acest criminal. Şi asta nu numai pentru că s-a făcut vinovat de moartea fiicei mele şi a copilului ei, şi de cea a celuilalt copil care ar fi putut să trăiască acum şi să fie fericit. E vorba de mult mai mult decât atât. Au mai fost şi alţi copii înainte de Daisy... şi mai puteau fi şi alţii în viitor. Societatea l-a condamnat; noi am dus la bun sfârşit sentinţa. Dar nu cred că e nevoie să-i amestecăm pe toţi. Toate sufletele astea bune şi credincioase... sărmanul

Michel… şi Mary şi colonelul Arbuthnot care se iubesc…

Vocea ei avea o rezonanță deosebită în spațiul acela strâmt, închis. Era adâncă, vibrantă, era vocea care înfiorase atâția şi atâția spectatori…

Poirot privi spre prietenul său.

— Dumneata eşti unul dintre directorii companiei, domnule Bouc, spuse el. Ce părere ai?

Bouc îşi drese vocea.

— După părerea mea, domnule Poirot, spuse el, prima teorie pe care ai expus-o e cea justă. Propun ca asta să fie soluția pe care s-o prezentăm poliției iugoslave când va sosi. Eşti de acord, doctore?

— Sigur că sunt de acord, spuse doctorul Constantine. În ce priveşte probele medicale, cred că voi face una sau două sugestii mai excentrice.

— Şi acum, spuse Poirot, întrucât ştiți care este soluția mea, permiteți-mi să mă retrag.

SFÂRŞIT